

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Prop. 35 S

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Samtykke til ratifikasjon av avtale om
handel og økonomisk partnerskap mellom
EFTA-statene og India av 10. mars 2024

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Prop. 35 S

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Samtykke til ratifikasjon av avtale om
handel og økonomisk partnerskap mellom
EFTA-statene og India av 10. mars 2024

Innhold

1	Innledning og sammendrag	5	4	Nærmere om de enkelte bestemmelsene i handelsavtalen	14
2	EFTAs forhandlinger om en handelsavtale med India	6	4.1	Innledende bestemmelser	14
2.1	Forhandlingsprosessen	6	4.2	Handel med varer	14
2.2	Norges handel med India	6	4.3	Handelstiltak	15
2.3	Forholdet mellom Norge og India	6	4.4	Sanitære og plantesanitære tiltak	16
2.4	Den økonomiske utviklingen i India	7	4.5	Tekniske handelshindre	18
2.5	Den politiske utviklingen i India	7	4.6	Handel med tjenester	19
2.6	Utvikling på klima- og miljøområdet i India	8	4.7	Fremme av investeringer	20
3	De viktigste forhandlingsresultatene	9	4.8	Immateriellrett	21
3.1	Generelt	9	4.9	Offentlige anskaffelser	21
3.2	Avtalens fortale	9	4.10	Konkurransen	22
3.3	Handel med varer	9	4.11	Handel og bærekraftig utvikling ...	22
3.4	Opprinnelsesregler og handelsfasilitering	10	4.12	Tvisteløsning	23
3.5	Handelstiltak	10	4.13	Institusjonelle bestemmelser	25
3.6	Veterinære og plantesanitære tiltak	10	4.14	Avsluttende bestemmelser	25
3.7	Tekniske handelshindre	10	4.15	Vedleggene til handelsavtalen	25
3.8	Handel med tjenester	11	5	Gjennomføring i norsk rett	27
3.9	Investeringsfremme	11	6	Økonomiske og administrative konsekvenser	28
3.10	Immateriellrett	12	7	Konklusjon og tilrådning	29
3.11	Offentlige anskaffelser	12		Forslag til vedtak om samtykke til ratifikasjon av avtale om handel og økonomisk partnerskap mellom EFTA-statene og India av 10. mars 2024	30
3.12	Konkurransen	12		Vedlegg	
3.13	Handel og bærekraftig utvikling	13	1	Avtale om handel og økonomisk partnerskap mellom EFTA-statene og Republikken India	31
3.14	Tvisteløsning	13			
3.15	Institusjonelle bestemmelser	13			
3.16	Avsluttende bestemmelser	13			

Digitale vedlegg:

- Vedlegg 2A Opprinnelsesregler og metoder for administrativt samarbeid
- Tillegg 2.A.1 Til vedlegg 2.A Produktspesifikke opprinnelsesregler
- Tillegg 2.A.2 Til vedlegg 2.A Opprinnelseserklæring
- Tillegg 2.A.3 Til vedlegg 2.A Opprinnessertifikat for EFTA-India
- Tillegg 2.A.4 Til vedlegg 2.A Varesertifikat EUR.1
- Vedlegg 2B Handelsfasilitering
- Vedlegg 2C Indias forpliktelser med hensyn til varer med opprinnelse i EFTA-statene
- Vedlegg 2E Norges forpliktelser med hensyn til varer med opprinnelse i India
- Vedlegg 6A Finansielle tjenester
- Vedlegg 6B Telekommunikasjonstjenester
- Vedlegg 6C Bevegelsesfrihet for fysiske personer som yter tjenester
- Vedlegg 6D Anerkjennelse av tjenesteyteres kvalifikasjoner
- Vedlegg 6E Maritimt personell
- Vedlegg 6F Bindingslister over spesifikke tjenesteforpliktelser
- Tillegg 6.F.1 Til vedlegg 6.F India – bindingsliste over spesifikke forpliktelser
- Tillegg 6.F.4 Til vedlegg 6.F Norge – bindingsliste over spesifikke forpliktelser
- Vedlegg 6G Liste over MFN-unntak
- Tillegg 6.G.1 Til vedlegg 6.G India – liste over MFN-unntak
- Tillegg 6.G.4 Til vedlegg 6.G Norge – liste over MFN-unntak
- Vedlegg 7A Mandatet for underkomiteen for investeringsfremmende tiltak og samarbeid
- Vedlegg 8A Immaterialrettslig vern
- Vedlegg 12A Rettergangsordning for voldgiftspaneletts forhandlinger

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Prop. 35 S

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Samtykke til ratifikasjon av avtale om handel og økonomisk partnerskap mellom EFTA-statene og India av 10. mars 2024

*Tilråding fra Utenriksdepartementet 29. november 2024,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Innledning og sammendrag

Avtale om handel og økonomisk partnerskap mellom EFTA-statene og India (heretter kalt «handelsavtalen») ble undertegnet i New Delhi 10. mars 2024.

Handelsavtalen omfatter bestemmelser om handel med varer, herunder opprinnelsesregler, handelsfasilitering, tekniske handelshindre, veterinære og plantesanitære bestemmelser og handelstiltak. Videre omfatter handelsavtalen handel med tjenester, investeringsfremme, offentlige anskaffelser, konkurranse, immaterielle rettigheter, handel og bærekraftig utvikling, institusjonelle bestemmelser og tvisteløsning.

Målsettingen med avtalen er å stimulere til økt samhandel, investeringer og økonomisk samarbeid mellom partene på en måte som fremmer økt verdiskaping og bærekraftig utvikling.

EFTA-statene har opptrådt som en samlet gruppe i forhandlingene og har forhandlet på basis av omforente forhandlingsposisjoner. På norsk side har forhandlingsposisjoner vært løpende avklart underveis, både på politisk og embetsnivå.

Da handelsavtalen anses som en sak av særlig stor viktighet, er Stortingets samtykke til ratifikasjon av avtalen nødvendig etter Grunnlovens § 26 annet ledd.

Handelsavtalens hoveddel i engelsk originalversjon med oversettelse til norsk følger som trykte vedlegg til proposisjonen. Avtalens vedlegg overleveres Stortinget som utrykte vedlegg. Vedleggene i engelsk originalversjon er også tilgjengelige elektronisk på <http://www.efta.int>.

2 EFTAs forhandlinger om en handelsavtale med India

2.1 Forhandlingsprosessen

EFTA-statene og India etablerte i 2006 en arbeidsgruppe for å gjennomgå mulighetene for å fremforhandle og inngå en handelsavtale. Arbeidsgruppen tilrådet en avtale. Arbeidsgruppens rapport ble godkjent i møte mellom EFTA-statene og India i Davos 26. januar 2008, og partene ble samtidig enige om å starte forhandlinger om en handelsavtale. Forhandlingene ble formelt avsluttet i februar 2024.

EFTA-statene har opptrådt som en samlet gruppe i forhandlingene på basis av felles forhandlingsposisjoner, med unntak av immaterialrett. Norge har ikke vært del i forhandlingene om immaterialrett, men tilsluttet seg det ferdigforhandlede resultatet i mars 2024. Sveits opptrådte som talsperson for EFTA-statene.

Nærings- og fiskeridepartementet har ledet den norske forhandlingsdelegasjonen, og Norge har hatt talspersonansvaret for EFTA-statene i forhandlingene om varer, veterinære- og plante-sanitære tiltak og kapitlet om handel og bærekraftig utvikling. Forhandlingsdelegasjonen har bestått av medlemmer fra andre departementer og underliggende etater som har bidratt i arbeidet. Delegasjonsmedlemmer fra andre departementer og etater har bidratt særskilt i gjennomføringen av forhandlingene på følgende områder:

- Bestemmelsene om toll- og opprinnesspørsmål og handelsfasilitering: Finansdepartementet ved Tolletaten
- Kapitlet om handel med varer: Landbruks- og matdepartementet og Landbruksdirektoratet
- Bestemmelsene om veterinære og plante-sanitære tiltak: Landbruks- og matdepartementet
- Bestemmelsene om handel med tjenester: Finansdepartementet, Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet
- Bestemmelsene om fremme av investeringer: Utenriksdepartementet
- Bestemmelsene om handel og bærekraftig utvikling: Klima- og miljødepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet

- Rettslige og horisontale bestemmelser samt tvisteløsning: Utenriksdepartementet

I forhandlingene har forhandlingsdelegasjonen trukket på innspill fra berørte departementer og omforente norske posisjoner. Hovedspørsmålene under forhandlingene har blitt avklart fortløpende mellom departementene og under forberedelsesmøter til forhandlingsrunder.

EFTAs faste råd i Genève og EFTA-ministrene har vært holdt løpende orientert om utviklingen i forhandlingene. På norsk side har det også vært redegjort for forhandlingene i møter med sivilsamfunnsorganisasjoner, EFTAs konsultative komité og EFTAs parlamentariske komité.

2.2 Norges handel med India

I 2022 var den totale varehandelen mellom Norge og India på rundt 19 mrd. kroner. 10 milliarder av dette var import fra India, hovedsakelig fiskefôr, kjemikalier, tekstiler og maskiner. 9,1 milliarder var eksport fra Norge (ifølge indisk importstatistikk), hovedsakelig petroleumsprodukter, nikkell, kunstgjødsel, stål og aluminium. Det forventes at handelen vil øke i årene fremover, både som følge av rask økonomisk vekst i India og som følge av tollettelsene som følger med avtalen.

2.3 Forholdet mellom Norge og India

India er verdens største demokrati, verdens mest folkerike land med 1,44 mrd. mennesker og verdens femte største økonomi. Indias geopolitiske rolle, store marked, lange kystlinje og rolle mht. fri ferdsel til havs gjør landet til en stadig viktigere global premissleverandør og en viktig partner for Norge i Asia.

De politiske relasjonene mellom Norge og India er gode. Det er omfattende besøksutveksling på politiske nivå begge veier. Norge skal være vert for det neste nordisk-indiske toppmøtet på statsministernivå.

Strategien «Norge-India 2030» definerer norske interesser og mål i samarbeidet. Sektorene der man har ambisjoner om å styrke samarbeidet er demokrati og en regelstyrt verdensorden, hav, energi og klima og miljø. Næringslivssamarbeid er en bærebjelke, og forsknings- og høyere utdanningssamarbeid er også høyt prioritert. Strategien bygger på tenkningen om at mye av den globale veksten frem mot 2050 vil komme i Asia, herunder i India, og at Norge må engasjere seg i de fremvoksende økonomiene i Asia.

Innen næringslivssamarbeidet er det særlig sektorene fornybar energi, maritim sektor og sirkulær økonomi hvor det antas å være et stort potensial. Samhandelen med varer og tjenester har økt betydelig det siste tiåret. Det forventes at den nye handelsavtalen mellom EFTA-statene og India vil legge grunnlaget for en sterkt økende handel.

Statens pensjonsfond utland har store investeringer i India. I 2022 begynte også Norfunds Klimainvesteringsfond å investere i prosjekter innen fornybar energi i landet.

Norge har siden 2004 ikke hatt stat-til-stat bistandssamarbeid med India, men et utstrakt faglig samarbeid med fokus på helse, miljø, fornybar energi og klima, kvinner og likestillingstiltak samt forskning og høyere utdanning.

De senere årene har indere vært en av de største innvandrergroppene til Norge utenfor EØS. Det er i stor grad høyt kvalifisert arbeidskraft som ingeniører og IT-spesialister som kommer. Det arbeider et stort antall indiske sjøfolk på norskeide skip.

2.4 Den økonomiske utviklingen i India

India har de siste årene hatt den høyeste økonomiske veksten blant verdens store land. Årlig vekst har ligget på 6–7 %. IMF anslår at Indias økonomi med dagens vekstrate vil gå forbi Tyskland og Japan og bli verdens 3. største økonomi rundt 2027. Veksten er til dels drevet frem av massive investeringer i infrastruktur som flyplasser og veier, men også utbygging av IT-infrastruktur, digitale betalingssystemer, moderne kapitalmarkeder og banker og et nytt digitalt enhetlig skattesystem. India arbeider systematisk for å trekke til seg utenlandske investeringer, integrere seg sterkere i de globale verdikjedene og bli et nytt globalt knutepunkt for industriell produksjon. India har lyktes med å bringe flere hundre millioner mennesker ut av fattigdom de siste 20

årene, delvis gjennom store offentlige velferdsprogrammer.

På tross av fremgangen i økonomien står landet fortsatt overfor utfordringer. En hovedutfordring er arbeidsledighet og undersysselsetting. Den industrielle basen er relativt liten og antallet nye jobber er begrenset i forhold til behovet. En annen hovedutfordring er jordbrukssektoren, der det er behov for reformer. Det har vist seg å være vanskelig å gjennomføre disse uten kutt i støtteordninger som mange bønder er avhengige av for å klare seg. Det er fortsatt jordbrukssektoren som sysselsetter flest i India. En gjenstående hovedutfordring er å få de siste 5 % av befolkningen ut av fattigdom.

2.5 Den politiske utviklingen i India

India er en sekulær demokratisk republikk med føderal struktur. Landet har 28 delstater som har utstrakt grad av selvstyre med egne regjeringer og parlament.

Regjeringspartiet Bharatiya Janata Party (BJP), med statsminister Modi i spissen, har styrt India siden 2014 og er med 170 mill. medlemmer verdens største parti. Statsminister Modi og BJP ble gjenvalgt for en tredje femårsperiode i juni 2024. Partiet fikk imidlertid ikke flertall alene, og styrer nå i en koalisjon med andre partier.

Bak BJPs suksess ligger en kombinasjon av solid organisasjonsbygging fra grasrota og omfattende bruk av sosiale medier. Partiets målrettede kampanjer overfor grupper av velgere som kvinner og minoriteter har vist seg effektivt for å sanke stemmer i et land hvor behovet for infrastruktur, utdanning og helse er fremtredende. Opposisjonen kom styrket ut av det siste valget og forventes å føre en mer markant opposisjonspolitikk i kommende periode.

India har omfattende lovgivning på plass som skal sikre menneskerettighetene (MR). Utfordringene er først og fremst knyttet til implementering. Norge har en bred og omfattende dialog med India både på politisk nivå og embetsnivå der respekt for menneskerettighetene og beskyttelse av trosfrihet inngår. Norge tar også opp MR-spørsmål med India innenfor rammen av FNs Universal Periodic Review.

India er en global stormakt som fører en aktiv utenrikspolitikk og ønsker gode relasjoner til alle land som kan bidra til landets økonomiske, politiske og militære utvikling. India styrker sine relasjoner til Nord-Amerika, Europa, Japan, Sør-Korea og oljerike land i Midtøsten. India står Vesten nær

i mange spørsmål; samtidig har landet betydelig samarbeid og kontakt med andre stormakter, inkludert Russland.

2.6 Utvikling på klima- og miljøområdet i India

India har en avgjørende rolle i å løse globale klima-, miljø- og ressursutfordringer. India er blitt verdens femte største økonomi og verdens mest folkerike land. India står allerede for 7 % av

verdens klimagassutslipp, og det siste tiåret har Indias CO₂-utslipp økt sterkt. For klimamålene er energisektoren spesielt viktig. Økningen i utslipp fra kull har vært spesielt stor. Hvordan India utvikler energisektoren fremover, vil ha avgjørende betydning for om verden når klimamålene. I tillegg til å være en stor utslippskilde globalt, har India utfordringer internt, blant annet med luftforurensning, klimagasser, marin forurensning og avfallshåndtering. India er samtidig et av landene som kan bli hardt rammet av klimaendringene.

3 De viktigste forhandlingsresultatene

3.1 Generelt

Handelsavtalen mellom EFTA og India er en god og balansert avtale, som vil legge til rette for handel og økonomisk vekst både i Norge og i India. EFTA fikk gjennomslag for sentrale krav i forhandlingene, og får blant annet tollfri markedsadgang for over 90 % av varene vi i dag eksporterer til India. For tjenester sikres norske tjenesteytere gode og stabile rammebetingelser i India. For investeringer forplikter EFTA-statene seg til å fremme direkteinvesteringer i India, samtidig som India forplikter seg til å legge til rette for investeringer fra EFTA-stater. Dette vil gjøre det enklere for norske bedrifter som ønsker å etablere seg på det indiske markedet. Klima- og miljøhensyn og arbeidstakerrettigheter er ivaretatt blant annet gjennom kapittelet om handel og bærekraftig utvikling. Det er første gang India har akseptert å ha et slikt kapittel i en handelsavtale.

3.2 Avtalens fortale

I fortalen understreker partene blant annet at de med avtalen ønsker å bidra til å utvikle og differensiere handelen mellom EFTA-statene og India, og at de vil fremme og ytterligere styrke det multilaterale handelsregelverket. Partene understreker videre at avtalen skal bidra til fattigdomsbekjempelse, muligheter for arbeid og forbedring av levestandarder. Partene minner om sine folkerettslige rettigheter og forpliktelser, inkludert de som fremgår i FN-pakten og FNs menneskerettighetserklæring, og stadfester blant annet sine forpliktelser til å etterstrebe målsettingen om bærekraftig utvikling og beskyttelse av miljøet. Partene bekrefter sine forpliktelser til å fremme åpenhetsprinsippet og anerkjenner også blant annet betydningen av næringslivets samfunnsansvar.

3.3 Handel med varer

Handelsavtalens bestemmelser om handel med varer er nedfelt i kapittel 2. Teksten i varekapitte-

let understreker de plikter og rettigheter partene har under WTO-avtalen. I tillegg opprettes en underkomité for handel med varer som gir partene et forum for å diskutere spørsmål og problemer som oppstår i handelen mellom dem. De fremforhandlede fordelene avtalen gir sammenlignet med WTO, ligger likevel i det alt vesentlige i vedleggene til kapittelet.

Forhandlingsresultatet innebærer at India gradvis fjerner toll på de fleste produktene Norge eksporterer til India i dag. Basert på handelsstatistikk for 2020–2022 blir det nulltoll for ca. 42 % av norsk eksport til India fra avtalens ikrafttredelse. Handelsdekningen øker til ca. 85 % etter fem år, og til ca. 92 % etter ti år. I tillegg får ca. 3 % av eksporten tollreduksjoner. Avtalen dekker sentrale norske interesser godt, både der vi har eksport til India i dag og linjer der vi håper å eksportere mer i fremtiden. Dette gjelder blant annet petroleumsprodukter, kunstgjødsel, sjømat, maskiner og tekniske instrumenter. Avtalen inneholder likevel en rekke unntak for varer som ikke får tollnedtrapping, noe som var nødvendig for å ivareta viktige indiske sensitiviteter.

India har til dels svært høye tollsatser. WTO oppgir at Indias gjennomsnittstoll for industrivarer og sjømat ligger på 14,7 %. Tollsatsen for laks, ørret, makrell og torsk er f.eks. 33 %, og tollene vil med avtalen gradvis reduseres til null over fem år. Videre har ikke India bundet tollsatser i WTO for viktige norske eksportvarer som sjømat, petroleumsprodukter og kunstgjødsel, og kan derfor heve sine tollsatser ytterligere for disse produktene. Handelsavtalen vil derfor gi betydelig bedre vilkår og forutsigbarhet for norske eksportører. EFTA-statene gir India nulltoll på industrivarer og fisk fra avtalens ikrafttredelse.

Når det gjelder jordbruksvarer, er Norges sensitive jordbruksinteresser ivaretatt, samtidig som India har fått forbedret og tollfri markedsadgang for de fleste jordbruksvarer som de eksporterer til Norge i dag. Indias viktigste eksport av jordbruksvarer er fôr til fisk. Dette vil bli bundet tollfritt ved avtalens ikrafttredelse. Det er ikke gitt noen generelle tollreduksjoner for storfekjøtt, svinekjøtt, sau eller lam. Det samme

gjelder for meierivarer. Norge har fått bedre markedsadgang for fiskeoljer, huder og skinn, vann og en rekke bearbeidede jordbruksvarer. For jordbruksprodukter kunne det ha vært ønskelig å få bedre markedsadgang for meieriprodukter. India stilte imidlertid som et krav at det ikke ble gitt noen tollreduksjoner inn til det indiske markedet for meieriprodukter for å gå videre i forhandlingene. Norge vil også videreføre GSP – systemet for India parallelt med handelsavtalen, så lenge India er et utviklingsland i henhold til OECDs liste over utviklingsland.

Indias og Norges varetilbud er nedfelt i henholdsvis vedlegg 2C og 2E til avtalen.

3.4 Opprinnelsesregler og handelsfasilitering

Handelsavtalens bestemmelser om opprinnelsesregler og tilhørende administrativt samarbeid er nedfelt i avtalens artikkel 2.3 og avtalens vedlegg 2A. Opprinnelsesreglene går ut på at det settes bestemte krav for at varene skal regnes for å ha opprinnelse i en av EFTA-statene eller India, slik at det kun er varer med tilknytning til handelsavtalens parter som får fordeler av de tollreduksjoner handelsavtalen gir. Opprinnelsesreglene presiserer kravene til produksjon og bruk av innsatsmaterialer fra land som ikke er en del av frihandelsområdet. Opprinnelsesreglene inneholder også bestemmelser om administrativt samarbeid, herunder bestemmelser knyttet til prosedyrer for verifikasjon av opprinnelsesbevis.

I tillegg til vedlegget om opprinnelsesregler, er de produktspesifikke reglene (listereglene) og bestemmelsene om opprinnelsesbevis nedfelt i henholdsvis tillegg 2A.1 og 2A.2, 2A.3 og 2A.4. Listereglene ivaretar i stor grad norske interesser for viktige norske eksportprodukter. Når det kommer til opprinnelsesbevis, kan norske eksportører velge mellom å bruke elektronisk eller papirbasert Varesertifikat EUR.1 eller opprinnelseserklæring ved eksport til India. I motsetning til andre handelsavtaler kan kun godkjente eksportører utferdige opprinnelseserklæringer. Det er også et krav om at indiske tollmyndigheter skal kunne autentisere ektheten av en norsk opprinnelseserklæring, noe Tolletaten frem mot avtalens ikrafttredelse jobber med å utvikle en tjeneste for.

Handelsavtalens bestemmelser om handelsfasilitering er nedfelt i avtalens artikkel 2.11 og i avtalens vedlegg 2B. Bestemmelsene er bygget på WTO-avtalen om handelsfasilitering med de tilpasninger som følger av partenes ønske om å

gjøre flere av WTO-avtalens utviklingsklausuler bindende i handelen mellom EFTA-statene og India.

3.5 Handelstiltak

Handelsavtalens bestemmelser om handelstiltak er nedfelt i kapittel 3. Med handelstiltak menes i denne sammenheng antidumpingtiltak, utjevningssavgifter og beskyttelsestiltak. Kapittelet henviser til partenes WTO-forpliktelser, men går på enkelte områder lenger.

For utjevningstiltak er det innført en plikt til å notisere den avtaleparten tiltaket retter seg mot, og en rett for denne til konsultasjoner med den avtalepart som innfører tiltak. For antidumpingtiltak spesifiserer kapittelet hvilke prosedyrer som skal følges i antidumpingundersøkelser. Dette er disipliner som i noen grad begrenser adgangen til å innføre tiltak, og til å beholde dem.

For globale beskyttelsestiltak er det innført en oppfordring om å unnta andre avtaleparter fra tiltak dersom import fra disse ikke forårsaker skade på innenlandsk industri. Kapittelet gir også adgang til bilaterale beskyttelsestiltak som kan innføres i en overgangsperiode dersom avtalen medfører en stor økning i importen fra en avtalepart slik at innenlandsk industri blir skadelidende.

3.6 Veterinære og plantesanitære tiltak

Handelsavtalens bestemmelser om veterinære og plantesanitære tiltak (SPS) er nedfelt i kapittel 4. For SPS fastslår avtalen blant annet at partene kan konsultere om SPS-tiltak innført av en part som en annen part mener strider mot WTOs SPS-avtale eller dette kapittelet i handelsavtalen, og som innvirker på handelen mellom partene. For både SPS og TBT forplikter India seg til å forhandle med EFTA-statene om å gi dem samme behandling som de eventuelt gir EU i fremtiden.

3.7 Tekniske handelshindre

Handelsavtalens bestemmelser om tekniske handelshindre (TBT) er nedfelt i kapittel 5. Formålet med kapittelet er å legge til rette for handel med varer mellom partene ved å forhindre unødvendige tekniske handelshindre. Kapittelet inkor-

porerer viktige bestemmelser i WTOs TBT-avtale i avtalen, men inkluderer også flere elementer som går utover WTO-regelverket.

Kapittelet har regler om utarbeidelse, vedtakelse og anvendelse av alle standarder, tekniske forskrifter og samsvarsvurderingsprosedyrer som kan påvirke handel med varer mellom partene. Kapittelet inneholder også regler om hvilke krav til merking avtalepartene kan stille til varer som plasseres på markedet. Kapittelet legger til rette for dialog og samarbeid på TBT-området, og etablerer en TBT-komité som dels skal følge opp gjennomføringen og etterlevelsen av TBT-kapittelet, og dels vurdere behovet for oppdateringer.

3.8 Handel med tjenester

Avtalens kapittel 3 om handel med tjenester inkorporerer WTOs Generalavtale om handel med tjenester (GATS), og har en tilleggsbestemmelse som presiserer at partene kan nekte tjenesteyter fordeler av handelsavtalen dersom tjenesteyteren er eid eller kontrollert av selskaper i et tredjeland som partene har sanksjoner mot. Det siste innebærer at Norge kan nekte en tjenesteyter i India, som er eid eller kontrollert i et land Norge har sanksjoner mot, å benytte avtalen.

Kapittelet har vedlegg om personer, finansielle tjenester, telekommunikasjon, godkjenning av yrkeskvalifikasjoner og om sjøfolk. Vedlegget om personer, finansielle tjenester og telekommunikasjon bygger i det alt vesentlige på det EFTA har i sine øvrige handelsavtaler.

Vedlegget om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner er noe mer omfattende enn det EFTA har i sine øvrige handelsavtaler. For yrker hvor stater har en felles interesse i å inngå en avtale om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner, skal partene oppfordre relevante fagmyndigheter til å starte forhandlinger og inngå en eventuell avtale om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner innen to år. Vedlegget om sjøfolk søker å legge til rette for indiske sjøfolk på norskkontrollerte skip.

Indias bindingsliste for handel med tjenester (Appendiks 6F.1), dvs. listen der India fører opp de sektorer de tar forpliktelser, ligger på et langt høyere nivå enn i WTO, og ivaretar de fleste kravene Norge stilte under forhandlingene. Den vesentligste utfordring har vært at India har ført inn flere begrensninger i sine forpliktelser for internasjonal skipstransport. India har unntatt både myndighetslaster og frakt av LNG i bindingslisten. Norge har derfor redusert sine for-

pliktelser for internasjonal skipsfart tilsvarende for å rebalansere forhandlingsresultatet for skipsfart.

Norges bindingsliste for handel med tjenester (6F.4) medfører ikke behov for regelendringer, og er avklart med berørte departementer. Norges bindingsliste sikrer indiske tjenesteytere ikke-diskriminerende behandling i de fleste sektorer. Listen inkluderer sikkerhetsunntak som både åpner for «screening» av investeringer og lignende overfor indiske tjenesteytere. Bindingslisten inkluderer også forbehold om skatt.

Forbedringer for midlertidig adgang og opphold for indiske personer som skal levere tjenester i Norge har vært en hovedprioritet for India i forhandlingene. På dette området går Norge lenger i sine forpliktelser enn i andre handelsavtaler, eksempelvis for personer som flytter arbeidssted innenfor samme konsern. For denne gruppen gir avtalen også visse minimumsgarantier for å medbringe ektefelle og barn innenfor de til enhver tid gjeldende norske regler. Norges forpliktelser for personer ligger godt innenfor gjeldende norsk regelverk og krever ikke endringer i norsk lovgivning.

Forhandlingsresultatet svarte i det vesentlige til de norske forventningene, og sikrer norsk næringsliv gode og ikke-diskriminerende betingelser for prioriterte sektorer som ingeniørfag grønn omstilling og sjøforsikring, samt for grønn omstilling.

3.9 Investeringsfremme

Avtalens kapittel 7 om investeringsfremme viser til betydningen av å fremme og legge til rette for direkte investeringer som et virkemiddel for økonomisk vekst, innovasjon og grønn omstilling. Kapittelet etablerer et felles mål for EFTA-statene om å øke omfanget av direkte investeringer fra investorer fra EFTA-statene med 50 mrd. amerikanske dollar innen ti år etter at avtalen har trådt i kraft, og med ytterligere 50 mrd. amerikanske dollar i løpet av de etterfølgende fem årene. Videre skal EFTA-statene ha som målsetting å legge til rette for 1 mill. arbeidsplasser i India innen 15 år etter at avtalen er trådt i kraft, som et resultat av økte direkteinvesteringer fra EFTA-statene i perioden. Det er presisert at målsettingene er basert på at nominell vekst i Indias bruttonasjonalprodukt de neste 15 årene ligger på nivå med tidligere års vekstrater, at frihandelsavtalen gir de forventede positive effekter, samt at estimerte årlige økninger i utenlandske direk-

teinvesteringer fra EFTA-statene ligger på nivå med tidligere års vekst.

For å oppnå målsetningen skal EFTA-statene arbeide for å fremme direkte investeringer fra investorer fra EFTA-statene, mens India skal søke å sikre et fordelaktig investeringsklima. EFTA-statenes forpliktelse om å fremme direkte investeringer omfatter ikke investeringer fra statlige investorfond, som eksempelvis Statens Pensjonsfond Utland (SPU).

India skal etablere et eget EFTA-kontor som skal ha som oppgave å yte assistanse til investorer fra EFTA-statene som enten ønsker å investere, er i gang med å investere eller har investert i India, og bistå dem i å løse eventuelle problemer som måtte oppstå.

Kapittelet inneholder bestemmelser om samarbeid mellom partene for å fremme investeringsmuligheter og skape nye arbeidsplasser, som eksempelvis tilrettelegging for teknologisk samarbeid i sektorer av felles interesse for utvikling og forbedring av infrastruktur og industriell kapasitet. Det presiseres samtidig at det med «teknologisk samarbeid», ikke menes teknologioverføring. Eksempler på områder som fremheves, er geovitenskap, telemedisin, stamcellevitenskap, helse, bioteknologi, digital teknologi, fornybar energi og bærekraftig metallproduksjon.

Kapittelet er unntatt avtalens alminnelige tvisteløsningsregler, og det etableres egne prosedyrer for å overvåke og vurdere fremdriften frem mot oppnåelse av kapittelets målsettinger. Det etableres også en egen tre-trinns konsultasjonsprosedyre for å løse eventuell tvist om EFTAs oppfyllelse av investeringsmålsettingene. Dersom partene etter å ha gjennomført disse prosedyrene ikke blir enige om en løsning, åpner kapittelet for at India kan foreta midlertidige og forholdsmessige rebalanserende tiltak ved å suspendere handelsavtalens forpliktelser om fjerning av toll. Slik suspensjon kan maksimalt medføre at tollsatsen for de varene som er gjenstand for suspensjon, settes til tollsatsen som gjelder i India uten handelsavtale.

3.10 Immaterialrett

Handelsavtalens bestemmelser om immaterielle rettigheter er nedfelt i avtalens kapittel 8, og reguleres av avtalens vedlegg 8.A og de konvensjoner som det er vist til i vedlegget. Bestemmelsene i kapittelet sikrer ikke-diskriminerende vilkår for beskyttelse av immaterielle rettigheter. Det nær-

mere innholdet i beskyttelsen av de forskjellige kategoriene av immaterialrettigheter fremgår av vedlegg 8.A.

Bestemmelsene om immaterialrettigheter sikrer effektivt vern av norske aktørers rettigheter til åndsverk, patenter, varemerke, design mv. Forhandlingsresultatet innebærer en bedre beskyttelse for immaterialrettigheter enn det som følger av TRIPS-avtalen på flere områder, og bygger på EFTAs modelltekst.

Når det gjelder patent, likestilles import med lokal fremstilling som utnyttelse av et patent.

Like viktig som en god beskyttelse for immaterialrett, er det å sikre effektiv håndheving av rettighetene. Avtalen inneholder derfor flere bestemmelser om håndheving, blant annet bestemmelser i vedleggets artikkel 19 om grensekontroll, for å holde tilbake fra import eller eksport varer som medfører et inngrep i et varemerke, design, opphavsrett eller en beskyttet geografisk betegnelse.

For patent på oppfinnelser basert på biologisk materiale og plantesortsbeskyttelse er bestemmelsene i tråd med TRIPS-avtalen artikkel 27(3)(b), og det er ikke stilt krav om at India slutter seg til Internasjonal konvensjon om vern av nye plantesorter (UPOV). Det er også en bestemmelse om genressurser og tradisjonell kunnskap som viser til den nye WIPO-avtalen om immaterialrett, genressurser og tilknyttet tradisjonell kunnskap.

3.11 Offentlige anskaffelser

Handelsavtalens bestemmelser om offentlige anskaffelser er inntatt i avtalens kapittel 9. Kapittelet inneholder ikke markedsadgangsforpliktelser, men legger opp til at partene skal se på muligheten for å utvikle samarbeidet tre år etter at avtalen har trådt i kraft.

3.12 Konkurransen

Handelsavtalens bestemmelser om konkurranse er nedfelt i avtalens kapittel 10. Kapittelet inneholder en beskrivelse av hva slags adferd som regnes for å være konkurransebegrensende, og fastslår at partene skal samarbeide for å hindre konkurransebegrensende adferd. Kapittelet legger til rette for at partene etter to år kan videreutvikle kapittelet.

3.13 Handel og bærekraftig utvikling

Kapittel 11 omhandler handel og bærekraftig utvikling. India har for første gang akseptert å eget kapittel om handel og bærekraftig utvikling i en handelsavtale. Kapitlet tilsvarende ikke forpliktelsesnivået i EFTAs standardbestemmelser, men har like vel et akseptabelt nivå gitt India sitt utgangspunkt. Kapitlet bidrar til en bevisstgjøring og aksept for at handel skal foregå på en måte som bidrar til bærekraftig utvikling. Kapitlet inneholder bestemmelser om gjennomføring av FNs klimakonvensjon og Parisavtalen, fremme av likestilling, håndheving av miljø- og arbeidstakerlovgivning og internasjonale arbeidsstandarder og -avtaler. Videre bekrefter partene sine forpliktelser under miljøavtaler og i ILOs erklæringer og kjernekonvensjoner. Kapitlet inneholder også informasjon om kontaktpunkter og har en egen konsultasjonsmekanisme. Det opprettes videre en egen underkomité om bærekraftig utvikling som blant annet skal følge opp gjennomføringen av kapitlets bestemmelser. Det er videre enighet om at kapitlet skal være gjenstand for periodisk gjennomgang.

3.14 Tvisteløsning

Kapittel 12 inneholder bestemmelser om løsning av tvister om partenes rettigheter og forpliktelser etter avtalen. Bestemmelsene om tvisteløsning gjelder for alle avtalens kapitler, med mindre annet særskilt fremgår. Dersom en tvist ikke løses ved konsultasjoner, er det åpnet for adgang til tvisteløsning ved voldgift. Avtalen inneholder bestemmelser om etablering av et voldgifts-tribunal og prosedyreregler for tribunalen. Dersom den tapende part ikke gjennomfører vold-

giftsribunalets avgjørelse innen en nærmere angitt tidsfrist, gis det adgang til mottiltak. Partene kan også løse en ev. tvist ved meklings mv. og bestemmelsene i kapitlet kan fravikes ved enighet.

3.15 Institusjonelle bestemmelser

Avtalens institusjonelle bestemmelser er nedfelt i avtalens kapittel 13. Det opprettes en blandet komité som skal bestå av representanter fra hver av EFTA-statene og India. Den blandende komiteen skal blant annet administrere og overvåke gjennomføringen av avtalen og undersøke muligheten for ytterligere reduksjon av handelsbarrierer og andre handelsrestriktive tiltak mellom partene. Komiteen kan også treffe beslutninger om endringer i enkelte av avtalens vedlegg, opplistet i artikkel 14.4. Slike endringer vil normalt være av teknisk art, for eksempel som følge av endringer i det WTO-regelverket avtalen bygger på. Dersom det oppstår uenighet mellom partene om tolkning eller anvendelse av avtalen, skal dette søkes løst gjennom konsultasjoner i blandet komité. Komiteen skal normalt møtes hvert annet år.

Ved ikrafttredelse av avtalen skal hver av partene oppnevne et kontaktpunkt for å lette kommunikasjonen mellom partene.

3.16 Avsluttende bestemmelser

Avtalens avsluttende bestemmelser nedfelt, i kapittel 14, regulerer blant annet prosedyrene for endringer i avtalen, tiltredelser til avtalen, oppsigelse og opphør, avtalens ikrafttredelse samt depositar for avtalen.

4 Nærmere om de enkelte bestemmelsene i handelsavtalen

Handelsavtalen mellom EFTA-statene og India består av 13 kapitler og 16 vedlegg (2A-12A). Vedleggene utgjør en integrert del av handelsavtalen.

4.1 Innledende bestemmelser

Avtalens fortale redegjør for hvem som er partene i avtalen og de forhold partene legger vekt på i gjennomføringen av handelsavtalen. EFTA-statene og India ønsker å styrke båndene seg imellom ved å etablere tette og varige forbindelser. Fortalen vektlegger betydningen av de fundamentale rettighetene som følger av FN-pakten, verdenserklæringen om menneskerettigheter, bærekraftig utvikling, bedrifters samfunnsansvar og bekjempelse av fattigdom. Partenes målsetting om å fremme og styrke det multilaterale handelssystemet, ved å bygge på deres respektive rettigheter og plikter under bl.a. WTO-avtalen, fremheves også.

Artikkel 1.1 Formål

Artikkel 1.1 fastslår at EFTA-statene og India oppretter et frihandelsområde, og at formålet med avtalen er å oppnå liberalisering av varehandelen og handelen med tjenester, i overensstemmelse med artikkel XXIV i GATT 1994 og artikkel V i GATS, øke investeringsmulighetene, fremme konkurranse, sørge for adekvat, effektiv og ikke-diskriminerende beskyttelse av immaterialrettigheter, utvikle handelsforholdet mellom partene i tråd med målet om bærekraftig utvikling og bidra til en harmonisk utvikling og utvidelse av verdenshandelen.

Artikkel 1.2 Geografisk virkeområde

Artikkel 1.2 fastslår avtalens territorielle virkeområde. Avtalen omfatter ikke Svalbard, med unntak for handel med varer.

Artikkel 1.3 Handel og økonomiske forbindelser regulert av denne avtalen

Artikkel 1.3 fastslår at avtalen gjelder handel og økonomiske forhold mellom de enkelte EFTA-

statene på den ene siden og India på den andre, men ikke handelsrelasjonene mellom de enkelte EFTA-statene. Artikkelen fastslår videre at Sveits skal representere Liechtenstein i saker som er dekket av traktaten av 29. mars 1923, som etablerer en tollunion mellom disse to statene.

Artikkel 1.4 Forholdet til andre avtaler

Artikkel 1.4 bekrefter partenes rettigheter og forpliktelser under WTO-avtalen, avtalene forhandlet under WTO og andre internasjonale avtaler som partene er part i.

Artikkel 1.5 Sentrale, regionale og lokale administrative enheter

Artikkel 1.5 fastslår at hver part er ansvarlig for at avtalens forpliktelser overholdes og at partene skal ta rimelige tiltak som er tilgjengelige for å sikre at avtalens forpliktelser blir etterlevd av regionale og lokale myndigheter.

Artikkel 1.6 Åpenhet

Artikkel 1.6 fastslår at partene skal offentliggjøre lover, reguleringer, juridiske beslutninger, administrative vedtak med generell anvendelse og partenes internasjonale avtaler som kan påvirke anvendelsen av denne avtalen. Partene forplikter seg også til omgående å besvare spørsmål og ved forespørsel utlevere informasjon vedrørende forannevnte, med forbehold om fortrolig informasjon.

4.2 Handel med varer

Artikkel 2.1 Virkeområde

Artikkel 2.1 viser til at kapittelet dekker handel med varer mellom partene.

Artikkel 2.2 Klassifisering av varer

Artikkel 2.2 bestemmer at partenes klassifisering av varer skal fremkomme av partenes tolltariff i

samsvar med den internasjonale HS-nomenklaturen. Partene forplikter seg til at fremtidige oppdateringer av tollnomenklaturen skal gjøres uten å redusere forpliktelsene i vedlegg 2.A. Det samme gjelder for avtalens produktspesifikke regler.

Artikkel 2.3 Opprinnelsesregler og metoder for administrativt samarbeid

Artikkel 2.3 viser til at de tollreduksjoner som avtalen fastsetter, påkrever at opprinnelsesreglene fastsatt i vedlegg 2.A er oppfylt.

Artikkel 2.4 Toll

Artikkel 2.4 redegjør for hva som utgjør en tollavgift og at partene skal anvende toll på varer med opprinnelse fra den andre parten i samsvar med vedlegg 2.C, 2.D, 2.E og 2.F. Det stadfestes videre at der partenes anvendte MFN-tollsats er lavere enn forpliktet tollsats i avtalen, har partene rett til å benytte seg av lavere MFN-sats.

Artikkel 2.5 Fastsettelse av tollverdi

Artikkel 2.5 fastslår at beregning av tollverdi ved varer som handles mellom avtalepartene skal reguleres av artikkel VII i GATT 1994 og første del av avtalen om implementering av artikkel VII i GATT 1994.

Artikkel 2.6 Import- og eksportrestriksjoner

Artikkel 2.6 forbyr andre restriksjoner enn toll eller andre skatter og avgifter, slik som kvoter på import og eksport av varer mellom avtalepartene, unntatt slike restriksjoner som er tillatt i henhold til artikkel XI i GATT 1994, som innlemmes og gjøres til del av avtalen.

Artikkel 2.7 Nasjonal behandling

Artikkel 2.7 pålegger partene ved intern beskatning å følge bestemmelsene i artikkel III i GATT 1994, og innlemmer og gjør denne til en del av avtalen.

Artikkel 2.8 Statlige handelsforetak

Artikkel 2.8 stadfester at partenes rettigheter og forpliktelser innen statlige handelsvirksomheter skal reguleres av artikkel XVII i GATT 1994 og av avtalen om tolkningen av artikkel XVII i GATT 1994.

Artikkel 2.9 Generelle unntak og sikkerhetsunntak

Artikkel 2.9 fastslår at partenes rettigheter og plikter som gjelder generelle unntak, skal reguleres av artikkel XX i GATT 1994, at partenes rettigheter og plikter som gjelder nasjonal sikkerhet, skal reguleres av artikkel XXI i GATT 1994, og innlemmer begge bestemmelse og gjør dem til en del av avtalen.

Artikkel 2.10 Betalingsbalanse

Artikkel 2.10 fastslår at partene skal bestrebe å unngå restriksjoner for å sikre betalingsbalansen. Artikkelen stadfester videre at partenes rettigheter og forpliktelser mht. tiltak for å gjenopprette betalingsbalansen reguleres av artikkel XII i GATT 1994.

Artikkel 2.11 Handelsfasilitering

Artikkel 2.11 fastslår at handelsfasilitering reguleres av avtalens vedlegg 2.B.

Artikkel 2.12 Underkomité for handel med varer

Artikkel 2.12 etablerer en underkomité for varehandel, opprinnelsesregler og tollsaker. Artikkelen inneholder underkomiteens mandat, og fastslår at underkomiteen skal ta beslutninger ved konsensus.

4.3 Handelstiltak

Artikkel 3.1 Subsidier og utjevningstiltak

Artikkel 3.1 fastslår at partenes rettigheter og forpliktelser relatert til subsidier og utjevningstiltak skal reguleres av artikkel VI og XVI i GATT 1994 og av WTO-avtalen om subsidier og utjevningstiltak, med de begrensninger som følger av artikkelens øvrige bestemmelser.

Før en part iverksetter en utjevningstiltaksundersøkelse, skal den parten som er berørt gis adekvat mulighet for konsultasjoner med sikte på å finne en omforent løsning. Konsultasjonene skal holdes så snart som mulig, og senest syv dager etter at invitasjonen om konsultasjoner er mottatt. En part kan fortsette med undersøkelsen dersom en omforent løsning ikke oppnås innen 21 dager fra invitasjonen er mottatt, med mindre partene blir enige om å fortsette konsultasjonene. Partene forplikter seg til å benytte regelen om å bruke den lavere avgiftssatsen enn subsidien når denne lavere satsen er tilstrekkelig for å fjerne skaden på

hjemlig industri. Avtalens tvisteløsningskapittel gjelder ikke for artikkelen om subsidier og utjevningstiltak.

Artikkel 3.2 Antidumping

Artikkel 3.2 fastslår at partenes rettigheter og forpliktelser skal reguleres av artikkel VI i GATT 1994 og WTOs antidumpingavtale, med de begrensninger som følger av artikkelens øvrige bestemmelser.

Partene er enige om å ikke bruke antidumpingtiltak på en vilkårlig eller proteksjonistisk måte. Det er en notifikeringsplikt før oppstart av en antidumpingundersøkelse, og en part kan be om konsultasjoner innen ti dager etter at de har mottatt notifiseringen, hvor siktemålet for konsultasjonene er å klargjøre sakens anliggende og oppnå en omforent løsning. Det presiseres hvordan eksportpris og dumpingmargin skal beregnes, herunder at det er forbudt å nulle ut eksportpriser som er over hjemmemarkedsprisen ved beregning av dumpingmarginene (såkalt zeroing). Partene forplikter seg til å bruke regelen om å legge den lavere avgiftssatsen enn dumpingmarginen til grunn, når denne lavere satsen er tilstrekkelig for å fjerne skaden på hjemlig industri. Med unntak for svært spesielle omstendigheter, skal det gå minst ett år fra en undersøkelse med negativ konklusjon avsluttes til en ny undersøkelse om samme produkt kan iverksettes. Fem år etter avtalens ikrafttredelse skal partene gjennomgå bestemmelsen i Den blandede komité. Avtalens tvisteløsningskapittel gjelder ikke for artikkelen om antidumping.

Artikkel 3.3 Globale beskyttelsestiltak

Artikkel 3.3 stadfester at avtalen ikke pålegger partene ekstra rettigheter eller forpliktelser når det gjelder tiltak som tas i henhold til artikkel XIX i GATT 1994 og WTO-avtalen om beskyttelsestiltak, med unntak for at en part som innfører et beskyttelsestiltak har mulighet til å unnta import fra en annen part dersom denne importen ikke er en betydelig årsak til skade, eller trussel om skade, på hjemlig industri. Avtalens tvisteløsningskapittel gjelder ikke for artikkelen om globale beskyttelsestiltak.

Artikkel 3.4 Bilaterale beskyttelsestiltak

Artikkel 3.4 fastslår at en part kan iverksette bilaterale beskyttelsestiltak hvis en parts hjemlige

industri blir, eller kan bli, sterkt skadelidende som et resultat av reduserte eller eliminerte tollsatser under avtalen. Slike beskyttelsestiltak kan kun iverksettes på bakgrunn av en undersøkelse gjennomført i tråd med prosedyrer beskrevet i artikkelen. Beskyttelsestiltak kan bestå i å suspendere videre tollnedtrapping eller øke tollsatsen for produktet det gjelder. En part som ønsker å iverksette bilaterale beskyttelsestiltak må øyeblikkelig underrette de andre partene, og det skal kunne gjennomføres konsultasjoner med sikte på å finne en omforent løsning innen 30 dager fra notifiseringsringen.

I utgangspunktet kan ikke bilaterale beskyttelsestiltak opprettholdes lenger enn to år. I unntakstilfeller kan tiltaket forlenges med ett år, og vil i tilfelle medføre kompensasjon til den part som tiltaket rammer. Etter at tiltaket er avsluttet skal tollsatsen være på det nivået den ville ha vært uten tiltaket. Det kan ikke iverksettes bilaterale beskyttelsestiltak mot produkter mens et globalt beskyttelsestiltak eller et beskyttelsestiltak under WTOs landbruksavtale for samme produkter er i kraft, og dersom slike beskyttelsestiltak treffes mens det er et bilateralt beskyttelsestiltak i kraft, så skal det bilaterale beskyttelsestiltaket avsluttes. Midlertidige beskyttelsestiltak kan iverksettes i kritiske situasjoner. Ethvert midlertidig beskyttelsestiltak skal avsluttes innen 200 dager. Behovet for å opprettholde muligheten for å treffe bilaterale beskyttelsestiltak skal vurderes fem år etter avtalens ikrafttredelse, og deretter annet hvert år.

4.4 Sanitære og plantesanitære tiltak

Artikkel 4.1 Formål

Artikkel 4.1 angir at kapittelets formål er å beskytte menneske-, dyre- og planteliv og helse, samtidig å legge til rette for handel.

Artikkel 4.2 Stadfestelse av SPS-avtalen

Artikkel 4.2 stadfester at partene bekrefter sine rettigheter og forpliktelser under WTO-avtalen om veterinære- og plantesanitære bestemmelser.

Artikkel 4.3 Virkeområde

Artikkel 4.3 begrenser kapittelets anvendelsesområde til veterinære- og plantesanitære tiltak av en avtalepart, som direkte eller indirekte påvirker handelen mellom partene.

Artikkel 4.4 Intern harmonisering

Artikkel 4.4 forplikter partene til å tillate at varer som er lovlig innført kan forflyttes innenfor partens territorium, forutsatt at varen oppfyller de veterinære- og plantesanitære bestemmelsene i den delen av territoriet varene ble innført.

Artikkel 4.5 Vedkommende myndigheter

Artikkel 4.5 bestemmer at partene skal utveksle informasjon om hvilke myndigheter som er ansvarlige for gjennomføringen av kapittelets bestemmelser, og informere hverandre om alle endringer.

Artikkel 4.6 Anerkjennelse av områders status med hensyn til skadedyr og sykdommer

Artikkel 4.6 stadfester at partene skal anerkjenne prinsippet om regionalisering, inkludert sykdomsfrie soner og soner med lav sykdomsrisiko samt relevante beslutninger fastsatt av WTOs komité om veterinære- og plantesanitære bestemmelser, og i henhold til relevante internasjonale standarder, retningslinjer og tilrådninger.

Artikkel 4.7 Fastsettelse av likeverdighet

Artikkel 4.7 stadfester prinsippene for likeverdighet i henhold til de internasjonale standardsettende organisasjonene, og at likeverdighet kan etableres for individuelle tiltak eller grupper av tiltak, eller systemer for varegrupper.

Artikkel 4.8 Verifiseringer

Artikkel 4.8 gir partene adgang til å gjennomføre inspeksjoner og verifikasjoner av kontrollprosedyrene hos hverandre. Prosedyrene for inspeksjoner skal følge relevante internasjonale standarder, retningslinjer og tilrådninger i nærmere fastsatt internasjonalt regelverk.

Artikkel 4.9 Importkontroll og sertifiseringsprosedyrer

Artikkel 4.9 bestemmer at partene skal forsikre seg om at kontroll, inspeksjoner og godkjenningprosedyrer er i samsvar med vedlegg C i WTO-avtalen om veterinære- og plantesanitære bestemmelser og de nærmere bestemmelser fastsatt i artikkelen om slike tiltak. Partene skal påse at bestemmelsene for den veterinære grensekontrollen overholdes og at partene informeres dersom

varer ikke er i overensstemmelse med relevant regelverk. Partene har rett til å klage på avgjørelser, og de skal informere som retten til å klage og om gjeldende prosedyre og frister.

Artikkel 4.10 Risikovurdering

Artikkel 4.10 stadfester at partene skal styrke samarbeidet om risikobasert analyse. Bestemmelsene i WTOs komité for veterinære- og plantesanitære tiltak skal hensyntas, likeså relevante internasjonale standarder, retningslinjer og tilrådninger.

Artikkel 4.11 Nødtiltak

Artikkel 4.11 bestemmer at dersom en part vedtar et nødtiltak for å beskytte menneskers, dyrs og planters liv eller helse, og som kan ha innvirkning på handelen, skal parten umiddelbart underrette de øvrige partene skriftlig iht. artikkel 4.16 i dette kapittel.

Artikkel 4.12 Åpenhet

Artikkel 4.12 anerkjenner prinsippene om åpenhet i vedlegg B i WTO-avtalen om veterinære- og plantesanitære bestemmelser. Partene skal underrette hverandre om endringer i relevant regelverk eller om innføring av tiltak som kan få innvirkning på handelen. På forespørsel skal partene gjøre ytterligere informasjonen tilgjengelig.

Artikkel 4.13 Utveksling av informasjon

Artikkel 4.13 fastsetter at partene skal utveksle informasjon av betydning for gjennomføringen av kapittelets bestemmelser med sikte på å styrke samarbeidet og den gjensidige tilliten.

Artikkel 4.14 Gjennomgangsklausul

Artikkel 4.14 stadfester at partene, uten ugrunnet opphold, skal forhandle frem en ordning som tilstår hverandre likeverdig behandling knyttet til veterinære- og plantesanitære tiltak som partene har avtalt med en tredjepart.

Artikkel 4.15 Underkomité for veterinære og plantesanitære tiltak

Artikkel 4.15 etablerer underkomiteen for veterinære- og plantesanitære tiltak, som kan vurdere alle typer spørsmål under kapittelet.

Artikkel 4.16 Kontaktpunkter

Artikkel 4.16 fastsetter at partene skal utveksle kontaktinformasjon til ansvarlige myndigheter og at endringer i disse skal underrettes umiddelbart.

Artikkel 4.17 Konsultasjoner

Artikkel 4.17 gir partene adgang til å be om konsultasjoner i saker hvor tiltak har skapt, eller det er sannsynlig at kan kan skape hindre for handelen. Slike konsultasjoner skal gjennomføres av ansvarlig myndigheter. Underkomiteen for veterinære- og plantesanitære tiltak skal underrettes om utfallet av konsultasjonene.

Artikkel 4.18 Samarbeid

Artikkel 4.18 fastsetter at partene skal styrke samarbeidet for å legge til rette for gjennomføringen av kapittelets bestemmelser.

4.5 Tekniske handelshindre

Artikkel 5.1 Formål

Artikkel 5.1 fastslår at kapittelets formål er å legge til rette for økt handel mellom partene og oppnå effektiv markedsadgang til hverandres markeder.

Artikkel 5.2 Stadfestelse av TBT-avtalen

Artikkel 5.2 stadfester at partene bekrefter sine rettigheter og forpliktelser under WTO-avtalen om tekniske handelshindre, som er inkorporert i avtalen, men at tvister som kun berører TBT-avtalen ikke omfattes av denne avtalens kapittel om tvisteløsning.

Artikkel 5.3 Virkeområde

Artikkel 5.3 stadfester at kapitlet gjelder forbedelse, vedtak og iverksetting av tekniske forskrifter, standarder og samsvarsvurderingsprosedyrer i partenes sentrale forvaltning som berører handel mellom partene, med unntak av deres anskaffelser og veterinære- og plantesanitære tiltak. Partene skal treffe rimelige og tilgjengelige tiltak for å sikre at kapittelets bestemmelser også blir fulgt av relevante regionale og lokale myndigheter.

Artikkel 5.4 Samarbeid

Artikkel 5.4 stadfester at partene skal styrke samarbeidet for å øke den gjensidige forståelsen av

hverandres regelverk og legge til rette for markedsadgang.

Artikkel 5.5 Tekniske forskrifter

Artikkel 5.5 stadfester at partene anerkjenner betydningen av internasjonale standarder, og er enige om å benytte relevante internasjonale standarder ved utforming av tekniske forskrifter unntatt når dette ikke ivaretar legitime hensyn, samt å publisere relevant regelverk, sikre tilstrekkelig høring av berørte parter, og å vurdere om en annen parts regelverk kan anses ekvivalent. Partene skal også sikre at varer som oppfyller partens tekniske forskrifter skal kunne sirkulere fritt.

Artikkel 5.6 Standarder

Artikkel 5.6 stadfester at partene på forespørsel skal utveksle informasjon om bruken av standarder, inkludert internasjonale standarder sin rolle ved utvikling av nasjonale standarder og tekniske forskrifter, samt oppfordre til samarbeid mellom respektive standardiseringsorganisasjoner.

Artikkel 5.7 Samsvarsvurdering

Artikkel 5.7 stadfester at partene anerkjenner en rekke navngitte mekanismer for aksept av resultatet av hverandres prosedyrer for samsvarsvurdering. Artikkelen slår videre fast at partene er enige om å utveksle relevant informasjon for å kunne legge til rette for gjensidig aksept av hverandres samsvarsvurderinger. Dersom partene anerkjenner samsvarsvurderinger utført hos den andre parten, skal det gjøres på vilkår som ikke er dårligere enn for samsvarsvurderinger utført innenlands.

Artikkel 5.8 Felles samarbeid om tekniske forskrifter, standarder og samsvarsvurderingsprosedyrer

Artikkel 5.8 stadfester at en part som stiller krav om samsvarserklæring i tråd med TBT-avtalen skal sikre at nivået for de samsvarserklæringer som kreves, er basert på en risikovurdering. En part kan stille krav om registrering, autorisasjon eller kontroll av uavhengig tredjepart, men må da notifisere slike tiltak, og på forespørsel gi en begrunnelse. For sektorer med krav om kontroll av uavhengig tredjepart skal partene oppfordre sine tekniske kontrollorgan til internasjonalt samarbeid.

Artikkel 5.9 Markedstilsyn

Artikkel 5.9 stadfester at partene skal ha dialog om markedsovervåking og sikre at det ikke er interessekonflikter mellom kontrollorganer og produsenter.

Artikkel 5.10 Samsvarsvurderingsgebyrer og behandlingstid

Artikkel 5.10 bekrefter partenes plikt til å sikre at kostnader og saksbehandlingstid for samsvarsvurderinger er i tråd med TBT-avtalens regler.

Artikkel 5.11 Merking

Artikkel 5.11 fastslår at artikkel 2.2 i WTOs TBT-avtale gjelder for nasjonale krav om merking. I tillegg angir artikkelen nærmere regler for hva merkekravene kan omfatte, når parten kan kreve forhåndsgodkjenning av etiketter, hvilken tilleggsinformasjon som skal tillates, og når parten skal tilstrebe å tillate ikke-permanent merking.

Artikkel 5.12 Åpenhet

Artikkel 5.12 fastslår viktigheten av reglene i WTOs TBT-avtale om notifikasjon av utkast til nytt teknisk regelverk også gjelder under avtalen, og det skal tas hensyn til beslutninger og anbefalinger i WTOs TBT-komité. På anmodning fra en part skal utkast til, og begrunnelse for, nytt teknisk regelverk oversendes innen 30 dager. Eventuelle innspill skal vurderes og tilstrebes etterkommet. Øvrig informasjon relatert til kapittelet, skal på anmodning fra en part oversendes innen 60 dager, hvis mulig. Når en part tilbakeholder varer ved grensen på grunn av manglende etterlevelse av teknisk regelverk, skal importøren notiseres så raskt som mulig.

Artikkel 5.13 Kontaktpunkter

Artikkel 5.13 fastslår at partene skal opprette kontaktpunkt for koordinering av implementeringen av kapittelet, og informere øvrige parter om relevante kontaktdetaljer og endringer i disse.

Artikkel 5.14 Underkomité for tekniske handelshindringer

Artikkel 5.14 oppretter en underkomité for TBT-spørsmål, bestående av representanter for partene. Underkomiteen skal normalt møtes annethvert år, med mindre partene blir enige om noe annet.

Underkomiteen skal følge opp gjennomføringen og etterlevelsen av dette kapittelet, vurdere mulige forbedringer av avtalen, og legge til rette for dialog og samarbeid mellom relevante aktører.

Artikkel 5.15 Utveksling av informasjon og konsultasjoner

Artikkel 5.15 fastslår at dersom en part ber om anmodning om informasjon, oppklaring eller konsultasjoner om implementering av dette kapittelet, skal partene straks gjøre en vurdering av spørsmålene som reises. Artikkelen gir nærmere regler om når partene kan be om konsultasjoner og hvordan disse skal gjennomføres, og fastslår at utfallet av slike konsultasjoner skal rapporteres til underkomiteen. Partene skal styrke dialogen om hvordan de kan eliminere unødvendige handelshindre gjennom å legge til rette for etterlevelse av hverandres tekniske reguleringer.

Artikkel 5.16 Gjennomgangsklausul

Artikkel 5.16 fastslår at partene etter anmodning fra en part, uten ugrunnet opphold, skal forhandle frem en ordning som tilstår hverandre likeverdig behandling knyttet til tekniske forskrifter, standarder og samsvarsvurderinger som partene har avtalt med en tredjepart.

4.6 Handel med tjenester

Artikkel 6.1 Virkeområde og dekning

Artikkel 6.1 fastsetter at kapittelet gjelder handel med tjenester.

Artikkel 6.2 Innlemmelse av bestemmelser fra GATS

Artikkel 6.2 innlemmer WTOs Generalavtale om handel med tjenester der ikke annet fremgår. Videre at vedleggene om finansielle tjenester, telekommunikasjonstjenester, personbevegelser, godkjenning av yrkeskvalifikasjoner og sjøfolk er en integrert del av avtalen.

Artikkel 6.3 Bestevilkårsbehandling

Artikkel 6.3 forplikter partene, med unntak gitt i listen over unntak fra bestevilkårsbehandling i vedlegg 6G, til å gi hverandres tjenester og tjenestetilbydere minst like gode vilkår, med hensyn til alle tiltak som påvirker tilbudet av tjenester, og tilsvarende tjenester og tjenestetilbydere fra stater som ikke er parter i avtalen. Dette gjelder imidler-

tid ikke vilkår gitt av en part på grunnlag av andre avtaler som er rapportert under GATS artikkel V eller artikkel V bis. Dersom en avtalepart inngår en handelsavtale med en tredjepart, skal det kunne åpnes for å forhandle om at disse vilkårene innlemmes.

Artikkel 6.4 Bindingslister over spesifikke forpliktelser

Artikkel 6.4 gir bestemmelser om den tekniske føringen av bindingslistene.

Artikkel 6.5 Fysiske personer fra en part

Artikkel 6.5 fastsetter at fysiske personer av en avtalepart, omfatter statsborgere og personer med fast bopel i en avtalepart såfremt den avtaleparten gir samme behandling for denne gruppen, som for egne statsborgere.

Artikkel 6.6 Betalinger og overføringer

Artikkel 6.6 bestemmer at partene ikke kan innføre restriksjoner for betalinger, unntatt der dette gjøres i samsvar med restriksjoner for å beskytte betalingsbalansen i samsvar med WTOs generalavtale om handel med tjenester. Ingen bestemmelser i kapitlet skal påvirke de rettigheter eller forpliktelser som en avtalepart har i henhold til IMF.

Artikkel 6.7 Nekting av fordeler

Artikkel 6.7 bestemmer at i tillegg til det som gjelder i medhold av WTOs Generalavtale om handel med tjenester, kan en avtalepart nekte fordeler under dette kapitlet dersom avtaleparten fastslår at tjenesten leveres av en tjenesteyter som er eid eller kontrollert av en person i et tredjeland som den avtaleparten som nekter fordeler har innført restriksjoner mot, som kan bli brutt eller omgått om kapitlet fikk anvendelse for den tjenesteyteren.

4.7 Fremme av investeringer

Artikkel 7.1 Formål

Artikkel 7.1 stadfester at partene anerkjenner betydningen av å fremme og å legge til rette for utenlandske direkte investeringer som et virkemiddel for å fremme økonomisk vekst, innovasjon og grønn omstilling. Partene anerkjenner videre at utvikling av kvalifisert arbeidskraft spiller en viktig rolle i å fremme arbeidsmuligheter, herunder

gjennom arbeidstrening og kapasitetsbygging. Det fastslås at partene har en felles målsetting om at EFTA-statene skal arbeide for å øke direkte investeringer fra investorer fra EFTA-statene inn til India med 50 mrd. amerikanske dollar innen ti år, og med ytterligere 50 mrd. amerikanske dollar i løpet av de påfølgende fem årene. Partene deler videre en målsetting om at EFTA-statene skal søke å tilrettelegge for 1 mill. nye arbeidsplasser i India som et resultat av økte direkte investeringer. Forutsetningene og beregningsgrunnlaget som ligger til grunn for disse måltallene klargjøres i en fotnote til bestemmelsen.

Artikkel 7.2 Investeringsfremme

Artikkel 7.2 fastslår at EFTA-statene skal arbeide for å fremme direkte investeringer fra investorer fra EFTA-statene inn til India, for å søke å oppnå de felles målsettingene nedfelt i artikkel 7.1. En fotnote til bestemmelsen klargjør at forpliktelsen til å fremme investeringer ikke omfatter statlige investeringsfond. India skal forsøke å sikre et fordelaktig investeringsklima tilrettelagt for utenlandske direkte investeringer, samtidig som det tas hensyn til behovet for å identifisere, vurdere og begrense potensiell risiko knyttet til sikkerhet eller offentlig orden.

Artikkel 7.3 Samarbeidsvirksomhet

Artikkel 7.3 fastslår at partene skal samarbeide innenfor områder av felles interesse, med sikte på å dra nytte av komplementariteten i deres økonomier og de muligheter avtalen skaper med tanke på å oppnå økt sysselsetting i tråd med kapitlets formål. Bestemmelsen inneholder en opplisting av mulige samarbeidsområder og samarbeidsaktiviteter.

Artikkel 7.4 Underkomité for investeringsfremme og samarbeid

Artikkel 7.4 fastslår at det opprettes en underkomité for investeringsfremme og investerings-samarbeid. Underkomiteens mandat er nedfelt i et eget vedlegg til kapitlet.

Artikkel 7.5 Kontaktpunkter

Artikkel 7.5 fastslår at partene skal utpeke kontaktpunkter for å forenkle kommunikasjonen knyttet til implementeringen av kapitlet. India skal etablere et eget EFTA-kontor som skal yte assistanse til investorer fra EFTA-statene som

søker å investere eller har investert i India, og håndtere spesifikke utfordringer disse måtte oppleve i tilknytning til investeringsaktiviteter i India.

Artikkel 7.6 Tvisteløsning

Artikkel 7.6 fastslår at ingen parter skal ha adgang til å anvende avtalens tvisteløsningskapittel for å løse spørsmål som gjelder investeringskapittelet.

Artikkel 7.7 Evaluering, rapportering og tre-trinns stat-til-stat konsultasjoner

Artikkel 7.7 fastsetter prosedyrer for hvordan fremdriften frem mot oppnåelse av de felles målsettingene nedfelt i tredje ledd i artikkel 7.1 skal overvåkes. Det legges opp til at underkomiteen for investeringsfremme og investeringssamarbeid (underkomiteen) skal overvåke utviklingen og foreta en gjennomgang etter fem år, ti år og 15 år etter avtalens ikrafttredelse, med mindre partene blir enige om noe annet. Underkomiteen skal utarbeide en rapport ved hver av disse gjennomgangene. Dersom underkomiteen kommer til at utviklingen mot oppnåelse av de felles målsettingene nedfelt i tredje ledd i artikkel 7.1 ikke har vært tilfredsstillende, skal den notere seg uforutsette hendelser og andre faktorer som kan ha hatt en avgjørende betydning for utviklingen. Ved uforutsette hendelser, som globale pandemier, krig mv., skal partene justere de felles målsettingene nedfelt i tredje ledd i artikkel 7.1. Dersom måltallene ikke er oppnådd når den avtalte tidsperioden på 15 år er utløpt, og India mener at EFTA-statene ikke har overholdt sine forpliktelser om å fremme investeringer etter artikkel 7.2, kan India be om konsultasjoner. Det etableres en tre-trinns konsultasjonsprosess under kapittelet, der konsultasjonene starter i underkomiteen før saken eventuelt løftes til Den blandede komité. Dersom partene ikke kommer til enighet om en løsning i disse trinnene, skal saken løftes til politisk nivå. EFTA-statene kan, dersom konsultasjonsprosessen er uttømt uten at partene har kommet frem til en løsning, be om en tilleggsperiode på tre år der arbeidet med å oppnå målsettingene kan fortsette («grace-period»). Medregnet tiden det vil ta å gjennomgå alle trinn i konsultasjonsprosessen, vil man med tilleggsperioden ha fem ekstra år på å oppnå måltallene.

Artikkel 7.8 Avhjelpende tiltak

Artikkel 7.8 fastslår at dersom partene ikke har kommet frem til en minnelig løsning under kon-

sultasjonsprosessen, og tilleggsperioden er utløpt uten at EFTA-statene har oppnådd målsettingene nedfelt i artikkel 7.1, kan India innenfor en tidsperiode på ett år fatte tiltak om å suspendere konsesjoner de har gitt til EFTA-statene under varekapittelet. Slike suspensjonstiltak skal være midlertidige og proporsjonale. Eventuelle suspensjonstiltak vil opphøre dersom EFTA-statene senere oppnår de nedfelte målsettingene i kapittelet, eller dersom partene kommer til enighet. Dersom suspensjonstiltakene fortsatt er gjeldende etter tre år, kan EFTA-statene be om konsultasjoner med sikte på å bringe disse til opphør. Det angis en fastlagt konsultasjonsprosess i bestemmelsen, der konsultasjonene først skal gjennomføres i Den blandede komité, og dersom man ikke kommer til enighet her, vil kunne løftes til politisk nivå. Skulle partene ikke komme til enighet om suspensjonstiltakenes opphør i løpet av konsultasjonsprosessen, skal Den blandede komité fortsette å vurdere suspensjonstiltakene hvert annet år, frem til tiltakene opphører.

4.8 Immaterialrett

Artikkel 8.1 Immaterialrettslig vern

Artikkel 8.1 bekrefter at partene skal sørge for tilstrekkelig, effektiv og ikke-diskriminerende beskyttelse og håndheving av immaterialrett. Artikkelen stadfester videre at hver part skal gi den andre partens borgere en behandling som ikke er mindre gunstig enn den behandlingen den gir sine egne borgere med hensyn til beskyttelse av immaterialrettigheter. Unntak må være i tråd med WTOs avtale om handelsrelaterte sider ved immaterielle rettigheter («TRIPS avtalen»). Partene er videre enige om at eventuelle spørsmål knyttet til implementering av kapittelet samt vedlegget om immaterialrett kan diskuteres og søkes løst i Den blandede komité.

4.9 Offentlige anskaffelser

Artikkel 9.1 Offentlige anskaffelser

Artikkel 9.1 bekrefter betydningen av offentlige anskaffelser for å bidra til produksjon og handel for å fremme vekst og sysselsetting, at partene skal styrke forståelsen av hverandres regelverk om offentlige anskaffelser. Artikkelen identifiserer videre hvilke institusjoner som skal fungere som kontaktpunkter; EFTA-sekretariatet skal være kontaktpunkt for EFTA-statene. Artikkelen stadfester videre at partene inne tre år etter

avtalens ikrafttredelse, skal vurdere videreutvikling av kapittelet og muligheten for å videreutvikle samarbeid under avtalen.

4.10 Konkurransen

Artikkel 10.1 Konkurransbegrensende atferd som påvirker handel

Artikkel 10.1 definerer konkurransbegrensende adferd som (a) avtaler mellom foretak, alle beslutninger truffet av sammenslutninger av foretak og alle former for samordnet praksis mellom foretak som har som formål eller virkning å hindre, innskrenke eller vri konkurransen og (b) ett eller flere foretaks utilbørlige utnyttelse av sin dominerende stilling.

Artikkel 10.2 Samarbeid

Artikkel 10.2 fastslår at partene skal samarbeide om å hindre konkurransbegrensende adferd. Partene oppfordres til å utveksle informasjon om håndheving av konkurransereglene som kan ha en effekt på den andre partens interesser.

Artikkel 10.3 Konsultasjoner

Artikkel 10.3 fastslår at en part kan be om konsultasjoner gjennom Den blandede komité for å ta opp saker som faller under dette kapittelet.

Artikkel 10.4 Ikke-anvendelse av tvisteløsning

Artikkel 10.4 unntar dette kapittelet fra avtalens tvisteløsningsmekanisme.

Artikkel 10.5 Gjennomgang

Artikkel 10.5 fastslår at partene to år etter avtalens ikrafttredelse kan videreutvikle kapittelet.

4.11 Handel og bærekraftig utvikling

Artikkel 11.1 Virkeområde, kontekst og formål

Artikkel 11.1 angir kapittelets virkeområde, kontekst og formål. Artikkelen viser til internasjonale erklæringer med generelle prinsipper for miljø, sosiale rettigheter og arbeidstakerrettigheter. Videre forplikter artikkelen partene til å fremme bilateral og internasjonal handel på en måte som bidrar til bærekraftig utvikling. Artikkelen klarer at lover og forskrifter i India omfatter parla-

mentsvedtak og delegert lovgivning som håndheves på sentral- eller unionsnivå. Dette er en begrensning av virkeområdet for kapittelet som verken ligger i EFTAs modelltekst eller i andre avtaler Norge har inngått. Det er et av elementene som svekker ambisjonsnivået i avtalen i forhold til andre avtaler Norge har inngått de siste årene.

Artikkel 11.2 Rett til å regulere og opprettholde vernenivå

Artikkel 11.2 viser til partenes rett til å fastsette sitt eget nivå for beskyttelse av miljø og arbeidsliv, i tråd med egen lovgivning. Videre bindes partene til å søke og sikre at deres lovgivning, politikk og praksis bidrar til og oppmuntrer til et høyt beskyttelsesnivå. Videre forplikter partene seg til å unnlate å anvende eller å gi unntak fra relevant lovgivning innen miljø og arbeidsliv for å oppmuntre til handel eller investeringer mellom partene. Artikkelen understreker at miljø- eller arbeidstaker-tiltak ikke skal brukes som virkemiddel for å etablere urettmessig diskriminering mellom partene eller skjulte handelshindringer. Artikkelen stadfester verdien av internasjonale avtaler om miljø og arbeidstakerrettigheter som middel til å adressere globale og regionale miljømessige og sosiale utfordringer, og understreker i den forbindelse at verken arbeidstaker- eller miljøspørsmål skal brukes i proteksjonistisk øyemed, og at det ikke på noen måte skal stilles spørsmål ved partenes konkurransefortrinn.

Artikkel 11.3 Fremming av miljømessig bærekraftig og inkluderende vekst

Artikkel 11.3 fastsetter at partene anerkjenner at handel skal bidra til bærekraftig vekst, som er nødvendig for å redusere fattigdom, øke levestandard, sikre sysselsetting og jevn økonomisk vekst. Videre bekrefter partene deres forpliktelse til å gjennomføre de internasjonale avtalene om likestilling mellom kjønnene eller ikke-diskriminering som de er part i. Partene bekrefter videre at de vil implementere sine respektive forpliktelser knyttet til samarbeid og støttetiltak under de relevante internasjonale avtalene nevnt i kapittelet.

Artikkel 11.4 Multilaterale miljøavtaler

Artikkel 11.4 stadfester at partene bekrefter sin forpliktelse til å implementere multilaterale avtaler og konvensjoner om miljø som de er part i. Partene stadfester videre at de følger miljøprin-

sipper som gjenspeiles i de internasjonale dokumentene nevnt i artikkel 11.1.

Artikkel 11.5 Klimaendringer

Artikkel 11.5 fastslår at partene anerkjenner viktigheten av å håndtere den presserende trusselen fra klimaendringene og å nå målet for FNs rammekonvensjon om klimaendringer og Paris-avtalen. Partene bekrefter videre at de forplikter seg til å effektivt gjennomføre sine respektive forpliktelser under FNs rammekonvensjon om klimaendringer og Paris-avtalen.

Artikkel 11.6 Internasjonale arbeidslivsstandarder

Artikkel 11.6 fastsetter at partene, i samsvar med sine forpliktelser i ILO, forplikter seg til å anerkjenne, fremme og realisere prinsippene om de grunnleggende rettighetene som gjenspeiles i ILOs erklæring om grunnleggende prinsipper og rettigheter i arbeidslivet og oppfølgingen av erklæringen fra 1998. Partene bekrefter sine forpliktelser til å effektivt implementere ratifiserte ILO-konvensjoner og til å fortsette arbeidet med å ratifisere ILOs kjernekonvensjoner.

Artikkel 11.7 Samarbeid, informasjonsutveksling og erfaringsdeling om handel og bærekraftig utvikling

Artikkel 11.7 fastslår at partene skal styrke samarbeidet og utveksle informasjon og erfaringer.

Artikkel 11.8 Samarbeid i internasjonale fora

Artikkel 11.8 fastslår at partene skal søke å styrke samarbeidet om arbeidstaker- og miljøspørsmål i internasjonale fora.

Artikkel 11.9 Kontaktpunkter

Artikkel 11.9 fastslår at partene skal opprette kontaktpunkter for gjennomføring av kapittelets bestemmelser.

Artikkel 11.10 Sikkerhetsunntak

Artikkel 11.10 stadfester at kapittelet ikke skal forhindre en avtalepart i å treffe tiltak som parten finner nødvendig av nasjonale sikkerhetsinteresser.

Artikkel 11.11 Ikke-anvendelse av tvisteløsning

Artikkel 11.11 fastslår at kapittelet om tvisteløsning ikke gjøres gjeldende for dette kapittelet.

Artikkel 11.12 Underkomité for bærekraft

Artikkel 11.12 stadfester at det opprettes en underkomité om bærekraft med representanter fra partenes myndigheter, som skal ha tilsyn med gjennomføringen av kapittelet, herunder samarbeidsaktiviteter. Komiteen skal møtes innen ett år etter avtalens ikrafttredelse.

Artikkel 11.13 Konsultasjoner

Artikkel 11.13 fastslår at partene kan anmode om konsultasjoner med en annen part i forbindelse med ethvert spørsmål som oppstår i forbindelse med kapittelet. Konsultasjonene skal som hovedregel gjennomføres i Den blandede komité.

Artikkel 11.14 Gjennomgang

Artikkel 11.14 fastsetter at partene periodisk skal gjennomgå kapittelet.

4.12 Tvisteløsning

Artikkel 12.1 Virkeområde og dekning

Artikkel 12.1 fastslår at kapittelet skal gjelde for unngåelse og løsning av tvister mellom partene om tolkningen og anvendelsen av avtalen, med mindre annet fremgår i avtalen. Artikkelen fastslår videre at i tvister som oppstår både under denne avtalen og WTO-avtalen og som gjelder samme sak, kan klager velge hvilket forum tvisten skal løses i. Samme sak kan ikke bringes inn for tvisteløsning i begge fora. Dersom en part planlegger å anlegge sak mot en annen part under WTO-avtalen, skal parten underrette den andre parten om dette.

Artikkel 12.2 Velvillig mellomkomst, forlik eller megling

Artikkel 12.2 fastslår at partene ved enighet kan benytte vennskapelig mellomkomst, forlik eller megling. Disse prosedyrene kan fortsette mens en voldgiftssak pågår, de skal være konfidensielle, og skal ikke ha konsekvenser for partenes rettigheter under videre tvisteløsningsprosedyrer.

Artikkel 12.3 Konsultasjoner

Artikkel 12.3 etablerer prosedyrer for konsultasjoner mellom partene. Artikkelen fastslår at partene skal etterstrebe enighet om tolkningen og anvendelsen av avtalen, samt at partene gjennom samarbeid og konsultasjoner skal gjøre alt de kan

for å nå frem til en gjensidig tilfredsstillende løsning på spørsmål som oppstår. Konsultasjonsanmodningen skal være skriftlig og angi bakgrunnen for denne, inkludert en identifikasjon av tiltaket det gjelder samt det påberopte rettsgrunnlaget. De øvrige partene skal motta en skriftlig notifikasjon.

Konsultasjoner skal finne sted i Den blandede komité, med mindre partene blir enige om noe annet. Konsultasjoner skal avholdes innen 30 dager fra konsultasjonsanmodningen blir mottatt, men for hastesaker settes en kortere frist på 15 dager. Partene har plikt til å fremlegge tilstrekkelig informasjon for å få saken fullstendig belyst. Konsultasjonene skal være konfidensielle, og skal ikke ha konsekvenser for partenes rettigheter i videre tvisteløsningsprosedyrer. De øvrige partene skal informeres om en eventuell gjensidig tilfredsstillende løsning.

Dersom konsultasjoner ikke er avholdt innen disse tidsfristene, eller dersom den part som mottok konsultasjonsanmodningen ikke har svart innen ti dager, kan den part som anmodet om konsultasjoner be om opprettelsen av et voldgiftspanel i henhold til artikkel 12.4.

Artikkel 12.4 Opprettelse av voldgiftspanelet

Artikkel 12.4 hjemler opprettelsen av et voldgiftspanel dersom tvisten ikke er løst gjennom konsultasjoner innen 60 dager eller 30 dager for hastesaker. Anmodningen om voldgift skal være skriftlig, og angi bakgrunnen, en identifikasjon av tiltaket det gjelder, samt en kort oversikt over rettsgrunnlaget. De øvrige avtalepartene skal motta en kopi av anmodningen slik at de kan bestemme hvorvidt de ønsker å delta i tvisten.

Artikkel 12.5 Oppnevning av medlemmer i voldgiftspanelet

Artikkel 12.5 fastslår prosedyren for utpeking av medlemmer til voldgiftspanelet. Voldgiftspanelet skal bestå av tre medlemmer. Hver av partene skal utpeke ett voldgiftsmedlem, og de to utpekte skal utpeke panelets tredje medlem. Dersom det ikke har blitt utpekt tre medlemmer til voldgiftspanelet innen 60 dager, skal WTOs Generaldirektør utpeke voldgiftspanelets medlemmer.

Artikkel 12.6 Voldgiftspanelets forhandlinger

Artikkel 12.6 fastsetter prosedyrene for voldgiftspanelet. Det er også utarbeidet et vedlegg som fastsetter voldgiftspanelets prosedyreregler.

Artikkel 12.7 Voldgiftspanelets rapporter

Artikkel 12.7 fastslår at voldgiftspanelet skal levere to rapporter, en innledende rapport som tvistepartene gis adgang til å kommentere og en endelig rapport. Artikkelen angir også tidsfrister for fremleggelsen av rapportene. Rapportene skal være offentlige, med mindre tvistepartene enes om noe annet, og panelets avgjørelse skal være endelig og bindende for tvistepartene.

Artikkel 12.8 Utsettelse eller avslutning av voldgiftspanelets forhandlinger

Artikkel 12.8 fastsetter regler for suspensjon og avslutning av en tvistesak for et voldgiftspanel.

Artikkel 12.9 Gjennomføring av panelets sluttrapport

Artikkel 12.9 beskriver kravene til gjennomføring av voldgiftspanelets avgjørelse. Artikkelen sier videre at uenighet om gjennomføringen av voldgiftspanelets avgjørelse skal avgjøres av det samme voldgiftspanelet før kompensasjon kan etterspørres eller mottiltak igangsettes.

Artikkel 12.10 Kompensasjon og oppheving av fordeler

Artikkel 12.10 fastsetter regler for det tilfelle at den innklagede part ikke gjennomfører voldgiftspanelets avgjørelse, herunder konsultasjoner hvor partene kan bli enige om kompensasjon. Dersom slik enighet ikke oppnås, kan visse ensidige tiltak iverksettes på nærmere vilkår. Voldgiftspanelet skal ved forespørsel avgjøre spørsmål om mottiltakene er i tråd med avtalens bestemmelser samt spørsmål om korrekt gjennomføring av avgjørelsen etter at mottiltak er iverksatt.

Artikkel 12.11 Andre bestemmelser

Artikkel 12.11 fastslår at voldgiftspanelet det refereres til i artikkel 12.9 og 12.10 skal bestå av de samme panellistene som utstedte den endelige rapporten, der dette er mulig. Det fastsettes også ytterligere regler for hvordan panelet skal forholde seg til tidsfristene angitt i tvisteløsningskapittelet. Hver part bærer sine egne sakskostnader, og kostnadene for voldgiftspanelet skal deles likt mellom partene.

Artikkel 12.12 Kontaktpunkter

Artikkel 12.12 pålegger avtalepartene å utpeke kontaktpunkter for å legge til rette for kommunikasjon mellom partene under dette kapittelet.

4.13 Institusjonelle bestemmelser

Artikkel 13.1 Den blandede komité

Artikkel 13.1 etablerer Den blandede komité, bestående av representanter fra partene. Den blandede komité har til oppgave å administrere og overvåke gjennomføringen av avtalen. Komiteen kan treffe beslutninger som angitt i avtalen, eller fremme tilrådninger. Beslutninger eller tilrådninger fattes ved konsensus. Komiteen fastsetter sin egen forretningsorden og kan beslutte å opprette de underkomiteer og arbeidsgrupper den anser nødvendige for å bistå med å gjennomføre pålagte oppgaver. Komiteen skal normalt møtes hvert annet år. Komiteen kan også møtes ekstraordinært når en avtalepart ber om det.

Artikkel 13.2 Kontaktpunkter

Artikkel 13.2 fastslår at hver part skal utpeke et kontaktpunkt som skal forenkle kontakten mellom partene.

4.14 Avsluttende bestemmelser

Artikkel 14.1 Oppfyllelse av forpliktelser

Artikkel 14.1 fastslår at partene skal treffe ethvert tiltak som er nødvendig for å oppfylle forpliktelsene etter avtalen.

Artikkel 14.2 Vedlegg, tillegg og fotnoter

Artikkel 14.2 fastslår at vedleggene til avtalen, deres tillegg og fotnoter er en integrert del av avtalen.

Artikkel 14.3 Gjennomgangsklausul

Artikkel 14.3 bestemmer at partene to år etter avtalens ikrafttredelse, skal vurdere videreutvikling av avtalen.

Artikkel 14.4 Endringer

Artikkel 14.4 fastslår at partene kan bli enige om endringer i avtalen. Endringer som er anbefalt av Den blandede komité, skal være gjenstand for partenes ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning. Det fremgår en oppstilling av vedlegg mv. som kan endres av Den blandede komité. Endringer skal, om ikke annet er bestemt, tre i kraft på den første dagen i den tredje måneden etter at det siste ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsinstrument er deponert hos depositaren.

Artikkel 14.5 Tiltredelse

Artikkel 14.5 åpner for at enhver stat som blir medlem av EFTA kan tiltre avtalen på vilkår besluttet mellom den tiltredende staten og partene i avtalen.

Artikkel 14.6 Oppsigelse og opphør

Artikkel 14.6 gir partene anledning til å si opp avtalen med seks måneders varsel. Avtalen opphører dersom India sier opp avtalen. Dersom en EFTA-stat sier opp avtalen skal det holdes et møte for å diskutere avtalens videre eksistens.

Artikkel 14.7 Ikrafttredelse

Artikkel 14.7 fastslår at avtalen skal ratifiseres, godtas eller godkjennes i overensstemmelse med partenes respektive rettslige krav. Avtalen skal tre i kraft på den første dagen i den tredje måneden etter at India og alle EFTA-statene har deponert sine ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenning sinstrumenter.

Artikkel 14.8 Depositær

Artikkel 14.8 fastslår at Norge skal være depositær for avtalen.

4.15 Vedleggene til handelsavtalen

Avtalen inneholder 16 vedlegg (vedlegg 2A – 12A) som er en integrert del av handelsavtalen. I tillegg inkluderer avtalen et tolkningsvedlegg på immaterialrettsområdet.

Vedlegg 2A inneholder opprinnelsesreglene.

Vedlegg 2B inneholder partenes forpliktelser når det gjelder handelsfasilitering.

Vedlegg 2C inneholder Indias konsesjonslister for varer med opprinnelse i EFTA-statene.

Vedlegg 2D inneholder Islands konsesjonsliste for varer med opprinnelse i India.

Vedlegg 2E inneholder Norges konsesjonsliste for varer med opprinnelse i India.

Vedlegg 2F inneholder Sveits' konsesjonsliste for varer med opprinnelse i India.

Vedlegg 6A inneholder bestemmelser om finansielle tjenester.

Vedlegg 6B inneholder bestemmelser om telekommunikasjonstjenester.

Vedlegg 6C inneholder bestemmelser om personbevegelser.

- Vedlegg 6D inneholder bestemmelser om anerkjenning av yrkeskvalifikasjoner for tjenesteytere.
- Vedlegg 6E inneholder bestemmelser om sjøfolk.
- Vedlegg 6F inneholder bindingslister for tjenester.
- Vedlegg 6G inneholder unntak fra MFN-forpliktelse for tjenester.
- Vedlegg 7A inneholder mandatet til underkomiteen for investeringsfremme.
- Vedlegg 8A inneholder bestemmelser om immaterialrett.
- Vedlegg 12A inneholder prosedyrereglene for voldgiftpanel.

5 Gjennomføring i norsk rett

I Prop. 1 LS (2024–2025) *Skatter og avgifter 2025*, gis Finansdepartementet fullmakt til å iverksette tollreduksjoner og andre tollmessige forhold som følger av handelsavtaler fremforhandlet med en annen stat for budsjettperioden 2024–2025.

Handelsavtalen med India vil bli gjennomført ved endring av tolltariffen. Nødvendige endringer vil også bli gjennomført i både vareførselsforskriften og tollavgiftsforskriften.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Handelsavtalen mellom EFTA-statene og India vil legge til rette for økt handel mellom Norge og India, og dette vil gi samfunnsøkonomiske gevinster for begge stater. Avtalen vil få positive konsekvenser for norske eksportører idet den sørger for forbedret og mer forutsigbar markedsadgang for deres varer og tjenester. Det er ikke gitt vesentlige tollreduksjoner for sensitive norske jordbruksprodukter.

Årlig provenytnap som følge av tollkonesjonene i avtalen kan på usikkert grunnlag anslås til i størrelsesorden 75 mill. kroner. Avtalen vil tidligst kunne tre i kraft høsten 2025. Provenyeffekten av

avtalen vil bli tatt hensyn til når iverksettelsestidspunktet blir nærmere avklart.

Tolletaten vil få kostnader til utvikling av en ny teknisk løsning for å gi indiske tollmyndigheter adgang til å kontrollere ektheten av norsk opprinnelseserklæring digitalt. Avtalen medfører ikke andre nevneverdige budsjettmessige konsekvenser for Norge.

Ut over vanlige oppgaver i forbindelse med toll- og opprinnelsesrelaterte oppgaver og forbedelser til og gjennomføring av møter i Den blandede komité og i underkomiteer, vil ikke avtalen ha administrative konsekvenser.

7 Konklusjon og tilrådning

Handelsavtalen mellom EFTA-statene og India vil bidra til økt handel og verdiskaping.

Handelsavtalen er forelagt samtlige departementer som alle anbefaler at ratifikasjon av avtalen finner sted.

Da handelsavtalen med tilhørende vedlegg må anses å være en sak av særlig stor viktighet i medhold av Grunnlovens § 26 annet ledd, er Stortingets samtykke til ratifikasjon av avtalen nødvendig.

Nærings- og fiskeridepartementet tilrår at handelsavtalen mellom EFTA-statene og India ratifiseres. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om samtykke til ratifikasjon av avtale om handel og økonomisk partnerskap mellom EFTA-statene og India av 10. mars 2024.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om samtykke til ratifikasjon av avtale om handel og økonomisk partnerskap mellom EFTA-statene og India av 10. mars 2024, i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

**til vedtak om samtykke til ratifikasjon av avtale om
handel og økonomisk partnerskap mellom
EFTA-statene og India av 10. mars 2024**

I

Stortinget samtykker i ratifikasjon av avtale om handel og økonomisk partnerskap mellom EFTA-statene og India av 10. mars 2024.

Vedlegg 1

Trade and Economic Partnership Agreement between The EFTA States and The Republic of India

Avtale om handel og økonomisk partnerskap mellom EFTA-statene og Republikken India

Preamble

The Governments of Iceland, the Principality of Liechtenstein, the Kingdom of Norway and the Swiss Confederation (hereinafter referred to as “the EFTA States”), and the Government of the Republic of India (hereinafter referred to as “India”), hereinafter each individually referred to as a “Party” or collectively as the “Parties”,

RECOGNISING the common intention to strengthen the links between the EFTA States on the one part and India on the other by establishing close and lasting relations;

RECALLING their respective rights and obligations under international law, including those set out in UN Charter and the Universal Declaration of Human Rights;

REAFFIRMING their commitment to pursue the objective of sustainable development, whose pillars economic development, social development and environmental protection are mutually supportive, interdependent and essential requirements of sustainable development;

DESIRING to create favourable conditions for the development and diversification of trade between them and for the promotion of commercial and economic cooperation in areas of common interest on the basis of equality, mutual benefit, and non-discrimination;

CONVINCED that this Agreement will enhance the competitiveness of their people and enterprises in global markets and create conditions encouraging economic, trade and investment relations between them;

DETERMINED to promote and further strengthen the multilateral trading system, building on their respective rights and obligations under the *Marrakesh Agreement establishing the World Trade Organization* done at Marrakesh on 15 April 1994 (hereinafter referred to as the

Fortale

Regjeringene i Island, Fyrstedømmet Liechtenstein, Kongeriket Norge og Det sveitsiske edsforbund (heretter kalt «EFTA-statene») og regjeringen i Republikken India (heretter kalt «India»), hver enkelt stat heretter kalt «part» eller samlet kalt «partene»,

SOM ERKJENNER at det er et felles ønske å styrke båndene mellom EFTA-statene på den ene siden og India på den andre ved å etablere nære og varige forbindelser,

SOM MINNER OM sine respektive rettigheter og forpliktelser etter folkeretten, slik de er nedfelt i blant annet De forente nasjoners pakt og Verdenserklæringen om menneskerettighetene,

SOM PÅ NYTT BEKREFTER at de forplikter seg til å søke å nå målet om en bærekraftig utvikling, hvis tre pilarer økonomisk utvikling, sosial utvikling og miljøvern er gjensidig støttende, gjensidig avhengige og vesentlige vilkår for bærekraftig utvikling,

SOM ØNSKER å skape gunstige vilkår for å utvikle og diversifisere handelen mellom partene og for å fremme handelsmessig og økonomisk samarbeid på områder av felles interesse på grunnlag av likhet, gjensidig nytte og likebehandling,

SOM ER OVERBEVIST om at denne avtalen vil styrke innbyggernes og foretakenes konkurransevne i globale markeder og skape vilkår som stimulerer de økonomiske forbindelsene og handels- og investeringsforbindelsene mellom partene,

SOM ER FAST BESTEMT PÅ å fremme og ytterligere styrke det multilaterale handelssystemet ved å bygge på sine respektive rettigheter og forpliktelser etter *Marrakech-avtalen om opprettelse av Verdens handelsorganisasjon* signert i Marrakech 15. april 1994 (heretter kalt «WTO-

“WTO Agreement”) and the other agreements negotiated thereunder to which all Parties are parties, thereby contributing to the harmonious development and expansion of world trade;

RECOGNISING the importance of trade facilitation in promoting efficient and transparent procedures to reduce costs and to ensure predictability for the trading communities of the Parties;

DETERMINED to implement this Agreement in furtherance of the objectives to preserve and protect the environment through sound environmental management and to promote an optimal use of the world’s resources in accordance with the objective of sustainable development;

RECOGNISING that this Agreement would contribute towards alleviating poverty, create new employment opportunities, improve living standards, and ensure a large and steadily growing real income in their respective territories through the expansion of trade and investment flows, while allowing for the optimal use of the world’s resources in accordance with the objective of sustainable development;

AFFIRMING their commitment to promote the principle of transparency;

ACKNOWLEDGING the importance of good corporate governance and corporate social responsibility, and affirming their commitment to encourage their enterprises to observe the same;

REAFFIRMING the rights of their Governments to regulate and set their sustainable development policies and priorities;

HAVE AGREED to conclude the following Trade and Economic Partnership Agreement (referred to as “this Agreement”):

Chapter 1

General Provisions

Article 1.1

Objectives

1. The EFTA States and India hereby establish a free trade area in accordance with the provisions of this Agreement.
2. The objectives of this Agreement are:
 - (a) to achieve the liberalisation of trade in goods, in conformity with Article XXIV of the *General Agreement on Tariffs and Trade*, set out in Annex 1A to the WTO Agreement (hereinafter referred to as the “GATT 1994”);
 - (b) to achieve the liberalisation of trade in services, in conformity with Article V of the

avtalen») og de øvrige avtalene som er forhandlet fram innenfor rammen av den, og som alle partene er part i, og derved medvirke til en harmonisk utvikling og utvidelse av verdenshandelen,

SOM ERKJENNER at det er viktig å lette handelen for å fremme effektive og åpne prosedyrer og derved redusere kostnader og skape forutsigbarhet for partenes handelsinteresser,

SOM ER FAST BESTEMT PÅ å gjennomføre denne avtalen i tråd med målene om å bevare og verne om miljøet gjennom god miljøstyring og å fremme en optimal utnyttelse av verdens ressurser i samsvar med målsettingen om en bærekraftig utvikling,

SOM ERKJENNER at denne avtalen vil kunne bidra til å redusere fattigdom, skape nye sysselsettingsmuligheter, bedre levestandarden og sikre en høy og jevnt stigende realinntekt innenfor deres respektive territorier gjennom økte handels- og investeringsstrømmer, og samtidig muliggjøre optimal utnyttelse av verdens ressurser i samsvar med målsettingen om en bærekraftig utvikling,

SOM BEKREFTER at de forplikter seg til å fremme prinsippet om åpenhet,

SOM ERKJENNER viktigheten av god foretaksledelse og samfunnsansvar, og som bekrefter at de forplikter seg til å stimulere sine foretak til å gjøre det samme,

SOM PÅ NYTT BEKREFTER at deres regjeringer har rett til å regulere og fastsette sin politikk og sine prioriteringer innenfor bærekraftig utvikling,

ER ENIGE OM å inngå følgende avtale om handel og økonomisk partnerskap (heretter kalt «denne avtalen»):

Kapittel 1

Alminnelige bestemmelser

Artikkel 1.1

Formål

1. EFTA-statene og India oppretter herved et frihandelsområde i samsvar med bestemmelsene i denne avtalen.
2. Formålene med denne avtalen er
 - a) å oppnå en liberalisering av handel med varer i samsvar med artikkel XXIV i *Generalavtalen om tolltariffer og handel*, fastsatt i vedlegg 1A til WTO-avtalen, (heretter kalt «GATT 1994»),
 - b) å oppnå en liberalisering av handel med tjenester i samsvar med artikkel V i *General-*

General Agreement on Trade in Services, set out in Annex 1B to the WTO Agreement (hereinafter referred to as the “GATS”);

- (c) to mutually enhance investment opportunities;
- (d) to promote competition in their economies, particularly as it relates to economic relations between the Parties;
- (e) to provide for adequate, effective and non-discriminatory protection and enforcement of intellectual property rights;
- (f) to develop their trade relations so as to contribute to the objective of sustainable development; and
- (g) to contribute in this way to the harmonious development and expansion of world trade.

Article 1.2

Geographical Scope

1. Except as otherwise provided elsewhere in this Agreement, this Agreement shall apply:
 - (a) in respect of India: to the territory of the Republic of India, in accordance with the Constitution of India, including its territorial waters, and the airspace above it and other maritime zones including the Exclusive Economic Zone and continental shelf over which the Republic of India has sovereignty, sovereign rights, or exclusive jurisdiction in accordance with its law and the United Nations Convention on the Law of the Sea, and in accordance with international law;
 - (b) in respect of the EFTA States:
 - (i) to the land territory, internal waters, and the territorial sea of a Party, and the air-space above the territory of a Party, in accordance with international law; and
 - (ii) to the exclusive economic zone and the continental shelf of a Party, in accordance with international law.
2. This Agreement shall not apply to the territory of Svalbard, with the exception of trade in goods.

Article 1.3

Trade and Economic Relations Governed by this Agreement

1. The provisions of this Agreement shall apply to the trade and economic relations between, on the one side, the individual EFTA States

avtalen om handel med tjenester, fastsatt i vedlegg 1B til WTO-avtalen, (heretter kalt «GATS»),

- c) på gjensidig grunnlag å styrke investeringsmulighetene,
- d) å fremme konkurranse i partenes økonomier, særlig hva angår økonomiske forbindelser dem imellom,
- e) å sikre at immaterielle rettigheter vernes og håndheves på en tilfredsstillende, effektiv og ikke-diskriminerende måte,
- f) å sikre at partenes handelsforbindelser utvikles på en slik måte at den bidrar til målsettingen om en bærekraftig utvikling, og
- g) på denne måten å medvirke til en harmonisk utvikling og utvidelse av verdenshandelen.

Artikkel 1.2

Geografisk virkeområde

1. Med mindre noe annet er fastsatt i denne avtalen, får denne avtalen anvendelse
 - a) med hensyn til India: på territoriet til Republikken India, i samsvar med den indiske grunnloven, herunder dens territorialfarvann, samt luftrommet over territoriet og andre maritime soner inkludert den eksklusive økonomiske sonen og kontinentalsokkelen som Republikken India har suverenitet, suverene rettigheter eller eksklusiv jurisdiksjon over i samsvar med sin lovgivning og De forente nasjoners havrettskonvensjon, og i samsvar med folkeretten,
 - b) med hensyn til EFTA-statene:
 - i) på en parts landterritorium, indre farvann og sjøterritorium samt luftrommet over partens territorium, i samsvar med folkeretten, og
 - ii) på en parts eksklusive økonomiske sone og kontinentalsokkel, i samsvar med folkeretten.
2. Denne avtalen får ikke anvendelse på territoriet Svalbard, med unntak av handel med varer.

Artikkel 1.3

Handel og økonomiske forbindelser regulert av denne avtalen

1. Bestemmelsene i denne avtalen får anvendelse på handelen og de økonomiske forbindelsene mellom den enkelte EFTA-stat på den ene

and, on the other side, India, but not to trade relations between individual EFTA States, unless otherwise provided for in this Agreement.

2. As a result of the customs union established by the *Treaty of 29 March 1923 between Switzerland and the Principality of Liechtenstein*, done at Bern, Switzerland shall represent the Principality of Liechtenstein in matters covered thereby.

Article 1.4

Relationship to Other Agreements

The Parties confirm their rights and obligations under the WTO Agreement and the other agreements negotiated thereunder to which they are a party and any other international agreements to which they are a party.

Article 1.5

Central, Regional and Local Government

Each Party is fully responsible for the observance of all obligations and commitments under this Agreement, and shall take such reasonable measures as may be available to it to ensure the observance of all obligations and commitments under this Agreement by its respective regional and local governments and authorities.

Article 1.6

Transparency

1. Each Party shall publish, or otherwise make publicly available, its laws, regulations, judicial decisions, administrative rulings of general application and its respective international agreements, that may affect the operation of this Agreement.
2. A Party shall promptly respond to specific questions and provide, upon request, information to the other Parties on matters referred to in paragraph 1.
3. Nothing in this Agreement shall require a Party to disclose confidential information that would be contrary to its law or would impede law enforcement, or otherwise be contrary to the public interest or would prejudice the legitimate commercial interests of any economic operator.
4. In case of any inconsistency between the provisions of this Article and provisions relating to

siden og India på den andre siden, men ikke på handelsforbindelser mellom de enkelte EFTA-statene, med mindre annet er fastsatt i denne avtalen.

2. Som et resultat av tollunionen som ble opprettet ved *tolltraktaten av 29. mars 1923 mellom Sveits og Fyrstedømmet Liechtenstein*, utferdiget i Bern, skal Sveits representere Fyrstedømmet Liechtenstein i spørsmål som omfattes av den.

Artikkel 1.4

Forholdet til andre avtaler

Partene stadfester sine rettigheter og forpliktelser etter WTO-avtalen og de øvrige avtalene som er forhandlet fram innenfor rammen av den, og som de er part i, samt enhver annen internasjonal avtale de er part i.

Artikkel 1.5

Sentrale, regionale og lokale administrative enheter

Hver part er fullt ut ansvarlig for at alle forpliktelser etter denne avtalen overholdes, og skal treffe alle rimelige tiltak som står til dens rådighet, for å sikre at alle forpliktelsene etter denne avtalen overholdes av dens regionale og lokale administrative enheter og myndigheter.

Artikkel 1.6

Åpenhet

1. Hver part skal kunngjøre, eller gjøre offentlig tilgjengelig på annen måte, lover, forskrifter, rettsavgjørelser og forvaltningsvedtak som får generell anvendelse hos dem, samt sine respektive internasjonale avtaler dersom de kan ha betydning for hvordan denne avtalen virker.
2. Partene skal omgående besvare konkrete spørsmål og på anmodning gi hverandre opplysninger om forhold nevnt i nr. 1.
3. Ingen bestemmelse i denne avtalen skal tolkes slik at en part kan pålegges å utlevere konfidensiell informasjon dersom dette er i strid med dens lovgivning eller vil hindre rettshåndheving eller på annen måte være i strid med offentlighetens interesser eller være til skade for en markedsdeltakers rettmessige forretningsinteresser.
4. Ved motstrid mellom bestemmelsene i denne artikkelen og bestemmelser om åpenhet i

transparency in other Chapters of this Agreement, the latter shall prevail to the extent of the inconsistency.

andre kapitler i denne avtalen, skal sistnevnte ha forrang i den grad det foreligger motstrid.

Chapter 2

Trade in Goods

Article 2.1

Scope

This Chapter shall apply to trade in goods between the Parties.

Article 2.2

Classification of Goods

1. The classification of goods in trade between the Parties shall be as set out in each Party's respective tariff nomenclature in conformity with the *International Convention on the Harmonized Commodity Description and Coding System* and its Section Notes, Chapter Notes, Subheading Notes and General Rules for the Interpretation of the Harmonized System (hereinafter referred to as "HS"), as regularly amended in the framework of the World Customs Organization.
2. Each Party shall ensure that the transposition of its schedule of tariff commitments, undertaken in order to implement Annexes 2.C (Schedule of Tariff Commitments on Goods), 2.D (Schedule of Tariff Commitments on Goods), 2.E (Schedule of Tariff Commitments on Goods) or 2.F (Schedule of Tariff Commitments on Goods) in the nomenclature of the revised HS Code following periodic amendments to the HS Code, is carried out without impairing or diminishing the tariff commitments.
3. Following periodic amendments to the HS Code, the Parties shall ensure that the transposition of the Product Specific Rules set out in Appendix 2.A.1 to Annex 2.A (hereinafter referred to as "PSR") is undertaken without impairing, including rendering more stringent, the PSRs applicable upon entry into force of this Agreement.

Article 2.3

Rules of Origin and Methods of Administrative Cooperation

Goods covered by this Chapter shall be eligible for preferential tariff treatment provided that they

Kapittel 2

Handel med varer

Artikkel 2.1

Virkeområde

Dette kapittelet får anvendelse på handel med varer mellom partene.

Artikkel 2.2

Klassifisering av varer

1. Klassifiseringen av varer i handelen mellom partene skal være som fastsatt i hver parts respektive tollnomenklatur i samsvar med *Den internasjonale konvensjon om harmonisert varebeskrivelses- og kodesystem* samt dens avsnittsnoter, kapitlenoter, posisjonsnoter og alminnelige fortolkningsregler for Det harmoniserte system (heretter kalt «HS»), med de regelmessige endringer som foretas innenfor rammeverket til Verdens tollorganisasjon.
2. Hver part skal sikre at transponeringen av dens bindingsliste over tollforpliktelser, som gjøres for å gjennomføre vedlegg 2.C (Bindingsliste over tollforpliktelser på varer), 2.D (Bindingsliste over tollforpliktelser på varer), 2.E (Bindingsliste over tollforpliktelser på varer) eller 2.F (Bindingsliste over tollforpliktelser på varer) i den reviderte HS-nomenklaturen etter periodiske endringer av HS-nomenklaturen, gjennomføres uten å svekke eller innskrenke tollforpliktelsene.
3. Etter periodiske endringer av HS-nomenklaturen skal partene sikre at transponeringen av de produktspesifikke reglene fastsatt i tillegg 2.A.1 til vedlegg 2.A gjøres uten at de produktspesifikke reglene som gjaldt ved ikrafttredelsen av denne avtalen, svekkes, herunder gjøres strengere.

Artikkel 2.3

Opprinnelsesregler og metoder for administrativt samarbeid

Varer som omfattes av dette kapittelet, skal kunne få preferansetollbehandling forutsatt at de opp-

satisfy the rules of origin as set out in Annex 2.A (Rules of Origin).

Article 2.4

Customs Duties

1. Customs duties include any duty or charge of any kind imposed in connection with the importation of a good, including any form of cess, surtax or surcharge in connection with such importation, but do not include:
 - (a) charges equivalent to internal taxes imposed consistently with Article III:2 of the GATT 1994;
 - (b) measures applied consistently with the provisions of Articles VI or XIX of GATT 1994, the *Agreement on Implementation of Article VI of GATT 1994*, as set out in Annex 1A to the WTO Agreement (hereinafter referred to as the “WTO Anti-dumping Agreement”), the *Agreement on Subsidies and Countervailing Measures*, as set out in Annex 1A to the WTO Agreement (hereinafter referred to as the “WTO SCM Agreement”) or the *Agreement on Safeguards*, as set out in Annex 1A to the WTO Agreement (hereinafter referred to as the “WTO Safeguards Agreement”), or measures imposed in accordance with Article 22 of the *Dispute Settlement Understanding by the WTO Dispute Settlement Body*;
 - (c) fees or other charges imposed in conformity with Article VIII of the GATT 1994.
2. The Parties shall apply import duties on goods originating in another Party in accordance with Annexes 2.C (Schedule of Tariff Commitments on Goods), 2.D (Schedule of Tariff Commitments on Goods), 2.E (Schedule of Tariff Commitments on Goods) or 2.F (Schedule of Tariff Commitments on Goods).
3. Where a Party’s most-favoured-nation applied rate of customs duty on a particular good is lower than the rate of customs duty to be applied in accordance with paragraph 2 on an originating good which is classified under the same tariff line as the particular good, the good originating in the other Parties shall be eligible for that lower duty rate.

fyller opprinnelsesreglene som fastsatt i vedlegg 2.A (Opprinnelsesregler).

Artikkel 2.4

Toll

1. Med toll menes toll eller avgift uansett art som ilegges i forbindelse med import av en vare, herunder enhver form for tilleggsavgift eller ekstra avgift i forbindelse med slik import, men ikke
 - a) avgifter som tilsvarer intern beskatning som ilegges i samsvar med artikkel III:2 i GATT 1994,
 - b) tiltak som anvendes i samsvar med bestemmelsene i artikkel VI eller XIX i GATT 1994, *avtalen om gjennomføring av artikkel VI i GATT 1994*, som fastsatt i vedlegg 1A til WTO-avtalen (heretter kalt «antidumpingavtalen»), *avtalen om subsidier og utjevningsavgifter*, som fastsatt i vedlegg 1A til WTO-avtalen (heretter kalt «SCM-avtalen»), eller *avtalen om beskyttelsestiltak*, som fastsatt i vedlegg 1A til WTO-avtalen (heretter kalt «WTO-avtalen om beskyttelsestiltak»), eller tiltak om pålegges i samsvar med artikkel 22 i WTOs tvisteløsningsavtale (DSU),
 - c) gebyrer eller andre avgifter som ilegges i samsvar med artikkel VIII i GATT 1994.
2. Partene skal anvende tollavgifter på varer med opprinnelse i en annen part i samsvar med vedlegg 2.C (Bindingsliste over tollforpliktelser på varer), 2.D (Bindingsliste over tollforpliktelser på varer), 2.E (Bindingsliste over tollforpliktelser på varer) eller 2.F (Bindingsliste over tollforpliktelser på varer).
3. Dersom en parts anvendte tollavgiftssats etter bestevilkårsprinsippet (MFN-sats) for en bestemt vare er lavere enn tollavgiftssatsen som skal anvendes i samsvar med paragraf 2 på en opprinnelsesvare som er klassifisert under samme tarifflinje som den bestemte varen, skal varen med opprinnelse i den andre parten kvalifisere til den lavere tollavgiftssatsen.

*Article 2.5***Customs Valuation¹**

The determination of the customs value of goods traded between the Parties shall be governed by Article VII of the GATT 1994 and Part I of the Agreement on Implementation of Article VII of the GATT 1994, set out in Annex 1A to the WTO Agreement (hereinafter referred to as “Customs Valuation Agreement”).

*Article 2.6***Import and Export Restrictions**

Prohibitions or restrictions other than duties, taxes or other charges, whether made effective through quotas, import or export licences or other measures, shall be prohibited in trade between the Parties, except in accordance with Article XI of the GATT 1994, which is hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

*Article 2.7***National Treatment**

The Parties shall accord each other national treatment in accordance with Article III of the GATT 1994, which is hereby incorporated and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

*Article 2.8***State Trading Enterprises**

The rights and obligations of the Parties concerning state trading enterprises shall be governed by Article XVII of the GATT 1994 and the Understanding on the Interpretation of Article XVII of the GATT 1994.

*Article 2.9***General and Security Exceptions**

For the purposes of this Chapter, Articles XX and XXI of the GATT 1994 are hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

*Artikkel 2.5***Fastsettelse av tollverdi¹**

Fastsettelsen av tollverdien av varer som handles mellom partene, skal reguleres av artikkel VII i GATT 1994 og del I av avtalen om gjennomføring av artikkel VII i GATT 1994, fastsatt i vedlegg 1A til WTO-avtalen (heretter kalt «tollverdiavtalen»).

*Artikkel 2.6***Import- og eksportrestriksjoner**

Forbud eller restriksjoner, bortsett fra toll og avgifter, enten de er gjennomført ved kvoter, import- eller eksportlisenser eller andre tiltak, skal være forbudt i handelen mellom partene, unntatt i samsvar med artikkel XI i GATT 1994 som herved blir innlemmet i og gjort til en del av denne avtalen, med de nødvendige tilpasninger.

*Artikkel 2.7***Nasjonal behandling**

Partene skal gi hverandre nasjonal behandling i samsvar med artikkel III i GATT 1994, som herved blir innlemmet i og gjort til en del av denne avtalen, med de nødvendige tilpasninger.

*Artikkel 2.8***Statlige handelsforetak**

Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til statlige handelsforetak skal reguleres av artikkel XVII i GATT 1994 og avtalen om fortolkning av artikkel XVII i GATT 1994.

*Artikkel 2.9***Generelle unntak og sikkerhetsunntak**

For dette kapitlets formål blir artikkel XX og XXI i GATT 1994 herved innlemmet i og gjort til en del av denne avtalen, med de nødvendige tilpasninger.

¹ Switzerland applies customs duties based on weight and quantity rather than *ad valorem* duties.

¹ Sveits anvender tollavgifter basert på vekt og mengde i stedet for tollavgifter etter verdi (*ad valorem*-toll).

*Article 2.10***Balance of Payments**

1. The Parties shall endeavour to avoid the imposition of restrictions to safeguard the balance of payments.
2. The rights and obligations of the Parties with regard to restrictions to safeguard the balance of payments shall be governed by Article XII of the GATT 1994.

*Article 2.11***Trade Facilitation**

With the objective of facilitating trade between the EFTA States and India, the Parties shall, in accordance with Annex 2.B (Trade Facilitation):

- (a) simplify, to the greatest extent possible, customs procedures for trade in goods;
- (b) promote multilateral cooperation between the Parties in order to enhance their participation in the development and implementation of international conventions and recommendations on trade facilitation, in accordance with domestic laws, regulation or procedural requirements; and
- (c) cooperate on trade facilitation in the framework of the Sub-Committee on Trade Facilitation.

*Article 2.12***Sub-Committee on Trade in Goods**

1. A Sub-Committee on Trade in Goods is hereby established, consisting of government representatives of the Parties.
2. The Sub-Committee on Trade in Goods shall consider any matter arising under this Chapter, including:
 - (a) monitoring and review of measures taken and implementation of commitments under this Chapter including its Annexes, except for Annexes 2.A (Rules of Origin) and 2.B (Trade Facilitation);
 - (b) exchange of information and review of developments;
 - (c) preparation of technical amendments, including HS updating, and assisting the Joint Committee;
 - (d) preparation of recommendations and reports to the Joint Committee as necessary;
 - (e) to the extent possible, promptly seeking to address tariff and non-tariff barriers, if not covered by any other Sub-Committee under this Agreement;

*Artikkel 2.10***Betalingsbalanse**

1. Partene skal bestrebe seg på å unngå å iverksette restriksjoner for å beskytte betalingsbalansen.
2. Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til restriksjoner for å beskytte betalingsbalansen skal reguleres av artikkel XII i GATT 1994.

*Artikkel 2.11***Handelsfasilitering**

For å lette samhandelen mellom EFTA-statene og India skal partene, i samsvar med vedlegg 2.B (Handelsfasilitering),

- a) i størst mulig grad forenkle tollprosedyrene for handel med varer,
- b) fremme multilateralt samarbeid seg imellom med sikte på å styrke egen medvirkning ved utarbeiding og gjennomføring av internasjonale konvensjoner og anbefalinger om handelsfasilitering, i samsvar med nasjonale lover, forskrifter eller prosedyremessige krav, og
- c) samarbeide om handelsfasilitering innenfor rammen av underkomiteen for handelsfasilitering.

*Artikkel 2.12***Underkomité for handel med varer**

1. Det nedsettes herved en underkomité for handel med varer, som er sammensatt av representanter fra partenes myndigheter.
2. Underkomiteen for handel med varer skal behandle alle spørsmål som oppstår innenfor rammen av dette kapittelet, inkludert
 - a) å overvåke og gjennomgå trufne tiltak og gjennomføring av forpliktelser etter dette kapittelet inkludert dets vedlegg, unntatt vedlegg 2.A (Opprinnelsesregler) og 2.B (Handelsfasilitering),
 - b) å utveksle informasjon og gjennomgå utviklinger,
 - c) å forberede tekniske endringer, herunder HS-oppdateringer, og bistå Den blandede komité,
 - d) å forberede anbefalinger og rapporter til Den blandede komité ved behov,
 - e) i den grad det er mulig, å omgående søke å håndtere tollbaserte og ikke-tollbaserte hindringer, dersom de ikke er dekket av en annen underkomité etter denne avtalen,

- (f) addressing issues relating to the administration and operation of bilateral tariff rate quotas;
- (g) exchanging import statistics annually which shall cover data pertaining to the most recent year available, including value and, where applicable, volume, at the tariff line level for imports of goods of another Party benefitting from preferential duty treatment under this Agreement, as well as those that received non-preferential treatment; and
- (h) any other matter referred to it by the Joint Committee.
3. The Sub-Committee on Trade in Goods shall act by consensus.
 4. The Sub-Committee on Trade in Goods shall meet at least every two years or more frequently if so agreed by the Parties. The meetings of the Sub-Committee on Trade in Goods shall be chaired jointly by an EFTA State and India.
 5. The Parties shall examine any difficulties that might arise in trade in goods between them and shall endeavour to seek appropriate solutions through dialogue and consultations.
- f) å håndtere saker knyttet til forvaltningen og anvendelsen av bilaterale tollkvoter,
- g) å utveksle importstatistikk hvert år som skal omfatte opplysninger om det siste tilgjengelige året, herunder verdi og eventuelt volum, på tollposisjonsnivået for import av varer fra en annen part som drar nytte av preferansetollbehandling i henhold til denne avtalen, samt for varer som ikke har fått preferansebehandling, og
- h) alle andre saker som Den blandede komité henviser til den.
3. Underkomiteen for handel med varer skal treffe beslutning ved enighet.
 4. Underkomiteen for handel med varer skal møtes minst hvert annet år eller oftere hvis partene er enige om det. Møtene i underkomiteen for handel med varer skal ledes i fellesskap av en EFTA-stat og India.
 5. Partene skal undersøke eventuelle problemer som oppstår i handelen med varer mellom dem, og skal bestrebe seg på å finne hensiktsmessige løsninger gjennom dialog og konsultasjoner.

Chapter 3

Trade Remedies

Article 3.1

Subsidies and Countervailing Measures

1. The rights and obligations of the Parties relating to subsidies and countervailing measures shall be governed by Articles VI and XVI of the GATT 1994 and the WTO SCM Agreement, except as provided for in paragraphs 2 and 3.
2. Before initiating a countervailing investigation, a Party shall afford another Party concerned adequate opportunity for consultations with the aim of seeking a mutually acceptable solution. The consultations shall be held as soon as possible, but no less than 7 days from the receipt of the invitation. The invitation shall be communicated through channels that allow a record of the communication, including registered post, courier, or electronic transmission. A Party may continue an investigation if no mutually acceptable solution is reached within 21 days from the receipt of the invitation, unless the Parties concerned agree to continue the consultations.

Kapittel 3

Handelstiltak

Artikkel 3.1

Subsidier og utjevningstiltak

1. Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til subsidier og utjevningstiltak skal reguleres av artikkel VI og XVI i GATT 1994 og av SCM-avtalen, med unntak av det som er fastsatt i nr. 2 og 3.
2. Før den igangsetter en utjevningsundersøkelse, skal parten tilby en annen berørt part tilstrekkelige muligheter for konsultasjoner med sikte på å finne en løsning som begge parter kan godta. Konsultasjonene skal holdes så snart som mulig, men senest sju dager etter at invitasjonen er mottatt. Invitasjonen skal formidles gjennom kanaler som gjør det mulig å skriftlig registrere kommunikasjonen, herunder rekommandert sending, kurer eller elektronisk overføring. En part kan fortsette en undersøkelse dersom ingen gjensidig akseptabel løsning oppnås innen 21 dager etter at invitasjonen er mottatt, med mindre de berørte partene blir enige om å fortsette konsultasjonene.

3. If a Party takes a decision to impose a countervailing measure, that Party shall apply the “lesser duty” rule by imposing a duty which is less than the subsidy margin, when such lesser duty would be adequate to remove the injury to the domestic industry.
4. No Party shall have recourse to Chapter 12 (Dispute Settlement) for any matter arising under this Article.

Article 3.2

Anti-dumping

1. Subject to paragraphs 2 to 12, the rights and obligations of the Parties in respect of the application of anti-dumping measures shall be governed by Article VI of the GATT 1994 and the WTO Anti-dumping Agreement.
2. The Parties agree not to take such measures in an arbitrary or protectionist manner. When a Party has accepted a properly documented application and before initiating an investigation under the WTO Anti-dumping Agreement, that Party shall notify in writing another Party whose goods are allegedly being dumped 10 days in advance of initiating the investigation and provide it with the full text of such application. As soon as possible and no later than 10 days from receipt of the notification of the receipt of the application, the exporting Party may request pre-initiation consultations with the importing Party, with the aim to clarify all possible concerns regarding the matters referred to in the application and arriving at a mutually acceptable solution²
3. The existence of margin of dumping in an original investigation or in a review may normally be established on the basis of a comparison of a weighted average normal value with a weighted average of prices of all comparable export transactions for the good as a whole.
4. When anti-dumping margins are established, assessed or reviewed under Articles 2, 9.3, 9.5, and 11 of the WTO Anti-dumping Agreement, regardless of the comparison basis under Article 2.4.2 of the WTO Anti-dumping Agreement, all individual margins, whether positive

² It is understood that investigations may be undertaken in parallel with ongoing consultations and that in the absence of a mutually acceptable solution each Party retains its rights and obligations under Article VI of the GATT 1994 and the WTO Anti-dumping Agreement, subject to paragraphs 3 to 12.

3. Dersom en part beslutter å pålegge et utjevningstiltak, skal den parten anvende regelen om «lavere sats» ved å fastsette en utjevningsavgift som er lavere enn subsidiemarginen, dersom en slik lavere utjevningsavgift vil være tilstrekkelig til å oppveie skaden for den innenlandske industrien.
4. Ingen part kan benytte tvisteløsning i henhold til kapittel 12 (Tvisteløsning) i noen sak som oppstår innenfor rammen av denne artikkelen.

Artikkel 3.2

Antidumping

1. Med forbehold for nr. 2–12 skal partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til anvendelse av antidumpingtiltak reguleres av artikkel VI i GATT 1994 og antidumpingavtalen.
2. Partene er enige om å ikke treffe slike tiltak på en vilkårlig eller proteksjonistisk måte. Når en part har godtatt en behørig dokumentert søknad, og før den igangsetter en undersøkelse etter antidumpingavtalen, skal parten skriftlig underrette den parten hvis varer angivelig blir dumpet, ti dager før undersøkelsen igangsettes, og gi den den fullstendige teksten til en slik søknad. Så snart som mulig og senest ti dager etter at underretningen om mottak av søknaden er mottatt, kan eksportparten anmode om konsultasjoner med importparten før igangsetting, med sikte på å avklare alle mulige bekymringer om forholdene nevnt i søknaden og å finne en løsning som begge parter kan godta.²
3. Forekomsten av en dumpingmargin i en opprinnelig undersøkelse eller i en gjennomgang kan normalt fastslås på grunnlag av en sammenligning mellom veid gjennomsnittlig normalverdi og veid gjennomsnittlig pris for alle sammenlignbare eksporttransaksjoner for varen som helhet.
4. Når antidumpingmarginer etableres, vurderes eller gjennomgås i henhold til artikkel 2, 9.3, 9.5 og 11 i antidumpingavtalen, uavhengig av sammenligningsgrunnlag etter artikkel 2.4.2 i antidumpingavtalen, skal alle individuelle mar-

² Partene er innforstått med at undersøkelser kan utføres parallelt med pågående konsultasjoner, og at hver part, dersom det ikke lar seg gjøre å finne en løsning som begge parter kan godta, vil beholde sine rettigheter og forpliktelser etter artikkel VI i GATT 1994 og antidumpingavtalen, med forbehold for nr. 3–12.

- or negative, shall be counted toward the average.
5. Where originating goods are subject to an anti-dumping investigation, the export price of such goods before adjustment for fair comparison, in accordance with Article 2.4 of the WTO Anti-dumping Agreement, shall be based on the value which appears in relevant documents, including the certificate of origin for the goods.
 6. If the investigating authority of the importing Party determines that the value referred to in paragraph 5 is unreliable because of association or a compensatory arrangement between the exporter and the importer or a third party, the export price may be constructed in accordance with Article 2.3 of the WTO Anti-dumping Agreement.
 7. An individual margin of dumping for an exporter or producer shall be determined with respect to all export transactions during a certain time-period, subject to Article 2.4.2 of the WTO Anti-dumping Agreement, which in no case shall be less than six consecutive months.
 8. If a Party takes a decision to impose an anti-dumping duty pursuant to paragraph 1, that Party shall apply the “lesser duty” rule by imposing a duty which is less than the dumping margin, when such lesser duty would be adequate to remove the injury to the domestic industry.
 9. Where an anti-dumping investigation of an importing Party with respect to goods from another Party is terminated with negative final determination, that importing Party shall not initiate an investigation on the same goods within one year from the termination of the previous investigation.
 10. Notwithstanding paragraph 9, the investigating authority of the importing Party may initiate an investigation in an exceptional circumstance. If an investigation is initiated in such a case, the authorities shall explain the exceptional circumstance which warrants initiation in the notice of initiation.
 11. 5 years from the entry into force of this Agreement, the Parties shall review the provisions of this Article in the Joint Committee. The Parties shall thereafter conduct biennial reviews of the provisions in the Joint Committee.
 12. No Party shall have recourse to Chapter 12 (Dispute Settlement) for any matter arising under this Article.
- giner, både positive og negative, medregnes i gjennomsnittet.
5. Når opprinnelsesvarer er gjenstand for en antidumpingundersøkelse, skal eksportprisen for slike varer før justering for rettferdig sammenligning, i samsvar med artikkel 2.4 i antidumpingavtalen, være basert på verdien som framkommer i relevante dokumenter, herunder opprinnessertifikatet for varene.
 6. Dersom importpartens undersøkelsesmyndighet avgjør at det ikke kan festes lit til verdien nevnt i nr. 5 på grunn av et tilknytningsforhold eller en kompensasjonsordning mellom eksportøren og importøren eller en tredjepart, kan eksportprisen beregnes i henhold til artikkel 2.3 i antidumpingavtalen.
 7. En dumpingmargin for en enkelt eksportør eller produsent skal fastsettes for alle eksporttransaksjoner i en viss periode, med forbehold for artikkel 2.4.2 i antidumpingavtalen, som ikke under noen omstendighet skal være mindre enn seks påfølgende måneder.
 8. Dersom en part beslutter å pålegge en antidumpingtollavgift i henhold til nr. 1, skal parten anvende regelen om «lavere sats» ved å fastsette en antidumpingsavgift som er lavere enn subsidiemarginen, dersom en slik lavere tollavgift vil være tilstrekkelig til å oppveie skaden for den innenlandske industrien.
 9. Der en importparts antidumpingundersøkelse med hensyn til varer fra en annen part avsluttes med en negativ endelig avgjørelse, skal importparten ikke igangsette en undersøkelse med hensyn til den samme varen før tidligst ett år etter at den forrige undersøkelsen ble avsluttet.
 10. Uten hensyn til nr. 9 kan importpartens undersøkelsesmyndighet under spesielle omstendigheter igangsette en undersøkelse. Dersom en undersøkelse igangsettes i et slikt tilfelle, skal myndighetene forklare de spesielle omstendighetene som berettiger igangsettingen, i underretningen om igangsettingen.
 11. Fem år etter at denne avtalen er trådt i kraft, skal partene gjennomgå bestemmelsene i denne artikkelen i Den blandede komité. Deretter skal partene gjennomgå bestemmelsene på nytt hvert annet år i Den blandede komité.
 12. Ingen part kan benytte tvisteløsning i henhold til kapittel 12 (Tvisteløsning) i noen sak som oppstår innenfor rammen av denne artikkelen.

*Article 3.3***Global Safeguard Measures**

1. This Agreement shall not confer any additional rights or impose any additional obligations on the Parties with regard to actions taken pursuant to Article XIX of the GATT 1994 and the WTO Safeguards Agreement, except that a Party taking a safeguard measure under Article XIX of the GATT 1994 and the WTO Safeguards Agreement may, to the extent consistent with its obligations under the WTO Agreements, exclude imports of an originating good from another Party if such imports are not a substantial cause of serious injury or threat thereof.
2. No Party shall have recourse to Chapter 12 (Dispute Settlement) for any matter arising under this Article.

*Article 3.4***Bilateral Safeguard Measure**

1. Where, as a result of the reduction or elimination of a customs duty under this Agreement, any goods originating in a Party is being imported into the territory of another Party in such increased quantities, in absolute terms or relative to domestic production, and under such conditions as to constitute a substantial cause of serious injury or threat thereof to the domestic industry of like or directly competitive goods in the territory of the importing Party, the importing Party may take bilateral safeguard measures to the extent necessary to remedy or prevent the injury, subject to paragraphs 2 to 14.
2. Bilateral safeguard measures shall only be taken upon clear evidence that increased imports have caused or are threatening to cause serious injury pursuant to an investigation.
3. A Party may apply a bilateral safeguard measure only following an investigation by its investigating authority pursuant to the following:
 - (a) the investigation shall include reasonable public notice to all interested parties and public hearings or other appropriate means in which importers, exporters and other interested parties could present evidence and their views, including the opportunity to respond to the presentations of other interested parties and to submit their views, *inter alia*, as to whether or not the

*Artikkel 3.3***Globale beskyttelsestiltak**

1. Denne avtalen gir ikke partene ytterligere rettigheter og pålegger dem heller ikke ytterligere forpliktelser med hensyn til tiltak som treffes i henhold til artikkel XIX i GATT 1994 og WTO-avtalen om beskyttelsestiltak, med unntak av at en part som treffer et beskyttelsestiltak etter artikkel XIX i GATT 1994 og WTO-avtalen om beskyttelsestiltak, kan, i den grad det er forenlig med forpliktelsene etter WTO-avtalene, unnta import av varer med opprinnelse i en annen part dersom slik import ikke i vesentlig grad volder eller truer med å volde alvorlig skade.
2. Ingen part kan benytte tvisteløsning i henhold til kapittel 12 (Tvisteløsning) i noen sak som oppstår innenfor rammen av denne artikkelen.

*Artikkel 3.4***Bilaterale beskyttelsestiltak**

1. Dersom, som et resultat av redusering eller fjerning av en toll etter denne avtalen, en vare med opprinnelse i en part importeres inn på en annen parts territorium i en slik økt mengde, i absolutte tall eller i forhold til den innenlandske produksjonen, og under slike forhold at det i vesentlig grad volder eller truer med å volde alvorlig skade for innenlandsk industri som produserer tilsvarende eller direkte konkurrerende varer på importpartens territorium, kan importparten treffe bilaterale beskyttelsestiltak i den grad det er nødvendig for å rette opp eller hindre skaden, med forbehold for nr. 2–14.
2. Bilaterale beskyttelsestiltak skal treffes kun dersom det foreligger klare bevis for at økt import har voldt eller truer med å volde alvorlig skade ifølge en undersøkelse.
3. En part kan anvende bilaterale beskyttelsestiltak kun etter at dens undersøkelsesmyndighet har gjennomført en undersøkelse i samsvar med følgende:
 - a) Undersøkelsen skal omfatte offentlig kunngjøring innen rimelig tid til alle interesserte parter samt offentlige høringer eller andre hensiktsmessige framgangsmåter der importører, eksportører og andre interesserte parter kan legge fram bevis og sine synspunkter, herunder muligheten til å svare andre interesserte parters framstillinger og til å legge fram sine synspunkter

application of a bilateral safeguard measure would be in the public interest. The investigating authority shall publish a report setting forth its findings and reasoned conclusions reached on all pertinent issues of fact and law including a detailed analysis of the case under investigation as well as a demonstration of the relevance of factors examined;

- (b) in the investigation to determine whether increased imports have caused or are threatening to cause serious injury to a domestic industry under the terms of this Agreement, the investigating authority shall evaluate all relevant factors of an objective and quantifiable nature, having a bearing on the situation of the domestic industry, in particular, the rate and amount of the increase in imports of the originating good concerned in absolute and relative terms, the share of the domestic market taken by increased imports, and changes in the level of sales, production, productivity, capacity utilisation, profits and losses, and employment;
- (c) the determination of serious injury, or threat thereof shall not be made unless the investigation demonstrates, on the basis of objective evidence, the existence of a causal link between increased imports of the goods concerned and serious injury or threat thereof. When factors other than increased imports are causing injury to the domestic industry at the same time, such injury shall not be attributed to increased imports; and
- (d) any information which is by nature confidential, or which is provided on a confidential basis shall, upon cause being shown, be treated as such by the investigating authority. Such information shall not be disclosed without permission of the Party submitting it. A Party providing confidential information may be requested to furnish non-confidential summaries thereof or, if it indicates that such information cannot be summarised, the reasons why a summary cannot be provided. However, if the investigating authority finds that a request for confidentiality is not warranted and if the Party concerned is either unwilling to make the information public or to authorise its disclosure in generalised or summary form, the inves-

blant annet om hvorvidt anvendelsen av et bilateralt beskyttelsestiltak vil være i allmennhetens interesse. Undersøkelsesmyndigheten skal offentliggjøre en rapport hvor den legger fram det den har funnet ut, samt sine begrunnede konklusjoner om alle relevante faktiske og rettslige forhold, herunder en detaljert analyse av saken som er gjenstand for undersøkelse, samt en påvisning av relevansen til de undersøkte faktorene.

- b) I forbindelse med undersøkelsen for å påvise hvorvidt økt import har voldt eller truer med å volde alvorlig skade for en innenlandsk industri i henhold til denne avtalen, skal undersøkelsesmyndigheten vurdere alle relevante faktorer av objektiv og kvantifiserbar karakter som virker inn på situasjonen i den innenlandske industrien, særlig tempoet og størrelsen på importøkningen av den aktuelle opprinnelsesvaren i absolutt og relativ forstand, den andelen av det innenlandske markedet som den økte importen legger beslag på, og endringer i omsetning, produksjon, produktivitet, kapasitetsutnyttelse, fortjeneste og tap samt sysselsetting.
- c) For å kunne fastslå at økt import har voldt eller truer med å volde alvorlig skade, må undersøkelsen vise, basert på objektive bevis, at det finnes en årsakssammenheng mellom økt import av den aktuelle varen og alvorlig skade eller fare for alvorlig skade. Når andre faktorer enn økt import er til skade for den innenlandske industrien på samme tid, skal slik skade ikke tilskrives økt import.
- d) Alle opplysninger av fortrolig karakter eller som er gitt i fortrolighet, skal, når begrunnelse er gitt, behandles som sådan av undersøkelsesmyndigheten. Slike opplysninger skal ikke gis videre uten tillatelse fra den parten som har gitt opplysningene. En part som gir fortrolige opplysninger, kan bli bedt om å framlegge ikke-fortrolige sammendrag av opplysningene, eller dersom parten viser til at opplysningene ikke kan sammenfattes, årsakene til at det ikke kan framlegges et sammendrag. Dersom undersøkelsesmyndigheten imidlertid finner at en anmodning om fortrolig behandling ikke er berettiget, og dersom den berørte parten ikke er villig til å offentliggjøre opplysningene eller gi tillatelse til at

tigating authority may disregard such information unless it can be demonstrated to their satisfaction from appropriate sources that the information is correct.

4. A Party intending to take a bilateral safeguard measure shall immediately, and in any case before taking a measure, notify the exporting Party. The notification shall contain all pertinent information, which shall include evidence of serious injury or threat thereof caused by increased imports, a precise description of the goods involved, and the proposed measure, as well as the expected duration and timetable for the progressive removal of the measure. As soon as available, the estimated date of introduction or time-period for implementing the decision shall also be notified.
5. If the conditions in paragraph 1 are met, the importing Party may take a bilateral safeguard measure consisting in:
 - (a) suspending the further reduction of any rate of customs duty provided for under this Agreement for the goods; or
 - (b) increasing the rate of customs duty for the goods to a level not to exceed the lesser of:
 - (i) the most-favoured-nation rate of duty applied at the time the action is taken; or
 - (ii) the most-favoured-nation rate of duty applied on the day immediately preceding the entry into force of this Agreement.
6. Bilateral safeguard measures shall be taken for a period not exceeding 2 years. In very exceptional circumstances, measures may be taken up to a total maximum period of 3 years. The Party intending to extend the period beyond 2 years shall make a notification to the exporting Party containing the elements listed in paragraph 3 before taking a measure.
7. The Parties concerned shall allow for consultations. Within 30 days from the notification, the Parties concerned shall examine the information provided under paragraphs 3 and 5 in the Joint Committee in order to facilitate a mutually acceptable solution of the matter.
8. In critical circumstances, where delay would cause damage which would be difficult to repair, a Party may take a provisional bilateral safeguard measure pursuant to a preliminary determination that there is clear evidence that increased imports constitute a substantial cause of serious injury, or threat thereof, to opplysningene kan gis i generelle vendinger eller sammenfattet form, kan myndighetene se bort fra disse opplysningene, med mindre det kan påvises på en overbevisende måte fra egnede kilder at opplysningene er korrekte.
4. En part som har til hensikt å treffe et bilateralt beskyttelsestiltak, skal umiddelbart, og i alle tilfeller før den treffer et tiltak, underrette eksportparten. Underretningen skal inneholde alle relevante opplysninger, som skal omfatte bevis for at økt import har voldt eller truer med å volde alvorlig skade, en nøyaktig beskrivelse av den aktuelle varen og det planlagte tiltaket samt forventet varighet og tidsplan for en gradvis avvikling av tiltaket. Den estimerte datoen for innføring eller tidsperioden for gjennomføring av beslutningen skal det også underrettes om så snart som mulig.
5. Dersom vilkårene i nr. 1 er oppfylt, kan importparten treffe et bilateralt beskyttelsestiltak som består i
 - a) å utsette ytterligere nedsettelse av en vares tollavgiftssats etter denne avtalen, eller
 - b) å øke tollavgiftssatsen for varen til et nivå som ikke overstiger det laveste av
 - i) den gjeldende MFN-satsen på det tidspunktet tiltaket iverksettes, eller
 - ii) den gjeldende MFN-satsen på dagen umiddelbart før ikrafttredelsen av denne avtalen.
6. Bilaterale beskyttelsestiltak skal ikke ha mer enn to års varighet. Under helt spesielle omstendigheter kan tiltak treffes med en total maksimal varighet på tre år. Parten som har til hensikt å forlenge perioden utover to år, skal sende eksportparten en underretning som inneholder elementene oppført i nr. 3, før den treffer et tiltak.
7. De berørte partene skal gi rom for konsultasjoner. Innen 30 dager etter underretningen skal de berørte partene undersøke de opplysningene som er gitt i henhold til nr. 3 og 5, i Den blandede komité med sikte på å legge til rette for en løsning på saken som begge parter kan godta.
8. I kritiske situasjoner der forsinkelse vil medføre skade som det vil være vanskelig å rette opp, kan en part treffe et midlertidig bilateralt beskyttelsestiltak i henhold til en foreløpig påvisning av at det foreligger klare bevis for at økt import i vesentlig grad volder eller truer med å volde alvorlig skade for innenlandsk

- the domestic industry. The Party intending to take such a measure shall immediately notify the exporting Party thereof. Within 30 days from the notification, the pertinent procedures set out in paragraphs 3 to 7 shall be initiated.
9. Any provisional bilateral safeguard measures shall be terminated within 200 days from its imposition. The period of application of any such provisional measure shall be counted as part of the duration of the measure and any extension thereof, set out in paragraph 5. Any tariff increases shall be promptly refunded if the investigation described in paragraph 2 does not result in a finding that the conditions of paragraph 1 are met.
 10. A Party that may be affected by a bilateral safeguard measure, or a provisional bilateral safeguard measure, shall be offered, by the Party proposing to apply the measure, adequate means of trade liberalising compensation in the form of concessions having substantially equivalent trade effects. Compensation shall be based on the total period of application of the bilateral safeguard measure.
 11. If, within the 30-day period set out in paragraph 6, the Parties concerned are unable to agree on compensation offered by the Party proposing to apply the bilateral safeguard measure, in accordance with paragraph 9, the Party against which the bilateral safeguard measure is applied may take compensatory action having trade effects equivalent to the bilateral safeguard measure for the minimum period necessary to achieve the equivalent trade effects. The compensatory action shall be immediately notified to the Party applying the bilateral safeguard measure. Such compensation described in paragraph 9 shall not be provided if the measure described in paragraph 4 is applied for up to 2 years.
 12. Upon the termination of the measure, the rate of customs duty shall be the rate which would have been in effect but for the measure.
 13. No bilateral safeguard measure shall be applied against a particular good while a safeguard measure referred to in Article 3.3 or under the WTO Agreement on Agriculture is being applied to that good. If such a global safeguard measure is applied against a particular good, any existing bilateral safeguard measure which is applied against that good shall be terminated.
 14. 5 years from the entry into force of this Agreement, and thereafter biennially, the Parties shall review in the Joint Committee whether
- industri. Parten som har til hensikt å treffe et slikt tiltak, skal umiddelbart underrette eksportparten om dette. De relevante prosedyrene angitt i nr. 3–7 skal være iverksatt innen 30 dager etter underretningen.
9. Et midlertidig bilateralt beskyttelsestiltak skal avvikles innen 200 dager etter iverksetting. Anvendelsesperioden for ethvert slikt midlertidig tiltak skal regnes som en del av tiltakets varighet og enhver forlengelse derav, fastsatt i nr. 5. Enhver økning av tollavgiftssatsene skal refunderes omgående dersom undersøkelsen omtalt i nr. 2 ikke konkluderer med at vilkårene i nr. 1 er oppfylt.
 10. En part som kan bli berørt av et bilateralt beskyttelsestiltak, eller et midlertidig bilateralt beskyttelsestiltak, skal av parten som foreslår å anvende tiltaket, tilbys egnet handelsliberaliserende kompensasjon i form av konsesjoner som har stort sett samme virkning på handelen. Kompensasjon skal være basert på den totale anvendelsesperioden for det bilaterale beskyttelsestiltaket.
 11. Dersom de berørte partene innen 30-dagersperioden fastsatt i nr. 6 ikke oppnår enighet om kompensasjonen som tilbys av parten som foreslår å anvende det bilaterale beskyttelsestiltaket, i samsvar med nr. 9, kan parten som det bilaterale beskyttelsestiltaket anvendes mot, treffe kompensasjonstiltak som har samme virkning på handelen som det bilaterale beskyttelsestiltaket, og som skal anvendes bare så lenge det er absolutt nødvendig for å oppnå den samme virkningen på handelen. Parten som anvender det bilaterale beskyttelsestiltaket, skal umiddelbart underrettes om kompensasjonstiltaket. Kompensasjon beskrevet i nr. 9 skal ikke gis dersom tiltaket beskrevet i nr. 4 anvendes i opptil to år.
 12. Ved avvikling av tiltaket skal tollavgiftssatsen være satsen som ville vært anvendt hadde det ikke vært for tiltaket.
 13. Ingen bilaterale beskyttelsestiltak skal anvendes mot en bestemt vare samtidig som et beskyttelsestiltak omtalt i artikkel 3.3 eller etter WTO-avtalen om landbruk anvendes på varen. Dersom et slikt globalt beskyttelsestiltak skal anvendes mot en bestemt vare, skal ethvert eksisterende bilateralt beskyttelsestiltak som anvendes mot den varen, avvikles.
 14. Fem år etter ikrafttredelsen av denne avtalen, og deretter hvert annet år, skal partene gjennomgå i Den blandede komité hvorvidt det er

there is a need to maintain the possibility to apply bilateral safeguard measures among them. In these reviews, the Parties may decide to terminate the application of this Article.

Chapter 4

Sanitary and Phytosanitary Measures

Article 4.1

Objectives

The objective of this Chapter is to protect human, animal and plant life and health in the territory of the Parties while facilitating trade between them, by:

- (a) ensuring full transparency as regards sanitary and phytosanitary (hereinafter referred to as “SPS”) measures applicable to trade;
- (b) establishing a mechanism for the recognition of equivalence of sanitary or phytosanitary measures maintained by a Party;
- (c) recognition of the health status of each Party and applying the principle of regionalisation zoning and compartmentalisation;
- (d) further implementing the principles of the WTO SPS Agreement;
- (e) using existing standards established under the World Organisation for Animal Health (hereinafter referred to as “WOAH”), the Codex Alimentarius and the International Plant Protection Convention (hereinafter referred to as “IPPC”);
- (f) establishing mechanisms and procedures for trade facilitation; and
- (g) improving communication, consultation and cooperation between the Parties on SPS measures.

Article 4.2

Affirmation of WTO SPS Agreement

Each Party affirms its rights and obligations with respect to the other Parties under the WTO SPS Agreement. Nothing in this Agreement shall affect the rights and obligations that each Party has under the WTO SPS Agreement.

Article 4.3

Scope

This Chapter shall apply to all SPS measures of a Party that may, directly or indirectly, affect trade between the Parties.

behov for å opprettholde muligheten for å anvende bilaterale beskyttelsestiltak seg imellom. I disse gjennomgangene kan partene beslutte å avslutte anvendelsen av denne artikkelen.

Kapittel 4

Veterinære og plantesanitære tiltak

Artikkel 4.1

Formål

Formålet med dette kapitlet er å verne menneskers, dyrs og planters liv og helse i partenes territorier, og samtidig lette handelen, ved å

- a) sikre full åpenhet om veterinære og plantesanitære tiltak (heretter kalt «SPS-tiltak») som får anvendelse på handel,
- b) opprette en ordning for anerkjennelse av veterinære og plantesanitære tiltak som en part opprettholder, som likeverdige,
- c) anerkjenne helsestatusen til hver part og anvende prinsippet om inndeling i regionale soner og delområder,
- d) fremme gjennomføringen av prinsippene i SPS-avtalen,
- e) bruke eksisterende standarder fastsatt under Verdens dyrehelseorganisasjon (heretter kalt «WOAH»), Codex Alimentarius og Den internasjonale plantevernkonvensjonen (heretter kalt «IPPC»),
- f) opprette ordninger og prosedyrer for handelsfasilitering, og
- g) forbedre partenes kommunikasjon, konsultasjon og samarbeid om SPS-tiltak.

Artikkel 4.2

Stadfestelse av SPS-avtalen

Hver part stadfester sine rettigheter og forpliktelser med hensyn til de øvrige partene etter SPS-avtalen. Ingenting i denne avtalen skal berøre rettighetene og forpliktelsene som hver part har etter SPS-avtalen.

Artikkel 4.3

Virkeområde

Dette kapitlet får anvendelse på alle SPS-tiltak som en part treffer, og som direkte eller indirekte kan påvirke handelen mellom partene.

*Article 4.4***Internal Harmonisation**

Each Party shall ensure that animals, animal products, plants and plant products lawfully put on the market can move freely within its territory provided that they comply with the relevant SPS requirements of the market at the point of entry.

*Article 4.5***Competent Authorities**

1. The Parties shall exchange names, addresses and competences of their competent authorities responsible for the implementation of this Chapter.
2. In accordance with Article 4.16, the Parties shall inform each other about any significant changes in such information.

*Article 4.6***Recognition of Pest and Disease Area Status**

The Parties recognise the concepts of zoning, compartmentalisation and regional conditions, including pest- or disease-free areas and areas of low pest or disease prevalence. The Parties shall take into account the relevant decisions of the WTO SPS Committee and international standards, guidelines and recommendations.

*Article 4.7***Determination of Equivalence**

1. Equivalence may be determined for an individual measure, groups of measures, or systems related to a certain commodity or categories of commodities.
2. The consideration of equivalence by the importing Party upon request of the exporting Party for recognition of its measures shall not be a reason to disrupt trade or suspend ongoing imports from the exporting Party.
3. Within a reasonable period of time after conclusion of its assessment, the importing Party shall notify the exporting Party in writing about the equivalence determination. The importing Party shall implement the measure within a reasonable period of time. If an equivalence determination does not result in recognition by the importing Party, the importing Party shall provide the exporting Party with the rationale for its decision.

*Artikkel 4.4***Intern harmonisering**

Hver part skal sikre at dyr, animalske produkter, planter og planteprodukter som lovlig bringes i omsetning, har fri bevegelse innen dens territorium, forutsatt at de oppfyller de relevante SPS-kravene på markedet på innførselsstedet.

*Artikkel 4.5***Vedkommende myndigheter**

1. Partene skal utveksle navn, adresser og fullmakter for sine vedkommende myndigheter som er ansvarlige for gjennomføringen av dette kapitlet.
2. I samsvar med artikkel 4.16 skal partene informere hverandre om alle betydelige endringer i slike opplysninger.

*Artikkel 4.6***Anerkjennelse av områders status med hensyn til skadedyr og sykdommer**

Partene anerkjenner konseptene om inndeling i soner, inndeling i delområder og regionale forhold, herunder skadedyrfrie og sykdomsfrie områder og områder med lav forekomst av skadedyr eller sykdom. Partene skal ta hensyn til relevante beslutninger fra WTOs SPS-komité samt internasjonale standarder, retningslinjer og anbefalinger.

*Artikkel 4.7***Fastsettelse av likeverdighet**

1. Likeverdighet kan fastsettes for et enkelt tiltak, gruppe med tiltak eller systemer knyttet til en viss vare eller kategorier av varer.
2. Det at importparten vurderer en eksportparts tiltak på anmodning fra eksportparten for å anerkjenne tiltakene som likeverdige, skal ikke være en grunn til å forstyrre handelen eller innstille pågående import fra eksportparten.
3. Innen rimelig tid etter at importparten har avsluttet vurderingen, skal den skriftlig underrette eksportparten om fastsettelsen av likeverdighet. Importparten skal gjennomføre tiltaket innen rimelig tid. Dersom en fastsettelse av likeverdighet ikke resulterer i anerkjennelse fra importparten, skal importparten gi eksportparten begrunnelsen for sin avgjørelse.

4. The decision of recognition, non-recognition, withdrawal or suspension of equivalence rests solely with the importing Party acting in accordance with its administrative and legislative framework taking into account the guidelines, standards, and recommendations of the WOH, IPPC and the Codex Alimentarius.
5. If the importing Party formally recognises equivalence, it shall promptly adopt measures to give effect to the equivalence and enable trade between the Parties.

Article 4.8

Verifications

1. In order to obtain or maintain confidence in the effective implementation of this Chapter, each Party, within the scope of this Chapter, shall have the right to carry out audits and verifications of the competent authorities' control programs or procedures of any other Party.
2. The process shall be carried out in accordance with the relevant international standards, guidelines and recommendations of the Codex Alimentarius, WOH and IPPC. In particular, verification activities shall concentrate primarily on evaluating the effectiveness of the official inspection and certification systems rather than on specific commodities or establishments in order to determine the ability of the exporting Party's competent authority to control and deliver the required assurances to the importing Party.
3. The frequency of verifications shall depend on the results of previous verifications.
4. If the importing Party decides to carry out a verification visit in the exporting Party, the importing Party shall notify the exporting Party of the verification visit at least two months prior to such visit, except in emergency cases or if the Parties agree otherwise. Any modification concerning the verification visit shall be agreed by the Parties concerned.

Article 4.9

Import Checks and Certification Procedures

1. Each Party shall ensure that its control, inspection and approval procedures, including, inter alia, procedures for sampling, testing and certification are in accordance with Annex C of the WTO SPS Agreement and this Article.

4. Avgjørelsen om anerkjennelse, ikke-ankjennelse, tilbaketrekking eller oppheving av likeverdighet skal tas ene og alene av importparten i samsvar med dens administrative og juridiske rammeverk, idet den tar hensyn til retningslinjene, standardene og anbefalingene fra WOH, IPPC og Codex Alimentarius.
5. Dersom importparten formelt anerkjenner likeverdighet, skal den omgående treffe tiltak for å gi likeverdigheten virkning og muliggjøre handel mellom partene.

Artikkel 4.8

Verifiseringer

1. For å oppnå eller opprettholde tillit til at dette kapitlet gjennomføres effektivt, skal hver part, innenfor virkeområdet til dette kapitlet, ha rett til å gjennomføre revisjoner og verifiseringer av kontrollprogrammene eller -prosedyrer til en annen parts vedkommende myndigheter.
2. Prosessen skal utføres i samsvar med de relevante internasjonale standardene, retningslinjene og anbefalingene fra Codex Alimentarius, WOH og IPPC. Verifiseringsaktiviteter skal hovedsakelig være rettet mot å evaluere hvor effektive de offentlige inspeksjons- og sertifiseringssystemene er, framfor mot bestemte varer eller virksomheter, for å bestemme hvor god evne eksportpartens vedkommende myndigheter har til å kontrollere og levere de nødvendige garantiene til importparten.
3. Hvor ofte verifiseringer skal utføres, skal avhenge av resultatene fra tidligere verifiseringer.
4. Dersom importparten bestemmer seg for å gjennomføre et verifiseringsbesøk hos eksportparten, skal importparten underrette eksportparten om verifiseringsbesøket minst to måneder før et slikt besøk, unntatt i nødstilfeller eller dersom partene blir enige om noe annet. Alle endringer knyttet til verifiseringsbesøket skal avtales mellom de berørte partene.

Artikkel 4.9

Importkontroll og sertifiseringsprosedyrer

1. Hver part skal sikre at dens kontroll-, inspeksjons- og godkjenningsprosedyrer, herunder blant annet prosedyrer for stikkprøver, testing og sertifisering, er i samsvar med vedlegg C til SPS-avtalen og denne artikkelen.

2. Each Party shall ensure that animals and animal products, plants and plant products, or other related goods— exported to another Party comply with the SPS requirements set out in the certificates of the importing Party.
 3. The importing Party shall ensure that its import conditions for products imported from another Party are applied in a non-discriminatory manner and proportional to the risk associated with such products.
 4. Import checks applied to imported products shall be carried out without undue delay and in the least trade-restrictive manner.
 5. Information about the frequencies of import checks on such importations shall be made available upon request.
 6. If goods are rejected at a port of entry due to a verified sanitary or phytosanitary issue, the importing Party shall inform the exporting Party's competent authority as soon as possible.
 7. If the importing Party finds that certain goods are not in compliance with its requirements, it may put such goods under official detention and, in consultation with the exporter or its representative, decide to subject such goods to appropriate measures as defined in its domestic law. In taking these decisions, the importing Party shall take into account any information available to it or information submitted to it in a timely manner depending upon the risk, including submissions from the exporter or its representative. The persons responsible for the consignment shall be liable for the costs incurred by the importing Party for these activities.
 8. Each Party shall ensure that the exporter or its representative shall have the right of appeal against decisions, and that he or she is provided with information about his or her rights of appeal, the applicable procedure and time limits.
 9. This Article shall be without prejudice to the right of the competent authorities to promptly take an appropriate decision concerning emergency measures for the protection of human, animal or plant life or health taken to address serious risks for human, animal or plant life or health. The circumstances leading to the decision shall be explained to the exporter or its representative.
 10. Inspection fees shall be equitable in relation to fees charged for the inspection of like domestic products.
2. Hver part skal sikre at dyr, animalske produkter, planter og planteprodukter, eller andre relaterte varer, som eksporteres til en annen part, oppfyller SPS-kravene beskrevet i sertifikatene til importparten.
 3. Importparten skal sikre at dens importbetingelser for produkter som importeres fra en annen part, anvendes på en måte som sikrer likebehandling og står i forhold til risikoen forbundet med slike produkter.
 4. Importkontroll som anvendes på importerte produkter, skal utføres uten unødig opphold og på en måte som begrenser handelen minst mulig.
 5. Informasjon om hvor ofte det utføres importkontroll på slik import, skal gjøres tilgjengelig på forespørsel.
 6. Dersom varer avvises i en anløpshavn etter at det er påvist et veterinært eller plantesanitært problem, skal importparten underrette eksportpartens vedkommende myndigheter så snart som mulig.
 7. Dersom importparten finner at visse varer ikke er i samsvar med dens krav, kan den holde tilbake slike varer og beslutte, i samråd med eksportøren eller dens representant, å underlegge slike varer egnede tiltak som definert i sin nasjonale lovgivning. Når importparten tar slike beslutninger, skal den ta hensyn til alle opplysninger som er tilgjengelig for den, eller til opplysninger som er framlagt for den innen rimelig tid avhengig av risiko, herunder framleggelsler fra eksportøren eller dens representant. Personene som har ansvaret for forsendelsen, skal være ansvarlige for kostnadene som importparten pådrar seg for disse aktivitetene.
 8. Hver part skal sikre at eksportøren eller dens representant skal ha rett til å klage på beslutninger, og at han eller hun gis informasjon om hans eller hennes klageadgang, den gjeldende prosedyren og tidsfrister.
 9. Denne artikkelen skal ikke berøre vedkommende myndigheters rett til å omgående ta en egnet beslutning om nødtiltak for å verne menneskers, dyrs eller planters liv eller helse, som er truffet for å håndtere alvorlig fare for menneskers, dyrs eller planters liv eller helse. Omstendighetene som førte til beslutningen, skal forklares til eksportøren eller dens representant.
 10. Inspeksjonsgebyrer skal være rettfærdige i forhold til gebyrer som belastes for inspeksjon av lignende innenlandske produkter.

11. Without prejudice to each Party's right to import controls, the importing Party shall accept certificates issued by the relevant competent authority in the exporting Party in compliance with the regulatory requirements of the importing Party.

Article 4.10

Risk Assessment

1. The Parties shall strengthen cooperation on risk assessment in accordance with the WTO SPS Agreement while taking into account the relevant decisions of the WTO SPS Committee and international standards, guidelines and recommendations.
2. When conducting a risk assessment, the importing Party shall ensure that the risk assessment is documented and that it provides the concerned exporting Party or Parties with an opportunity to comment, in a manner to be determined by the importing Party.
3. Upon request by the exporting Party, the importing Party shall inform the exporting Party about the progress of the specific risk assessment request and any delay that may occur during the process.
4. Without prejudice to emergency measures, no Party shall stop the importation of a good of another Party solely for the reason that the importing Party is undertaking a review of an existing SPS measure.

Article 4.11

Emergency Measures

1. If a Party adopts an emergency measure which is necessary for the protection of human, animal, plant life or health and that may have an effect on trade, it shall immediately notify the exporting Parties concerned in writing through the contact points established under Article 4.16 or already established communication channels of the Parties.
2. The exporting Parties concerned may request discussions with the Party adopting an emergency measure according to paragraph 1. Such discussions shall be held as soon as practicable. Each Party shall endeavour, as part of these discussions, to provide relevant information. Each Party involved in the discussions shall take due account of any information provided through the discussions.
3. If a Party adopts an emergency measure, it shall review that measure within a reasonable

11. Uten at det berører hver parts rett til importkontroll, skal importparten godta sertifikater utstedt av relevant vedkommende myndighet hos eksportparten i samsvar med importpartens lovfestede krav.

Artikkel 4.10

Risikovurdering

1. Partene skal styrke samarbeidet om risikovurderinger i samsvar med SPS-avtalen, og skal ta hensyn til de relevante avgjørelsene fra WTOs SPS-komité og internasjonale standarder, retningslinjer og anbefalinger.
2. Når importparten utfører en risikovurdering, skal den sikre at risikovurderingen dokumenteres, og at den eller de berørte eksportpartene gis mulighet til å kommentere, på en måte som bestemmes av importparten.
3. På anmodning fra eksportparten skal importparten informere eksportparten om framgangen i den aktuelle risikovurderingen og om enhver forsinkelse som kan oppstå i prosessen.
4. Uten at det berører nødtiltak, skal ingen part stanse importen av en vare fra en annen part kun på bakgrunn av at importparten foretar en gjennomgang av et eksisterende SPS-tiltak.

Artikkel 4.11

Nødtiltak

1. Dersom en part vedtar et nødtiltak som er nødvendig for å verne menneskers, dyrs eller planters liv eller helse, og som kan ha en virkning på handelen, skal den umiddelbart skriftlig underrette de berørte eksportpartene gjennom kontaktpunktene opprettet i henhold til artikkel 4.16 eller gjennom kommunikasjonskanaler som partene allerede har opprettet.
2. De berørte eksportpartene kan be om drøftinger med parten som vedtar et nødtiltak i samsvar med nr. 1. Slike drøftinger skal holdes så snart som praktisk mulig. Som en del av disse drøftingene skal hver part skal bestrebe seg på å gi relevante opplysninger. Hver part som er involvert i drøftingene, skal ta behørig hensyn til alle opplysningene som gis i drøftingene.
3. Dersom en part vedtar et nødtiltak, skal den gjennomgå tiltaket innen rimelig tid eller på

period of time or upon request of the exporting Party. The importing Party may, if necessary, request relevant information and the exporting Party shall endeavour to provide the relevant information to assist the importing Party in the review of the adopted emergency measure. The importing Party shall provide the result of the review to the exporting Party upon request. If the emergency measure is maintained after the review, the importing Party shall review the measure periodically based on the most recent available information and, upon request of the exporting Party, shall explain the reason for the continuation of the emergency measure.

Article 4.12

Transparency

1. The Parties recognise the importance of transparency as set out in Annex B of the WTO SPS Agreement.
2. The Parties recognise the importance of exchanging information on the development, adoption and application of SPS measures that may have significant effects on trade between or among the Parties.
3. In implementing this Article, each Party shall take into account relevant decisions of the WTO SPS Committee and international standards, guidelines and recommendations.
4. Each Party shall notify proposed measures or changes to existing SPS measures that may have a significant effect on its trade with the other Parties through the WTO SPS online submission system or contact points established under Article 4.16, or through already established communication channels of the Parties.
5. Unless urgent problems of health arise or threaten to arise, or the measure is of a trade facilitating nature, a Party shall normally allow a period of at least 60 days for other Parties to provide written comments after it makes a notification pursuant to paragraph 4. A Party shall consider reasonable requests from another Party to extend the comment period.
6. Upon reasonable request from another Party, a Party shall provide relevant information and clarification regarding any SPS measure to the requesting Party, within a reasonable period of time, including:
 - (a) the SPS requirements that apply for the import of specific products;

anmodning fra eksportparten. Importparten kan, om nødvendig, anmode om relevant informasjon, og eksportparten skal bestrebe seg på å gi den relevante informasjonen for å bistå importparten i gjennomgangen av det vedtatte nødtiltaket. Importparten skal på anmodning gi eksportparten resultatet av gjennomgangen. Dersom nødtiltaket opprettholdes etter gjennomgangen, skal importparten gjennomgå tiltaket jevnlig basert på den mest nylig tilgjengelige informasjonen og skal, på anmodning fra eksportparten, forklare hvorfor nødtiltaket ble opprettholdt.

Artikkel 4.12

Åpenhet

1. Partene anerkjenner viktigheten av åpenhet som fastsatt i vedlegg B til SPS-avtalen.
2. Partene anerkjenner at det er viktig å utveksle informasjon om utviklingen, vedtakelsen og anvendelsen av SPS-tiltak som kan ha en vesentlig innvirkning på handelen mellom eller blant partene.
3. Ved gjennomføringen av denne artikkelen skal partene ta hensyn til relevante beslutninger fra WTOs SPS-komité samt internasjonale standarder, retningslinjer og anbefalinger.
4. Hver part skal underrette om foreslåtte tiltak eller endringer av eksisterende SPS-tiltak som kan ha en vesentlig innvirkning på handelen med øvrige parter, gjennom WTOs nettbaserte SPS-innsendingssystem eller kontaktpunktene opprettet i henhold til artikkel 4.16, eller gjennom kommunikasjonskanaler som partene allerede har opprettet.
5. Med mindre det oppstår eller risikerer å oppstå akutte helseproblemer, eller tiltaket er av en handelsfasiliterende art, skal en part normalt gi øvrige parter en frist på minst 60 dager for å framlegge skriftlige merknader etter at den har sendt en underretning i henhold til nr. 4. En part skal vurdere rimelige anmodninger fra andre parter om å forlenge fristen for framlegging av merknader.
6. På rimelig anmodning fra en annen part skal en part gi den anmodende parten relevant informasjon og presiseringer om et SPS-tiltak innen rimelig tid, inkludert
 - a) SPS-kravene som gjelder for import av bestemte produkter,

- (b) the status of the Party's application; and
 (c) procedures for authorising the import of specific products.
7. An importing Party shall provide timely and appropriate information to Parties concerned through contact points established under Article 4.16, or through already established communication channels of the Parties, where there is:
- (a) significant or recurring sanitary or phytosanitary non-compliance associated with exported consignments identified by the importing Party;
- (b) a sanitary or phytosanitary measure adopted provisionally against or affecting the export of another Party considered necessary to protect human, animal or plant life or health within the importing Party.
- b) statusen til partens søknad, og
 c) prosedyrer for å godkjenne import av bestemte produkter.
7. En importpart skal gi berørte parter hensiktsmessig informasjon innen rimelig tid gjennom kontaktpunkter opprettet i henhold til artikkel 4.16 eller gjennom kommunikasjonskanaler som partene allerede har opprettet, dersom
- a) importparten finner betydelig eller gjentakende manglende overholdelse av veterinære eller plantesanitære krav i forbindelse med eksporterte forsendelser,
- b) importparten vedtar et midlertidig veterinært eller plantesanitært tiltak mot eller med innvirkning på eksport fra en annen part, som den anser som nødvendig for å verne menneskers, dyrs eller planters liv eller helse innenfor importpartens territorium.

Article 4.13

Information Exchange

1. The Parties shall exchange information which is relevant for the implementation of this Chapter systematically, with a view to provide assurance, to strengthen mutual confidence and to demonstrate the efficacy of the programmes controlled. Where appropriate, this exchange of information may include exchange visits of officials. Upon request, notifications not covered by the WTO SPS Agreement shall be made to the contact points established under Article 4.16 in English. However, in case a Party wishes to notify in any other WTO language, an English translation shall be made available to the Parties.
2. Without prejudice to the WTO SPS Agreement, as regards notification of measures, the Parties may also exchange information on other relevant topics, including:
- (a) any serious or significant human, animal or plant life or health risk, including any food emergencies; and
- (b) sanitary and phytosanitary import requirements and their amendments, including the models for the official certificates or attestations, as prescribed by the importing Party.
3. An information exchange shall be considered to have taken place, in accordance with this Article if the information referred to in this Article has been made available:

Artikkel 4.13

Utveksling av informasjon

1. Partene skal på en systematisk måte utveksle informasjon som er relevant for gjennomføringen av dette kapittelet, i den hensikt å gi garantier, styrke den gjensidige tilliten og dokumentere effekten av de kontrollerte programmene. Der det er relevant, kan denne utvekslingen av informasjon også omfatte utvekslingsbesøk av tjenestemenn eller -kvinner. På anmodning skal underretninger som ikke er omfattet av SPS-avtalen, sendes til kontaktpunktene opprettet i henhold til artikkel 4.16 på engelsk. Dersom en part imidlertid ønsker å underrette på en annet WTO-språk, skal en engelsk oversettelse gjøres tilgjengelig for partene.
2. Uten at det berører SPS-avtalen, med hensyn til underretning av tiltak, skal partene også utveksle informasjon om andre relevante emner, herunder
- a) enhver alvorlig eller vesentlig risiko for menneskers, dyrs eller planters liv eller helse, herunder eventuelle matkriser, og
- b) veterinære og plantesanitære importkrav og endringer derav, herunder malene for de offisielle sertifikatene eller attestene, som importparten har fastsatt.
3. En informasjonsutveksling skal anses å ha funnet sted i samsvar med denne artikkelen dersom informasjonen nevnt i denne artikkelen er blitt gjort tilgjengelig

- (a) by a notification to the WTO in accordance with its relevant rules; or
- (b) on the Parties' official and publicly accessible websites free of charge.

- a) gjennom en underretning til WTO i samsvar med dens relevante regler, eller
- b) gratis på partenes offisielle og offentlig tilgjengelige nettsteder.

*Article 4.14***Review Clause**

Upon request of a Party, the Parties shall without undue delay negotiate an arrangement extending to each other equivalent treatment related to SPS measures which all Parties have agreed with a non-Party.

*Artikkel 4.14***Gjennomgangsklausul**

På anmodning fra en part skal partene uten unødig opphold forhandle fram en ordning der de gir hverandre samme behandling med hensyn til SPS-tiltak som alle partene gir en ikke-part.

*Article 4.15***Sub-Committee on Sanitary and Phytosanitary Measures**

1. A Sub-Committee on sanitary and phytosanitary measures (hereinafter referred to as the "Sub-Committee on SPS") is hereby established under the Joint Committee, consisting of government representatives of the Parties.
2. The Sub-Committee on SPS shall consider any matter arising under this Chapter, including:
 - (a) monitoring and reviewing the implementation of this Chapter;
 - (b) encouraging discussions, cooperation and the exchange of information between the competent authorities on matters related to this Chapter;
 - (c) the preparation of recommendations and reports to the Joint Committee as necessary; and
 - (d) any other matter as referred to it by the Joint Committee.
3. The Sub-Committee on SPS shall act by consensus.
4. The Sub-Committee on SPS shall normally meet every two years unless otherwise agreed by the Parties. Such meetings may be conducted in any agreed manner on a case-by-case basis. The meetings of the Sub-Committee on SPS shall be chaired jointly by an EFTA State and India.

*Artikkel 4.15***Underkomité for veterinære og plantesanitære tiltak**

1. Det nedsettes herved en underkomité for veterinære og plantesanitære tiltak (heretter kalt «underkomiteen for SPS») under Den blandede komité, som er sammensatt av representanter fra partenes myndigheter.
2. Underkomiteen for SPS skal behandle alle spørsmål som oppstår innenfor rammen av dette kapitlet, inkludert
 - a) å overvåke og gjennomgå gjennomføringen av dette kapitlet,
 - b) å oppmuntre til diskusjoner, samarbeid og utveksling av informasjon mellom vedkommende myndigheter om saker relatert til dette kapitlet,
 - c) å forberede anbefalinger og rapporter til Den blandede komité ved behov, og
 - d) alle andre saker som Den blandede komité henviser til den.
3. Underkomiteen for SPS skal treffe beslutning ved enighet.
4. Underkomiteen for SPS skal normalt møtes hvert annet år med mindre partene blir enige om noe annet. Slike møter skal gjennomføres på en avtalt måte fra sak til sak. Møtene i underkomiteen for SPS skal ledes i fellesskap av en EFTA-stat og India.

*Article 4.16***Contact Points**

1. Each Party shall designate a contact point responsible for coordinating the implementation of this Chapter
2. Each Party shall provide the other Parties with the contact details of its contact point and shall

*Artikkel 4.16***Kontaktpunkter**

1. Hver part skal utpeke et kontaktpunkt som er ansvarlig for å koordinere gjennomføringen av dette kapitlet.
2. Hver part skal gi de øvrige partene kontaktopplysningene for kontaktpunktet sitt og skal

promptly notify the other Parties of any change in contact point.

omgående underrette de øvrige partene om eventuelle endringer i disse kontaktopplysningene.

Article 4.17

Consultations

If a Party has taken a measure which is likely to create, or has created an obstacle to trade between the Parties, another Party may request consultations. Such consultations shall be initiated as early as possible and conducted by the competent authorities of the Parties concerned in a mutually agreed manner. The outcome of the consultations shall be reported to the Sub-Committee on SPS.

Article 4.18

Cooperation

1. The Parties shall strengthen their cooperation with a view to facilitate the implementation of this Chapter. In their cooperation, the Parties shall work to identify, develop and promote trade facilitating measures which may include:
 - (a) training and exchange of experience programmes for government officials and technical staff in relation to inspection, certification, testing procedures, verifications, meeting regulatory and market requirements;
 - (b) development and improvement of risk assessment procedure;
 - (c) forums such as seminars and workshops for the exchange of views and best practices on 'the Parties' SPS regimes; and
 - (d) international standardisation activities and activities of the relevant international organisations.
2. The Parties may cooperate on any matter of mutual interest under this Chapter, including sector-specific proposals.

Chapter 5

Technical Barriers to Trade

Article 5.1

Objectives

The objective of this Chapter is to facilitate and increase trade in goods and obtain effective access to each Party's market. For this purpose, the Parties shall take steps to:

- (a) improve the implementation of the Agreement on Technical Barriers to Trade, as set out in

Artikkel 4.17

Konsultasjoner

Dersom en part har truffet et tiltak som kan antas å skape, eller som har skapt, en hindring for handelen mellom partene, kan en annen part anmode om konsultasjoner. Slike konsultasjoner skal igangsettes så tidlig som mulig og gjennomføres av vedkommende myndigheter hos de berørte partene på en omforent måte. Resultatet av konsultasjonene skal rapporteres til underkomiteen for SPS.

Artikkel 4.18

Samarbeid

1. Partene skal styrke samarbeidet seg imellom med sikte på å lette gjennomføringen av dette kapittelet. I samarbeidet skal partene arbeide for å identifisere, utvikle og fremme handelsfasiliterende tiltak som kan omfatte
 - a) opplæring og utveksling av erfaringsprogrammer for statlige tjenestepersoner og teknisk personale med hensyn til inspeksjon, sertifisering, testprosedyrer, verifiseringer og å oppfylle regelverks- og markedskrav,
 - b) utvikling og forbedring av risikovurderingsprosedyrer,
 - c) forum som seminarer og workshops for å utveksle synspunkter og beste praksis for partenes SPS-ordninger, og
 - d) virksomhet knyttet til internasjonal standardisering og relevante internasjonale organisasjoner.
2. Partene kan samarbeid om alle forhold av felles interesse omfattet av dette kapittelet, herunder sektorspesifikke forslag.

Kapittel 5

Tekniske handelshindre

Artikkel 5.1

Formål

Formålet med dette kapittelet er å legge til rette for og øke handelen med varer og oppnå effektiv adgang til hver parts marked. For dette formål skal partene treffe tiltak for å

- a) bedre gjennomføringen av avtalen om tekniske handelshindre, som fastsatt i vedlegg

- Annex 1A to the WTO Agreement (hereinafter referred to as the “WTO TBT Agreement”);
- (b) ensure that technical regulations, standards and conformity assessment procedures do not create unnecessary obstacles to trade;
 - (c) enhance cooperation between them in areas relevant to the application of this Chapter;
 - (d) increase their capacity to ensure, whenever appropriate, compliance with international standards and with their technical regulations, conformity assessment procedures and standards;
 - (e) promote convergence and alignment of technical regulations and standards towards relevant international technical regulations and standards, whenever applicable; and
 - (f) promote recognition of equivalence of technical regulations and facilitate acceptance of conformity assessment procedures.
- 1A til WTO-avtalen (heretter kalt «TBT-avtalen»),
- b) sikre at tekniske forskrifter, standarder og samsvarsvurderingsprosedyrer ikke skaper unødige handelshindre,
 - c) styrke samarbeidet seg imellom på områder som er relevante for anvendelsen av dette kapittelet,
 - d) øke evnen til å sikre, når det er aktuelt, overholdelse av internasjonale standarder og av deres tekniske forskrifter, samsvarsvurderingsprosedyrer og standarder,
 - e) fremme tekniske forskrifters og standarders samsvar med og tilpasning til relevante internasjonale tekniske forskrifter og standarder, når det er aktuelt, og
 - f) fremme anerkjennelsen av likeverdigheten av tekniske forskrifter og lette godtakelsen av samsvarsvurderingsprosedyrer.

Article 5.2

Affirmation of the WTO TBT Agreement

1. The Parties affirm their rights and obligations with respect to each other under the WTO TBT Agreement which is hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.
2. No Party shall have recourse to dispute settlement under Chapter 12 (Dispute Settlement) for a matter that exclusively alleges a violation of the provisions of the WTO TBT Agreement.

Article 5.3

Scope

1. This Chapter shall apply to the preparation, adoption and application of all technical regulations, standards and conformity assessment procedures of central level of government bodies which may affect trade in goods between the Parties.
2. Each Party shall take such reasonable measures as may be available to it to ensure compliance with this Chapter by regional level government bodies on the level directly below that of the central level of government within its territory, which are responsible for the preparation, adoption and application of technical regulations, standards and conformity assessment procedures.
3. Notwithstanding paragraph 1, this Chapter shall not apply to:

Artikkel 5.2

Stadfestelse av TBT-avtalen

1. Partene stadfester sine rettigheter og forpliktelser overfor hverandre etter TBT-avtalen, som herved blir innlemmet i og gjort til en del av denne avtalen, med de nødvendige tilpasninger.
2. Ingen part kan benytte seg av tvisteløsning i henhold til kapittel 12 (Tvisteløsning) for en sak hvor den påståtte overtredelsen utelukkende gjelder bestemmelsene i TBT-avtalen.

Artikkel 5.3

Virkeområde

1. Dette kapittelet får anvendelse på sentrale myndigheters utarbeidelse, fastsettelse og anvendelse av alle tekniske forskrifter, standarder og samsvarsvurderingsprosedyrer som kan påvirke handelen med varer mellom partene.
2. Hver part skal treffe de rimelige tiltak som står til dens rådighet, for å sikre at regionale myndigheter på nivået direkte under sentrale myndigheter innenfor dens territorium, som er ansvarlige for utarbeidelsen, fastsettelsen og anvendelsen av tekniske forskrifter, standarder og samsvarsvurderingsprosedyrer, overholder dette kapittelet.
3. Uten hensyn til nr. 1 får dette kapittelet ikke anvendelse på

- (a) purchasing specifications prepared by governmental bodies for production or consumption requirements of such bodies; and
- (b) sanitary and phytosanitary measures as defined in Annex 1A of the Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures, as set out in Annex 1A to the WTO Agreement (hereinafter referred to as the “WTO SPS Agreement”).

Article 5.4

Cooperation

1. The Parties shall strengthen their cooperation with a view to increase the mutual understanding of their respective systems and facilitate access to their respective markets. To this end, they may establish regulatory dialogues at both the horizontal and sectoral levels.
2. In their cooperation, the Parties shall work to identify, develop and promote trade facilitating measures which may include:
 - (a) reinforcing regulatory cooperation through, for example, training, exchange of information, experience and data whenever available, and scientific and technical cooperation with a view to create technical regulations that are not more trade restrictive than necessary and make efficient use of regulatory resources;
 - (b) where appropriate, considering the simplification of technical regulations, standards and conformity assessment procedures;
 - (c) working towards the possibility of converging or aligning technical regulations, standards and conformity assessment procedures, in particular where no international standards exist;
 - (d) promoting and encouraging cooperation between their respective organisations, public or private, responsible for technical regulations, standardisation, conformity assessment procedures and metrology, both bilaterally and in international *fora*;
 - (e) programmes to increase the capacity of enterprises, in particular micro, small and medium-sized enterprises, to meet regulatory and market requirements;
 - (f) cooperating on good regulatory practices;
 - (g) promoting and encouraging participation in international standard setting bodies, such as the International Organization for Standardization, the International Electrotechnical Commission and the International

- a) innkjøpsspesifikasjoner utarbeidet av offentlige organer for slike organers produksjons- eller forbruksbehov, og
- b) veterinære og plantesanitære tiltak som definert i vedlegg 1A til avtalen om anvendelsen av veterinære og plantesanitære tiltak, som fastsatt i vedlegg 1A til WTO-avtalen (heretter kalt «SPS-avtalen»).

Artikkel 5.4

Samarbeid

1. Partene skal styrke samarbeidet seg imellom med sikte på å øke den gjensidige forståelsen av deres respektive systemer og å lette adgangen til deres respektive markeder. For dette formål kan de opprette dialoger om regelverk på både horisontalt nivå og sektornivå.
2. I samarbeidet skal partene arbeide for å identifisere, utvikle og fremme handelsfasiliterende tiltak som kan omfatte
 - a) å styrke samarbeid om regelverk gjennom for eksempel opplæring og utveksling av informasjon, erfaringer og data når det er tilgjengelig, samt vitenskapelig og teknisk samarbeid med sikte på å utarbeide tekniske forskrifter som ikke virker mer begrensende enn nødvendig på handelen, og å bruke regelverksressurser på en effektiv måte,
 - b) der det er hensiktsmessig, å vurdere å forenkle tekniske forskrifter, standarder og samsvarsvurderingsprosedyrer,
 - c) å arbeide for muligheten til å tilnærme eller tilpasse tekniske forskrifter, standarder og samsvarsvurderingsprosedyrer til hverandre, særlig der det ikke finnes internasjonale standarder,
 - d) å fremme og oppmuntre samarbeid mellom deres respektive organisasjoner, offentlige eller private, som er ansvarlige for tekniske forskrifter, standardisering, samsvarsvurderingsprosedyrer og metrologi, både bilateralt og i internasjonale forum,
 - e) programmer for å øke evnen til foretak, særlig mikroforetak og små og mellomstore bedrifter, til å oppfylle regelverks- og markedskrav,
 - f) å samarbeide om god regelverkspraksis,
 - g) å fremme og oppmuntre deltakelse i internasjonale standardiseringsorganer, som Den internasjonale standardiseringsorganisasjonen (ISO), International Electrotechnical Commission (IEC) og Den internasjonale

- Telecommunication Union, and promoting the use of international standards as a basis for technical regulations;
- (h) exchanging views, in the context of international *fora*, such as the WTO Committee on Technical Barriers to Trade, in particular on the use of international standards in support of regulation; and
 - (i) promoting the development of the necessary technical infrastructure in the field of standardisation, conformity assessment and metrology.

Article 5.5

Technical Regulations

1. The Parties recognise the importance of the use of international standards and agree:
 - (a) to use relevant international standards or relevant parts of them as a basis for technical regulations, except when such international standards would be an ineffective or inappropriate means for the fulfilment of the legitimate objectives pursued in accordance with Article 2.4 of the WTO TBT Agreement;
 - (b) where international standards have not been used as a basis for technical regulations, upon request of a Party, to explain to that Party in writing the reasons why such standards have been judged inappropriate or ineffective for the aim pursued and, whenever possible, to identify the parts which in substance deviate from relevant international standards;
 - (c) to each publish, free of charge, technical regulations on an official website;
 - (d) to ensure that interested persons of another Party are allowed to participate in any consultation open to the general public concerning the preparation of technical regulations;
 - (e) when making notifications in accordance with Article 2.9 of the WTO TBT Agreement, to allow for the Party receiving the notification, normally 60 days from the notification, to provide comments in writing on the proposal unless in exceptional cases where urgent problems explicitly stated, of safety, health, environmental protection or national security arise or threaten to arise; and where practicable to give appropriate consideration to reasonable requests for extending the comment period;

nale teleunionen (ITU), og å fremme bruk av internasjonale standarder som grunnlag for tekniske forskrifter,

- h) å utveksle synspunkter i internasjonale forum, som WTO-komiteen om tekniske handelshindringer, særlig om bruk av internasjonale standarder som støtte for regulering, og
- i) å fremme utviklingen av den nødvendige tekniske infrastrukturen på området standardisering, samsvarsvurdering og metrologi.

Artikkel 5.5

Tekniske forskrifter

1. Partene anerkjenner viktigheten av å bruke internasjonale standarder, og er enige om
 - a) å bruke relevante internasjonale standarder eller relevante deler av dem som grunnlag for tekniske forskrifter, unntatt når slike internasjonale standarder vil være et lite effektivt og uhensiktsmessig middel for å oppfylle de legitime formålene som søkes oppnådd i henhold til artikkel 2.4 i TBT-avtalen,
 - b) der internasjonale standarder ikke har blitt brukt som grunnlag for tekniske forskrifter, på anmodning fra en part å forklare den parten skriftlig hvorfor slike standarder er vurdert som uhensiktsmessige eller ineffektive for målet som søkes oppnådd, og om mulig å angi de delene som materielt avviker fra relevante internasjonale standarder,
 - c) hver part skal publisere tekniske forskrifter på et offisielt nettsted der de er gratis tilgjengelig,
 - d) å sikre at berørte personer i en annen part får mulighet til å delta i konsultasjoner som er åpne for offentligheten, om utarbeidelsen av tekniske forskrifter,
 - e) når de sender underretninger i samsvar med artikkel 2.9 i TBT-avtalen, å gi parten som mottar underretningen, en frist på 60 dager fra underretningen til å inngi skriftlige merknader om forslaget, unntatt i særlige tilfeller der det uttrykkelig er angitt at det har oppstått eller er fare for at det kan oppstå akutte problemer knyttet til sikkerhet, helse, miljøvern eller nasjonal sikkerhet, og å behørig behandle, der det er praktisk mulig, rimelige anmodninger om å forlenge fristen for å inngi merknader,

- (f) except in urgent circumstances referred to in Article 2.10 of the WTO TBT Agreement, to allow a reasonable interval between the publication of technical regulations and their entry into force in order to allow time for the economic operators of the exporting Party to adapt their products or methods of production to the requirements of the importing Party; and
- (g) to consider the possibility of recognising the equivalence of technical regulations of another Party. For that purpose, a Party which has prepared a technical regulation that it considers to be equivalent to a technical regulation of another Party, having essentially the same objective, scope and level of protection to be achieved may request in writing that another Party recognises it as equivalent. Such written request shall set out the reasons why the technical regulations are considered to be equivalent.
2. To facilitate an appropriate explanation under subparagraph 1(a), the requesting Party shall ensure that its request for an explanation:
- (a) identifies the relevant international standard, guide or recommendation that the requested Party has not used as the basis for its technical regulation; and
- (b) describes how the technical regulation which is not based on the international standard, guide or recommendation is a restriction, or has the potential to restrict trade between the Parties.
3. The Parties shall ensure that products lawfully put on the market can move freely within their respective territories provided that they comply with the relevant requirements on technical barriers to trade of the market at the point of entry.
- f) unntatt i akutte tilfeller som nevnt i artikkel 2.10 i TBT-avtalen, å gi en rimelig frist fra kunngjøringen av tekniske forskrifter og til de trer i kraft, for å gi markedsdeltakerne i eksportparten tid til å tilpasse sine produkter eller produksjonsmetoder til importpartens krav, og
- g) å vurdere muligheten for å anerkjenne en annen parts tekniske forskrifter som likeverdige. For det formålet kan en part som har utarbeidet en teknisk forskrift som den anser som likeverdig med en annen parts teknisk forskrift, med i det vesentlige samme formål, virkeområde og vernnivå som skal oppnås, skriftlig anmode den andre parten om å anerkjenne forskriften som likeverdig. En slik skriftlig anmodning skal angi grunnene til hvorfor de tekniske forskriftene anses som likeverdige.
2. For å legge til rette for en hensiktsmessig forklaring i henhold til nr. 1 bokstav a) skal den anmodende parten sikre at dens anmodning om en forklaring
- a) angir den relevante internasjonale standarden, retningslinjen eller anbefalingen som den anmodede parten ikke har brukt som grunnlag for sin tekniske forskrift, og
- b) beskriver hvordan det at den tekniske forskriften ikke er basert på den internasjonale standarden, retningslinjen eller anbefalingen, innskrenker eller kan innskrenke handelen mellom partene.
3. Partene skal sikre at produkter som lovlig bringes i omsetning, har fri bevegelighet innen deres respektive territorium, forutsatt at de oppfyller de relevante kravene om tekniske handelshindringer på markedet på innførselsstedet.

Article 5.6

Standards

1. The Parties shall, upon request, exchange information on:
- (a) their use of standards related to technical regulations;
- (b) their standardisation processes and the use of international standards as a basis for their national standards; and
- (c) cooperation agreements or arrangements on standardisation with third parties or international organisations, subject to the

Artikkel 5.6

Standarder

1. Partene skal, på anmodning, utveksle informasjon om
- a) sin bruk av standarder knyttet til tekniske forskrifter,
- b) sine standardiseringsprosesser og bruken av internasjonale standarder som grunnlag for sine nasjonale standarder, og
- c) samarbeidsavtaler eller -ordninger om standardisering med tredjeparter eller internasjonale organisasjoner, med forbehold for

- confidentiality obligations of those agreements or arrangements.
2. Where standards are made mandatory in a technical regulation, the transparency obligations set out in Article 5.12 shall be fulfilled.
 3. Each Party shall encourage its recognised standardisation bodies to cooperate with the relevant recognised standardisation bodies of the other Parties in international standardisation activities. Such cooperation may take place through the Parties' activities in regional and international standardisation bodies of which the recognised standardisation bodies of all the Parties are members.

Article 5.7

Conformity Assessment

1. The Parties recognise that a broad range of mechanisms exist to facilitate the acceptance of the results of conformity assessment procedures conducted in another Party, which may contribute to increased efficiency, avoidance of duplication and cost effectiveness. These mechanisms include:
 - (a) the importing Party's acceptance of a supplier's declaration of conformity;
 - (b) agreements on mutual acceptance of the results of conformity assessment procedures with respect to specific technical regulations conducted by bodies located in another Party;
 - (c) use of accreditation procedures for qualifying conformity assessment bodies located in the territory of another Party;
 - (d) governmental designation of conformity assessment bodies located in another Party;
 - (e) recognition by a Party of the results of conformity assessment procedures conducted in another Party;
 - (f) voluntary arrangements between conformity assessment bodies in each Party; and
 - (g) utilising existing regional and international mutual recognition agreements of which both Parties are parties.
2. Having regard to these considerations, the Parties agree to:
 - (a) intensify their exchange of information on these and similar mechanisms with a view to facilitating the acceptance of conformity assessment results;
 - (b) exchange information on conformity assessment procedures, including on the

fortrolighetsforpliktelsene i disse avtalene eller ordningene.

2. Der standarder gjøres obligatoriske i en teknisk forskrift, skal åpenhetsforpliktelsene i artikkel 5.12 oppfylles.
3. Hver part skal oppmuntre sine anerkjente standardiseringsorganer til å samarbeide med de relevante anerkjente standardiseringsorganene i de øvrige partene i internasjonale standardiseringsaktiviteter. Slikt samarbeid skal finne sted gjennom partenes virksomhet i regionale og internasjonale standardiseringsorganer som de anerkjente standardiseringsorganene i alle partene er medlem av.

Artikkel 5.7

Samsvarsvurdering

1. Partnere anerkjenner at det finnes et bredt spekter av ordninger som skal gjøre det lettere å godkjenne resultatet av samsvarsvurderingsprosedyrer foretatt i en annen part, som kan bidra til å øke effektiviteten, unngå duplisering og gi kostnadseffektivitet. Disse ordningene inkluderer
 - a) importpartens godkjenning av en leverandørs samsvarserklæring,
 - b) avtaler om gjensidig godkjenning av resultatet av samsvarsvurderingsprosedyrer med hensyn til konkrete tekniske forskrifter, utført av organer som befinner seg i en annen part,
 - c) bruk av akkrediteringsprosedyrer for å godkjenne samsvarsvurderingsorganer som befinner seg på en annen parts territorium,
 - d) statlig utnevning av samsvarsvurderingsorganer som befinner seg i en annen part,
 - e) anerkjennelse fra en parts side av resultatet av samsvarsvurderingsprosedyrer utført i en annen part,
 - f) frivillige ordninger mellom samsvarsvurderingsorganer i hver part, og
 - g) bruk av eksisterende regionale og internasjonale avtaler om gjensidig anerkjennelse som begge parter er part i.
2. Med hensyn til disse forholdene er partene enige om
 - a) å øke utvekslingen av informasjon om disse og lignende ordninger med sikte på å lette godkjenningen av samsvarsvurderingsresultater,
 - b) å utveksle informasjon om samsvarsvurderingsprosedyrer, herunder om valget av

- selection of appropriate conformity assessment procedures;
- (c) exchange information on accreditation policy and promote the use of accreditation to facilitate acceptance of conformity assessment results and consider how to make best use of international standards for accreditation and international agreements involving the Parties' accreditation bodies, for example, through the International Laboratory Accreditation Cooperation (ILAC) Mutual Recognition Arrangement (MRA), or the International Accreditation Forum's (IAF) Multilateral Arrangement (MLA);
 - (d) if the Parties accept results of conformity assessment procedures conducted in another Party's territory, it shall be on terms no less favourable than conformity assessment procedures conducted in its own territory; and
 - (e) encourage accreditation bodies and conformity assessment bodies, to participate in cooperative voluntary arrangements, as a basis for acceptance of conformity assessment results.

Article 5.8

Joint Cooperation on Technical Regulations, Standards and Conformity Assessment Procedures

1. For the purpose of applying Article 5.1.2 of the WTO TBT Agreement, where a Party requires positive assurance of conformity with its applicable technical regulations for accepting a product on its market, the Party shall ensure that the required level of assurance of conformity takes into account the risk that non-compliance would entail with regard to the legitimate objective pursued.
2. A Party may, in order to fulfil a legitimate objective, decide to introduce pre-registration, registration, authorisation or mandatory third-party conformity assessment to allow access of a product to its market. Before introducing such measures, it shall notify such draft measure in accordance with Article 2.9.2 of the WTO TBT Agreement. Upon request of another Party, it shall provide the reasons with explanation for such proposed change.
3. For sectors where mandatory third-party assurance of conformity or pre-registration, registration or authorisation is required, the Parties agree to encourage their conformity

hensiktsmessige samsvarsvurderingsprosedyrer,

- c) å utveksle informasjon om akkrediteringspolitikk og fremme bruken av akkreditering for å lette godkjenningen av samsvarsvurderingsresultater og vurdere hvordan man best kan gjøre bruk av internasjonale standarder for akkreditering og internasjonale avtaler som omfatter partenes akkrediteringsorganer, for eksempel gjennom International Laboratory Accreditation Cooperation (ILAC) Mutual Recognition Arrangement (MRA) eller International Accreditation Forums (IAF) Multilateral Arrangement (MLA),
- d) dersom partene godkjenner resultatet av samsvarsvurderingsprosedyrer utført på en annen parts territorium, skal det være på vilkår som ikke er mindre gunstig enn samsvarsvurderingsprosedyrer utført på dens eget territorium,
- e) å oppmuntre akkrediteringsorganer og samsvarsvurderingsorganer til å delta i frivillige samarbeidsordninger som grunnlag for godkjenning av samsvarsvurderingsresultater.

Artikkel 5.8

Felles samarbeid om tekniske forskrifter, standarder og samsvarsvurderingsprosedyrer

1. Ved anvendelse av artikkel 5.1.2 i TBT-avtalen, der en part krever positiv forsikring om samsvar med dens gjeldende tekniske forskrifter for å godta at et produkt omsettes på dens marked, skal parten sikre at det påkrevde nivået av forsikring om samsvar tar hensyn til risikoen som manglende samsvar vil innebære for det legitime formålet som søkes oppnådd.
2. En part kan, for å oppnå et legitimt formål, beslutte å innføre forhåndsregistrering, registrering, tillatelse eller obligatorisk tredjepartssamsvarsvurdering for å gi et produkt adgang til sitt marked. Før parten innfører slike tiltak, skal den gi underretning om utkast til slike tiltak i samsvar med artikkel 2.9.2 i TBT-avtalen. På anmodning fra en annen part skal den gi en begrunnelse med forklaring for den foreslåtte endringen.
3. For sektorer der det kreves obligatorisk forsikring om samsvar fra en tredjepart eller forhåndsregistrering, registrering eller tillatelse, er partene enige om å oppmuntre sine sam-

assessment bodies to join any existing arrangements for international harmonisation of technical regulations and mutual recognition of conformity assessment results at multilateral level, or to cooperate towards the creation of new ones as appropriate.

Article 5.9

Market Surveillance

The Parties undertake, *inter alia*, to:

- (a) exchange views on market surveillance and enforcement mechanisms and related activities; and
- (b) ensure that there are no conflicts of interest between the market surveillance bodies and the manufacturers or producers subject to control or supervision.

Article 5.10

Conformity Assessment Fees and Processing Periods

With regard to the processing times and fees charged for assessing the conformity of products, the Parties reaffirm their obligations under Article 5.2 of the WTO TBT Agreement.

Article 5.11

Marking and Labelling

The Parties agree that where their technical regulations contain mandatory marking or labelling requirements, each Party will observe the principles of Article 2.2 of the WTO TBT Agreement and:

- (a) each Party shall endeavour to minimise labelling and marking requirements to those which are relevant to consumers or users of the products or to indicate the products conformity with mandatory technical requirements;
- (b) each Party may specify the content of labels and markings, but shall not require prior approval, registration, or certification of the labels or markings of products as a precondition for placing on their respective markets, for sale or free of charge, products that otherwise comply with its mandatory technical requirements, unless it is not more trade restrictive than necessary to fulfil legitimate objectives;
- (c) if that Party mandates the use of a unique identification number by economic operators, it shall issue such a number to the other Parties' economic operators without undue delay;

svarsvurderingsorganer til å ta del i eksisterende ordninger for internasjonal harmonisering av tekniske forskrifter og gjensidig anerkjennelse av samsvursvurderingsresultater på multilateralt nivå, eller å samarbeide om å utarbeide nye, alt etter hva som er relevant.

Artikkel 5.9

Markedstilsyn

Partene forplikter seg til blant annet å

- a) utveksle synspunkter om markedstilsyn og håndhevsingsordninger og tilknyttede aktiviteter, og
- b) sikre at det ikke finnes noen interessekonflikter mellom markedstilsynsorganene og produsentene som er underlagt kontroll eller tilsyn.

Artikkel 5.10

Samsvursvurderingsgebyrer og behandlingstid

Med hensyn til behandlingstiden og gebyrene som belastes for samsvursvurdering av produkter, bekrefter partene på nytt sine forpliktelser etter artikkel 5.2 i TBT-avtalen.

Artikkel 5.11

Merking

Partene er enige om at der deres tekniske forskrifter inneholder krav om obligatorisk merking, skal hver part følge prinsippene i artikkel 2.2 i TBT-avtalen, og

- a) hver part skal bestrebe seg på å minimere krav om merking til dem som er relevante for forbrukere eller brukere av produktene, eller til å angi at produktene er i samsvar med obligatoriske tekniske krav,
- b) hver part kan angi hva merkene skal inneholde, men skal ikke kreve forhåndsgodkjenning, registrering eller sertifisering av merkingen av produktene som en forutsetning for å bringe i omsetning på deres respektive markeder, for salg eller gratis, produkter som ellers oppfyller deres obligatoriske tekniske krav, med mindre det er ikke er mer begrensende for handelen enn det som er nødvendig for å oppnå legitime formål,
- c) dersom parten krever at markedsdeltakere skal bruke et unikt identifikasjonsnummer, skal den utstede et slikt nummer til de andre partenes markedsdeltakere uten unødig opphold,

- (d) if that Party requires the information on the labels to be in a specified language, it shall also accept other languages in addition to the mandatory language, unless the information would be misleading, contradictory or confusing in relation to the information that the importing Party requires with respect to the goods; and
- (e) each Party shall, except in cases where they consider that legitimate objectives under the WTO TBT Agreement would be compromised thereby, endeavour to accept non-permanent or detachable labels or labelling in the accompanying documentation rather than physically attached to the product.
- d) dersom parten krever at informasjonen på merkingen skal være på et bestemt språk, skal den også godta andre språk i tillegg til det obligatoriske språket, med mindre informasjonen vil være villedende, motstridig eller forvirrende i forhold til informasjonen som importparten krever med hensyn til varene, og
- e) hver part skal, unntatt i tilfeller der de anser at de legitime formålene etter TBT-avtalen der ved kan bringes i fare, bestrebe seg på å godta ikke-permanente eller avtakbare etiketter eller merker i den medfølgende dokumentasjonen i stedet for at de er fysisk festet til produktet.

Article 5.12

Transparency

1. The Parties recognise the importance of the provisions relating to transparency in the WTO TBT Agreement. To this end, the Parties shall take into account relevant Decisions and Recommendations adopted by WTO Committee on Technical Barriers to Trade since 01 January 1995 (G/TBT/1/Rev.15) as may be revised.
2. Upon written request of a Party, the requested Party shall provide the full text or summary of its notified technical regulations and conformity assessment procedures in English within 30 days from receipt of the request. The content of the summary shall be determined by the responding Party.
3. Each Party shall, upon written request of another Party, provide information regarding the objectives of, and rationale for, a technical regulation or conformity assessment procedure that Party has adopted or is proposing to adopt.
4. Each Party shall take the comments of another Party into account and shall, upon request of that other Party, endeavour to provide responses to these comments.
5. If a Party detains at the point of entry an imported consignment, due to non-compliance with a technical regulation or a conformity assessment procedure, it shall notify the importer or its representative, as soon as possible, the reasons for the detention.
6. Unless otherwise provided for in this Chapter, any information or explanation requested by a Party pursuant to this Chapter shall be provided by the requested Party, in print or elec-

Artikkel 5.12

Åpenhet

1. Partene anerkjenner viktigheten av bestemmelsene om åpenhet i TBT-avtalen. For dette formål skal partene ta hensyn til relevante beslutninger og anbefalinger vedtatt av WTO-komiteen om tekniske handelshindringer siden 1. januar 1995 (G/TBT/1/Rev.15), med eventuelle endringer.
2. På skriftlig anmodning fra en part skal den anmodede parten oppgi den fullstendige teksten eller et sammendrag av dens meldte tekniske forskrifter og samsvarsvurderingsprosedyrer på engelsk innen 30 dager etter at anmodningen er mottatt. Innholdet i sammendraget skal bestemmes av den svarende parten.
3. Hver part skal, på skriftlig anmodning fra en annen part, gi informasjon om formålene, og begrunnelsen, for en teknisk forskrift eller samsvarsvurderingsprosedyre som parten har fastsatt eller foreslår å fastsette.
4. Hver part skal ta hensyn til merknadene fra en annen part og skal, på anmodning fra den andre parten, bestrebe seg på å svare på disse merknadene.
5. Dersom en part holder tilbake en importert forsendelse ved et innførselssted, på grunn av manglende overholdelse av en teknisk forskrift eller samsvarsvurderingsprosedyre, skal den underrette importøren eller dens representant så snart som mulig om årsakene til tilbakeholdelsen.
6. Med mindre annet er fastsatt i dette kapitlet, skal enhver informasjon eller forklaring som en part har anmodet om i henhold til dette kapitlet, gis i trykt eller elektronisk form

trically, within a reasonable period of time agreed between the requesting and requested Parties and, if possible, within 60 days. Upon request of the requesting Party, the requested Party shall provide such information in English.

Article 5.13

Contact Points

1. Each Party shall designate a contact point responsible for coordinating the implementation of this Chapter.
2. Each Party shall provide the other Parties with the contact details of its contact point and shall promptly notify the other Parties of any change in those.

Article 5.14

Sub-Committee on Technical Barriers to Trade

1. A Sub-Committee on Technical Barriers to Trade (hereinafter referred to as the “Sub-Committee on TBT”) is hereby established under the Joint Committee, consisting of representatives of the Parties.
2. The Sub-Committee on TBT shall consider any matter arising under this Chapter, including:
 - (a) monitoring, reviewing and enhancing the implementation of this Chapter, including its annexes, if any;
 - (b) encouraging discussions, cooperation and exchange of information between competent authorities on matters related to this Chapter;
 - (c) discussing means of improving access to the Parties’ respective markets;
 - (d) considering additions and amendments to the list of sectors or product areas under annexes to this Chapter, if any;
 - (e) facilitating sectoral cooperation among governmental and non-governmental conformity assessment bodies and laboratories in the Parties’ territories;
 - (f) the preparation of recommendations and report to the Joint Committee as necessary; and
 - (g) any other matter referred to it by the Joint Committee.
3. The Sub-Committee on TBT shall act by consensus.
4. Unless otherwise agreed by the Parties, the Sub-Committee on TBT shall normally meet

innen en rimelig frist som er avtalt mellom den anmodende og den anmodede parten, og om mulig innen 60 dager. På anmodning fra den anmodende parten skal den anmodede parten gi slik informasjon på engelsk.

Artikkel 5.13

Kontaktpunkter

1. Hver part skal utpeke et kontaktpunkt som er ansvarlig for å koordinere gjennomføringen av dette kapitlet.
2. Hver part skal gi de øvrige partene kontaktopplysningene for kontaktpunktet sitt og skal omgående underrette de øvrige partene om eventuelle endringer i disse kontaktopplysningene.

Artikkel 5.14

Underkomité for tekniske handelshindringer

1. Det nedsettes herved en underkomité for tekniske handelshindringer (heretter kalt «underkomiteen for TBT») under Den blandede komité, som er sammensatt av representanter fra partene.
2. Underkomiteen for TBT skal behandle alle spørsmål som oppstår innenfor rammen av dette kapitlet, inkludert
 - a) å overvåke, gjennomgå og styrke gjennomføringen av dette kapitlet, herunder eventuelle vedlegg,
 - b) å oppmuntre til diskusjoner, samarbeid og utveksling av informasjon mellom vedkommende myndigheter om saker relatert til dette kapitlet,
 - c) å diskutere måter å forbedre adgangen til partenes respektive markeder,
 - d) å vurdere tillegg i og endringer av listen over sektorer eller produktområder i eventuelle vedlegg til dette kapitlet,
 - e) å legge til rette for sektorsamarbeid mellom statlige og ikke-statlige samsvarsverdringsorganer og -laboratorier i partenes territorier,
 - f) å forberede anbefalinger og rapporter til Den blandede komité ved behov, og
 - g) alle andre saker som Den blandede komité henviser til den.
3. Underkomiteen for TBT skal treffe beslutning ved enighet.
4. Med mindre partene blir enige om noe annet, skal underkomiteen for TBT normalt møtes

every two years. Such meetings may be conducted in any agreed manner on a case-by-case basis. The meetings of the Sub-Committee on TBT shall be chaired jointly by an EFTA State and India.

Article 5.15

Exchange of Information and Consultations

1. A Party shall give prompt and positive consideration to any request from another Party for information, clarification and consultations on issues relating to the implementation of this Chapter. The Sub-Committee on TBT may discuss and decide on timeframes and other modalities on information, clarification and consultations.
2. A Party may request consultations with another Party if that other Party has taken a measure which is likely to create or has created an obstacle to trade between the Parties. Such consultations shall be initiated as soon as possible and may be conducted by the competent authorities of the Parties concerned in a mutually agreed manner. The outcome of the consultations shall be reported to the Sub-Committee on TBT.
3. The Parties agree to enhance their communication and exchange of information on issues within the scope of this Chapter, in particular on ways to facilitate compliance with their technical regulations, standards and conformity assessment procedures and to eliminate unnecessary obstacles to trade in goods between them.

Article 5.16

Review Clause

Upon request of a Party, the Parties shall without undue delay negotiate an arrangement extending to each other equivalent treatment related to technical regulations, standards and conformity assessment procedures which all Parties have agreed with a non-Party.

Chapter 6

Trade in Services

Article 6.1

Scope and Coverage

This Chapter shall apply to measures by the Parties affecting trade in services.

hvert annet år. Slike møter skal gjennomføres på en avtalt måte fra sak til sak. Møtene i underkomiteen for TBT skal ledes i fellesskap av en EFTA-stat og India.

Artikkel 5.15

Utvexling av informasjon og konsultasjoner

1. En part skal behandle raskt og med velvilje enhver anmodning fra en annen part om informasjon om, presisering av og konsultasjoner om saker som gjelder gjennomføringen av dette kapitlet. Underkomiteen for TBT kan diskutere og beslutte tidsfrister og andre regler for informasjon, presiseringer og konsultasjoner.
2. En part kan anmode om konsultasjoner med en annen part dersom den andre parten har truffet et tiltak som kan antas å skape eller har skapt en hindring for handelen mellom partene. Slike konsultasjoner skal igangsettes så snart som mulig og kan gjennomføres av de vedkommende myndigheter hos de berørte partene på en omforent måte. Resultatet av konsultasjonene skal rapporteres til underkomiteen for TBT.
3. Partene er enige om å styrke kommunikasjonen og utvekslingen av informasjon om saker som faller innenfor virkeområdet til dette kapitlet, særlig om metoder for å lette samsvaret med deres tekniske forskrifter, standarder og samsvarsvurderingsprosedyrer og fjerne unødige hindringer i handelen med varer mellom dem.

Artikkel 5.16

Gjennomgangsklausul

På anmodning fra en part skal partene uten unødig opphold forhandle fram en ordning der de gir hverandre samme behandling med hensyn til tekniske forskrifter, standarder og samsvarsvurderingsprosedyrer som alle partene gir en ikke-part.

Kapittel 6

Handel med tjenester

Artikkel 6.1

Virkeområde og dekning

Dette kapitlet får anvendelse på partstiltak som berører handel med tjenester.

Article 6.2

Incorporation of Provisions from the GATS

1. With regard to the rights and obligations of the Parties under this Chapter, the provisions of the GATS and its annexes, including the definitions set out therein, are hereby incorporated into and made part of this Chapter, *mutatis mutandis*, except as provided under this Chapter.³
2. Chapter 13 shall substitute Part V of the GATS. Article 6.3 shall apply with regard to the Parties' most-favoured nation obligations under this Chapter.⁴ Article 6.5 shall substitute paragraph (m) of Article XXVIII of the GATS.
3. Schedules of specific commitments and lists of most-favoured-nation exemptions under the GATS are substituted by the Parties' Schedules of Specific Commitments and Lists of MFN Exemptions which are set out respectively in Annexes 6.F and 6.G, and form an integral part of this Chapter. The terms "schedule" and "specific commitments" contained in GATS provisions shall be understood as referring to the Schedules of Specific Commitments annexed to this Chapter and to the specific commitments inscribed therein, respectively.
4. For the purposes of this Chapter "Member" contained in provisions of the GATS that are incorporated into and made part of this Chapter means "Party". However, under Article XII:2(a) of the GATS "Members" means "Members of the WTO".
5. The provisions incorporated from the GATS and its annexes are complemented by the provisions of the following Annexes, which form an integral part of this Chapter:
 - (a) Annex 6.A (Financial Services);
 - (b) Annex 6.B (Telecommunications Services);

³ The Parties understand that they are not required to negotiate bilaterally the specific provisions for which multilateral negotiations have been mandated under the GATS in relation to emergency safeguard measures, government procurement and subsidies or hold consultations as provided in respect of balance of payments. The Parties also understand that provisions of the GATS requiring notification or any other communication to the Council for Trade in Services shall not apply bilaterally. The Parties are not required to bilaterally implement similar provisions contained in Annexes to the GATS, such as Air Transport review, most-favoured-nation review or Maritime Transport.

⁴ The Parties understand that with respect to provisions of the GATS that are incorporated into and made part of this Chapter *mutatis mutandis*, reference to Article II of the GATS shall be understood as referring to Article 6.3 of this Chapter.

Artikkel 6.2

Innlemmelse av bestemmelser fra GATS

1. Med hensyn til partenes rettigheter og forpliktelser etter dette kapittelet blir bestemmelsene i GATS og dens vedlegg, herunder definisjonene fastsatt i denne, herved innlemmet i og gjort til en del av dette kapittelet, med de nødvendige tilpasninger, med mindre annet er fastsatt i dette kapittelet.³
2. Kapittel 13 skal erstatte del V i GATS. Artikkel 6.3 får anvendelse med hensyn til partenes bestevilkårsforpliktelser etter dette kapittelet.⁴ Artikkel 6.5 skal erstatte artikkel XXVIII bokstav m) i GATS.
3. Bindingslister over spesifikke forpliktelser og lister over bestevilkårsunntak under GATS er erstattet av partenes bindingslister over spesifikke forpliktelser og lister over MFN-unntak som er angitt i henholdsvis vedlegg 6.F og 6.G og utgjør en integrert del av dette kapittelet. Begrepene «bindingslister» og «spesifikke forpliktelser» som brukes i GATS-bestemmelsene skal forstås som en henvisning til henholdsvis bindingslistene over spesifikke forpliktelser som er vedlagt dette kapittelet, og til de spesifikke forpliktelsene som er beskrevet deri.
4. For dette kapittelets formål skal begrepet «medlem» som brukes i GATS-bestemmelsene som blir innlemmet i og gjort til en del av dette kapittelet, forstås som «part». I artikkel XII nr. 2 bokstav a i GATS skal «medlemmer» imidlertid forstås som «WTO-medlemmer».
5. Bestemmelsene som innlemmes fra GATS og dens vedlegg, suppleres av bestemmelsene i følgende vedlegg som utgjør en integrert del av dette kapittelet:
 - a) vedlegg 6.A (Finansielle tjenester),
 - b) vedlegg 6.B (Telekommunikasjonstjenester),

³ Partene er innforstått med at de ikke har plikt til å bilateralt forhandle fram de spesifikke bestemmelsene om beskyttelsestiltak i krisesituasjoner, offentlige innkjøp og subsidier som GATS krever multilaterale forhandlinger for, eller holde påkrevde konsultasjoner med hensyn til betalingsbalansen. Partene er også innforstått med at bestemmelsene i GATS som krever underretning av eller annen kommunikasjon til Rådet for handel med tjenester, ikke får anvendelse bilateralt. Partene har ikke plikt til å bilateralt gjennomføre lignende bestemmelser i vedleggene til GATS, som gjennomgang av lufttransporttjenester, bestevilkårsbehandling eller sjøtransporttjenester.

⁴ Partene er innforstått med at med hensyn til bestemmelsene i GATS som blir innlemmet i og gjort til en del av dette kapittelet med de nødvendige tilpasninger, skal henvisning til artikkel II i GATS forstås som en henvisning til artikkel 6.3 i dette kapittelet.

- (c) Annex 6.C (Movement of Natural Persons Supplying Services);
- (d) Annex 6.D (Recognition of Qualifications of Service Suppliers); and
- (e) Annex 6.E (Maritime Personnel).

Article 6.3

Most-Favoured Nation Treatment⁵

1. Without prejudice to measures taken in accordance with Article VII and Article II.3 of the GATS, and except as provided for in its list of most-favoured-nation exemptions contained in Annex 6.G, each Party shall accord immediately and unconditionally in respect of all measures affecting the supply of services, to services and service suppliers of another Party, treatment no less favourable than the treatment it accords to like services and services suppliers of any non-Party.
2. Treatment granted under other existing or future agreements concluded by a Party and notified under Article V or Article Vbis of the GATS shall not be subject to paragraph 1.
3. If a Party concludes or amends an agreement of the type referred to in paragraph 2, it shall, upon request of another Party give consideration for negotiating the incorporation into this Agreement of a treatment no less favourable than that provided under the former agreement. Such incorporation, if agreed, should maintain the mutual balance of commitments undertaken by each Party under this Agreement.

Article 6.4

Schedules of Specific Commitments

1. The specific commitments each Party undertakes in line with Part III of the GATS are set out in Annex 6.F.
2. With respect to sectors where such commitments are undertaken, each schedule shall specify:
 - (a) terms, limitations, and conditions on market access;
 - (b) conditions and qualifications on national treatment;
 - (c) undertakings relating to additional commitments referred to in Article XVIII of the GATS;

⁵ This Article shall not apply to Financial Services.

- c) vedlegg 6.C (Bevegelsesfrihet for fysiske personer som leverer tjenester),
- d) vedlegg 6.D (Anerkjennelse av tjenesteyteres kvalifikasjoner),
- e) vedlegg 6.E (Maritimt personell).

Artikkel 6.3

Bestevilkårsbehandling⁵

1. Uten at det berører tiltak truffet i samsvar med artikkel VII og artikkel II.3 i GATS, og med unntak for det som er fastsatt i dens liste over unntak fra bestevilkårs klausulen i vedlegg 6.G, skal hver part med hensyn til ethvert tiltak som har innvirkning på ytelse av tjenester, uten opphold og uten vilkår gi en annen parts tjenester og tjenesteytere en behandling som ikke er mindre gunstig enn den behandlingen den gir tilsvarende tjenester og tjenesteytere fra en ikke-part.
2. Behandling i henhold til andre eksisterende eller framtidige avtaler som en part har inngått, og som det er gitt underretning om i henhold til artikkel V eller Vbis i GATS, skal ikke omfattes av nr. 1.
3. Dersom en part inngår eller endrer en avtale av typen som det vises til i nr. 2, skal den på anmodning fra en annen part vurdere å forhandle om å innlemme inn i denne avtalen en behandling som ikke er mindre gunstig enn den som følger av den førstnevnte avtalen. En slik innlemmelse, dersom partene blir enige om det, bør opprettholde en samlet balanse mellom de forpliktelsene som den enkelte part påtar seg i henhold til denne avtalen.

Artikkel 6.4

Bindingslister over spesifikke forpliktelser

1. De spesifikke forpliktelsene som hver part påtar seg i tråd med del III i GATS, er angitt i vedlegg 6.F.
2. For sektorer der hver part har påtatt seg slike forpliktelser, skal hver bindingsliste nærmere angi
 - a) vilkår for og begrensninger på markedsadgang,
 - b) vilkår og kvalifikasjoner for nasjonal behandling,
 - c) tilsagn i forbindelse med tilleggsforpliktelser nevnt i artikkel XVIII i GATS,

⁵ Denne artikkelen får ikke anvendelse på finansielle tjenester.

- (d) where appropriate, the time-frame for implementation of such commitments; and
- (e) the date of entry into force of such commitments.
3. Article XX:2 of the GATS shall apply to measures inconsistent with both Articles XVI and XVII of the GATS.

Article 6.5

Natural Persons of a Party

For the purposes of this Chapter, “*natural person of another Party*” means a natural person who resides in the territory of that other Party or any other Party and who, under the domestic law of that other Party, is:

- (a) a national or citizen of that other Party; or
- (b) a permanent resident of that other Party provided that the Party accords substantially the same treatment to its permanent residents as it does to its nationals in respect of measures affecting trade in services, provided further that no Party is obligated to accord to such permanent residents treatment more favourable than would be accorded by that other Party to such permanent residents.

Article 6.6

Payments and Transfers

1. Except under the circumstances envisaged in Article XII of the GATS, no Party shall apply restrictions on international transfers and payments for current transactions relating to its specific commitments.
2. Nothing in this Chapter shall affect the rights and obligations of the Parties under the *Articles of Agreement of the International Monetary Fund* adopted at Bretton Woods on 22 July 1944 (hereinafter referred to as “IMF Articles of Agreement”), including the use of exchange actions which are in conformity with the IMF Articles of Agreement, provided that no Party shall impose restrictions on capital transactions inconsistently with its specific commitments regarding such transactions, except under Article XII of the GATS or at the request of the International Monetary Fund.

Article 6.7

Denial of Benefits

In addition to Article XXVII of the GATS, a Party may, subject to prior notification and consultation, deny the benefits of this Chapter to the supply of a

- d) der det er hensiktsmessig, tidsrammen for gjennomføring av slike forpliktelser og
- e) ikrafttredelsesdatoen for slike forpliktelser.

3. Artikkelen XX nr. 2 i GATS får anvendelse på tiltak som er uforenlige med både artikkelen XVI og artikkelen XVII i GATS.

Artikkel 6.5

Fysiske personer fra en part

I dette kapitlet menes med «fysiske personer fra en annen part» en fysisk person som oppholder seg på territoriet til den andre parten eller enhver annen part, og som, i henhold til den andre partens nasjonale rett, er

- a) statsborger i den andre parten, eller
- b) har fast opphold i den andre parten, forutsatt at denne andre parten i alt vesentlig gir personer med fast opphold samme behandling som den gir sine egne borgere med hensyn til tiltak som berører handelen med tjenester, og forutsatt at ingen part er forpliktet til å gi slike personer med fast opphold en behandling som er mer gunstig enn den andre parten vil gi slike personer med fast opphold.

Artikkel 6.6

Betalinger og overføringer

1. Med unntak for omstendigheter som er nevnt i artikkelen XII i GATS, skal en part ikke legge restriksjoner på internasjonale overføringer og betalinger for løpende transaksjoner som er knyttet til dens spesifikke forpliktelser.
2. Ingen bestemmelse i dette kapitlet skal berøre partenes rettigheter og forpliktelser i henhold til *avtalen om Det internasjonale valutafond (IMF)*, inngått ved Bretton Woods 22. juli 1944 (heretter kalt «avtalen om IMF»), herunder bruk av valutamessige tiltak som er i samsvar med avtalen om IMF, forutsatt at ingen part innfører restriksjoner på kapitaltransaksjoner som er uforenlige med dens spesifikke forpliktelser med hensyn til slike transaksjoner, med unntak for artikkelen XII i GATS eller med mindre IMF ber om det.

Artikkel 6.7

Nekting av fordeler

I tillegg til artikkelen XXVII i GATS kan en part, med forbehold om forutgående underretning og konsultasjoner, nekte å gi fordeler etter dette kapitlet.

service from or in the territory of another Party, if the Party establishes that the service is supplied by a service supplier that is owned or controlled by a person of a non-Party and the denying Party adopts or maintains measures with respect to the non-Party that prohibit transactions with the service supplier or that would be violated or circumvented, if the benefits of this Chapter were accorded to the service supplier.

Chapter 7

Investment Promotion And Cooperation

Article 7.1

Objectives

1. The Parties recognise the importance of promoting and facilitating foreign direct investment as a means for fostering economic growth, innovation and green transition.
2. The Parties acknowledge the role of skilled workforce development to advance job opportunities, including through cooperation in basic, higher and technical-vocational education and skill training, capacity building and exchange programs.
3. The Parties share the objectives that:
 - (a) the EFTA States shall aim to increase foreign direct investment from investors of the EFTA States into India by 50 billion (US dollars) within 10 years from the entry into force of this Agreement and an additional 50 billion (US dollars) in the succeeding 5 year⁶; and

⁶ The Parties recognise that India's rapid economic development over the last two decades, a time period during which the country's annual nominal GDP growth rate of around 9.5 % in US dollars terms, was accompanied by a sustained increase of nominal foreign direct investment stocks from the EFTA States into India (around 13 % annual increase over the same time period), resulting in an foreign direct investment stock of the EFTA States in India of 10.7 billion US dollars in 2022. Based on these observations and on future economic growth foreseen by India, the EFTA States aim to contribute to sustaining, and strengthening their, investment footprint in India. This shared objective is based on an estimated nominal GDP growth rate of India in US dollars terms over the next 15 years in line with past growth rates as referred to above, and the anticipated benefits of a full implementation of this Agreement by the Parties, from which the Parties anticipate an outperformance margin on investment of 3 percentage points per year, in addition to estimated annual foreign direct investment increases from the EFTA States based on past growth rates as referred to above.

let til en tjeneste som ytes fra eller på territoriet til an annen part, dersom parten påviser at tjenesten ytes av et tjenesteyter som eies eller kontrolleres av personer hjemmehørende hos en ikke-part, og den nektende parten vedtar eller opprettholder tiltak med hensyn til ikke-parten som forbyr transaksjoner med tjenesteyteren, eller som ville ha blitt overtrådt eller omgått dersom fordelene ved dette kapittelet ble gitt til tjenesteyteren.

Kapittel 7

Investeringsfremme og samarbeid

Artikkel 7.1

Formål

1. Partene anerkjenner viktigheten av å fremme og legge til rette for utenlandske direkteinvesteringer som et middel for å drive fram økonomisk vekst, innovasjon og grønn omstilling.
2. Partene anerkjenner at det er viktig med utvikling av kvalifisert arbeidskraft spiller en viktig rolle i å fremme arbeidsmuligheter, herunder gjennom samarbeid innenfor grunnutdanning, høyere utdanning og yrkesrettet høyere utdanning og kompetansebygging, kapasitetsbygging og utvekslingsprogrammer.
3. Partene deler felles målsettinger målene om at
 - a) EFTA-statene skal tilstrebe å øke utenlandske direkteinvesteringer i India fra investorer fra EFTA-statene med 50 milliarder USD innen ti år etter at denne avtalen er trådt i kraft, og med ytterligere 50 milliarder USD i de påfølgende fem årene⁶, og

⁶ Partene anerkjenner at Indias raske økonomiske utvikling over de siste to tiårene, en tidsperiode der landets årlige nominelle BNP-vekst var rundt 9,5 % målt i USD, ble ledsaget av en vedvarende økning i nominelle utenlandske direkteinvesteringer fra EFTA-statene til India (en årlig økning på rundt 13 % over samme tidsperiode), hvilket resulterte i utenlandske direkteinvesteringer i India fra EFTA-statene på 10,7 milliarder USD i 2022. Basert på disse observasjonene og på framtidige økonomiske veksten forutsett av India, sikter EFTA-statene på å bidra til å opprettholde, og styrke, deres investeringsavtrykk i India. Den felles målsettingen er basert på en estimert nominell BNP-vekst i India målt i USD over de neste 15 årene i tråd med ovennevnte tidligere vekstrater samt de forventede fordelene av at partene fullt ut gjennomfører denne avtalen, hvorfra partene forventer en meravkastningsmargin på investering på tre prosentpoeng hvert år, i tillegg til estimerte årlige økninger i utenlandske direkteinvesteringer fra EFTA-statene basert på de ovennevnte tidligere vekstratene.

(b) the EFTA States shall aim to facilitate the generation of 1 million jobs⁷ within 15 years in India from the entry into force of this Agreement, resulting from inflows of foreign direct investment from investors of the EFTA States into India.

b) EFTA-statene skal tilstrebe å legge til rette for å skape 1 million jobber⁷ i India innen 15 år etter ikrafttredelsen av denne avtalen, som et resultat av tilstrømminger av utenlandske direkteinvesteringer i India fra investorer fra EFTA-statene.

Article 7.2

Investment Promotion

1. To achieve the shared objectives in paragraph 3 of Article 7.1, the EFTA States shall promote foreign direct investments⁸ from investors of the EFTA States into India and generation of jobs in India as a result of such investments.
2. In view of promotion activities for investments into India, India shall endeavour to ensure a favourable climate for foreign direct investment, while taking into account the need to identify, assess and mitigate potential risks for security or public order.

Article 7.3

Cooperation Activities

1. The Parties shall cooperate in areas of mutual interest with a view to benefitting from the complementarities of their economies and the opportunities created under this Agreement in terms of the envisaged job creation in accordance with Article 7.1.
2. Areas of cooperation may include:
 - (a) appropriate means of identifying investment opportunities and information channels on investment regulations, with the aim of facilitating foreign direct investment;
 - (b) elaboration of strategies and programs to identify key obstacles to and opportunities for investment in the Parties, with a focus on high value-added sectors with linkages to regional and global value chains and potential measures to remove obstacles;

Artikkel 7.2

Investeringsfremme

1. For å oppnå de felles målsettingene i artikkel 7.1 nr. 3 skal EFTA-statene fremme utenlandske direkteinvesteringer⁸ i India fra investorer i EFTA-statene og skaping av jobber i India som et resultat av slike investeringer.
2. I lys av arbeidet for å fremme investeringer i India skal India bestrebe seg på å sørge for et gunstig klima for utenlandske direkteinvesteringer, samtidig som det tas hensyn til behovet for å identifisere, vurdere og redusere potensiell risikoe knyttet til sikkerhet eller offentlig orden.

Artikkel 7.3

Samarbeidsvirksomhet

1. Partene skal samarbeide innenfor områder av felles interesse, med sikte på å dra nytte av de utfyllende egenskapene til deres økonomier og de mulighetene som skapes under denne avtalen med tanke på den forventede jobb-skapingen i henhold til artikkel 7.1.
2. Samarbeidsområder kan omfatte
 - a) å utvikle hensiktsmessige måter for å identifisere investeringsmuligheter og informasjonskanaler om investeringsregelverk, med det formål å legge til rette for utenlandske direkteinvesteringer,
 - b) å utarbeide strategier og programmer for å identifisere hovedhindringer for, og muligheter for, å investere i partene, med fokus på sektorer med høy verdiskaping og som har koblinger til regionale og globale verdikjeder samt potensielle tiltak for å fjerne hindringer,

⁷ For greater certainty, «jobs» shall mean direct employment in India which are clearly attributable to the foreign direct investment.

⁸ For greater certainty, Parties recognise that sovereign wealth funds are excluded from the promotion obligations undertaken by the EFTA States.

⁷ Det presiseres at det med «jobber» menes direkte sysselsetting i India som tydelig kan tilskrives den utenlandske direkteinvesteringen.

⁸ Det presiseres at partene anerkjenner at statlige fond er unntatt fra forpliktelsene om å fremme investeringer som EFTA-statene påtar seg.

- (c) furthering of an environment conducive to increased investment flows; and technology collaboration⁹;
- (d) development of mechanisms for joint investments and ventures between enterprises including micro, small and medium sized enterprises;
- (e) development and execution of public-private strategies for the identification of investment opportunities in, and match-making of investors between, the Parties;
- (f) facilitation of continued skill development, vocational and professional education, and training;
- (g) encouragement of technical cooperation and facilitation of technological collaboration in sectors of mutual interest for the development and enhancement of infrastructure and industrial capabilities; and
- (h) facilitation of partnerships among centres of excellence, government agencies and expert institutes in fields of mutual interest. Such fields may include earth science, telemedicine, STEM, healthcare, biotechnology, digital technology, renewable energy, clean technology and sustainable metal making.
3. The Parties may cooperate pursuant to paragraph 2 through activities such as:
- (a) regular economic and scientific missions with high-ranking delegations;
- (b) annual high-level meetings between individual EFTA States and India with the participation of the private sector;
- (c) regular investment promotion events, such as, at the World Economic Forum with participation of the private sector;
- (d) sector-specific business roundtables;
- (e) roadshows in India and in the different EFTA States;
- (f) thematic expert exchanges;
- (g) support for Invest India in setting up representations in some EFTA States;
- c) å fremme et miljø som bidrar til økte investeringsstrømmer, og teknologisamarbeid⁹,
- d) å utvikle mekanismer for felles investeringer og satsinger mellom bedrifter, herunder for mikro-, små- og mellomstore bedrifter,
- e) å utvikle og iverksette offentlig-private strategier for å identifisere investeringsmuligheter i partene, og skape kontakt mellom investorer i partene,
- f) å legge til rette for fortsatt kompetanseutvikling, yrkesrettet og faglig utdanning og opplæring,
- g) å oppmuntre til teknisk samarbeid og tilrettelegging av teknologisamarbeid i sektorer av felles interesse for å utvikle og forbedre infrastruktur og industrielle muligheter, og
- h) å legge til rette for partnerskap mellom kompetansesentre, offentlige etater og ekspertinstitusjoner på områder av felles interesse. Slike områder kan omfatte geovitenskap, telemedisin, realfag, helse-tjenester, bioteknologi, digital teknologi, fornybar energi, ren teknologi og bærekraftig metallproduksjon.
3. Partene kan samarbeide i henhold til nr. 2 gjennom aktiviteter som
- a) regelmessige økonomiske og vitenskapelige oppdrag med høytstående delegasjoner,
- b) årlige høynivåmøter mellom individuelle EFTA-stater og India med deltakelse fra privat sektor,
- c) regelmessige investeringsfremmende arrangementer, slik som på World Economic Forum med deltakelse fra privat sektor,
- d) sektorspesifikke rundebordskonferanser for næringslivet,
- e) roadshow i India og i de enkelte EFTA-statene,
- f) tematiske ekspertutvekslinger,
- g) støtte til Invest India i forbindelse med å opprette representasjon i noen EFTA-stater,

⁹ For greater certainty, technology collaboration does not require technology transfer. Technology collaboration may include collaboration for facilitating and promoting cooperation between centres of excellence, dialogue and exchange of information between the Parties, sharing best practices on industrial competitiveness, innovation and technological enhancements, facilitation of MoUs among stakeholders in the respective fields, and discussions on reducing barriers to such effective collaboration.

⁹ Det presiseres at teknologisamarbeid ikke krever teknologioverføring. Teknologisamarbeid kan omfatte samarbeid for å legge til rette for samarbeid mellom kompetansesentre, dialog og informasjonsutveksling mellom partene, utveksling av beste praksis innen industriell konkurransevne, innovasjon og teknologiske forbedringer, tilrettelegging av intensjonsavtaler (MoU-er) blant interessenter i de respektive feltene, og diskusjoner om å fjerne barrierer for slikt effektivt samarbeid.

- (h) exchanges within the framework of existing town twinning programmes;
- (i) support for vocational education and training projects; and
- (j) other activities as mutually agreed by the Parties.

- h) utvekslinger innenfor rammeverket til eksisterende vennsbyprogrammer,
- i) støtte til yrkesrettede utdannings- og opplæringsprosjekter, og
- j) andre aktiviteter som partene blir enige om.

*Article 7.4***Sub-Committee on Investment Promotion and Cooperation**

1. The Parties hereby establish a Sub-Committee on Investment Promotion and Cooperation (hereinafter referred to as “Investment Sub-Committee”), consisting of government representatives of the Parties.
2. The mandate of the Investment Sub-Committee is set out in Annex 7.A (Mandate of the Sub-Committee on Investment Promotion and Cooperation).

*Article 7.5***Contact Points**

1. Upon entry into force of this Agreement:
 - (a) each Party shall designate a contact point responsible for facilitating communication between the Parties regarding the implementation of this Chapter; and
 - (b) India shall establish a dedicated EFTA-Desk to assist investors from the EFTA States seeking to invest, investing or having invested, in particular with any problems that may arise.
2. Each Party shall provide the other Parties with the contact details of its contact point and shall promptly notify the other Parties of any change in contact point designated in paragraph 1.

*Article 7.6***Dispute Settlement**

No Party shall have recourse to dispute settlement under Chapter 12 (Dispute Settlement) for any matter arising under this Chapter.

*Article 7.7***Review, Reporting and Three-tier Government-to-Government Consultations**

1. The Parties agree to a three-tier Government-to-Government consultations procedure for resolution of differences raised in relation to the obligations in paragraph 1 of Article 7.2.

*Artikkel 7.4***Underkomité for investeringsfremme og samarbeid**

1. Partene nedsetter herved en underkomité for investeringsfremme og samarbeid (heretter kalt «underkomité for investeringer»), som er sammensatt av representanter fra partenes myndigheter.
2. Mandatet til underkomiteen for investeringer er fastsatt i vedlegg 7.A (Mandatet til underkomiteen for investeringsfremme og samarbeid).

*Artikkel 7.5***Kontaktpunkter**

1. Ved ikrafttreddelsen av denne avtalen
 - a) skal hver part utpeke et kontaktpunkt som er ansvarlig for å legge til rette for kommunikasjon mellom partene om gjennomføringen av dette kapitlet, og
 - b) skal India opprette et eget EFTA-kontor som skal bistå investorer fra EFTA-statene som søker å investere eller har investert, særlig når det gjelder eventuelle problemer som oppstår
2. Hver part skal gi de øvrige partene kontaktopplysningene for sitt kontaktpunkt og skal omgående underrette de øvrige partene om eventuelle endringer i kontaktpunktene utpekt i nr. 1.

*Artikkel 7.6***Tvisteløsning**

Ingen part har adgang til å anvende tvisteløsning i henhold til kapittel 12 (Tvisteløsning) i noen sak som oppstår innenfor rammen av dette kapitlet.

*Artikkel 7.7***Evaluering, rapportering og tre-trinns stat-til-stat konsultasjoner**

1. Partene er enige om en tre-trinns stat-til-stat konsultasjonsprosedyre for løsning av uenigheter som oppstår i forbindelse med forpliktelsene i artikkel 7.2 nr. 1.

2. The Investment Sub-Committee shall review progress towards the achievement of the shared objectives under paragraph 3 of Article 7.1.
 3. The first review by the Investment Sub-Committee shall be held no later than 5 years after entry into force of this Agreement. The second review by the Investment Sub-Committee shall be held no later than 10 years after entry into force of this Agreement. The final review by the Investment Sub-Committee shall take place 15 years after entry into force of this Agreement. The Parties may mutually agree on a different timeline or additional reviews.
 4. The Investment Sub-Committee shall prepare a report for each of the reviews. If the Investment Sub-Committee finds that the progress towards achievement of the shared objectives in paragraph 3 of Article 7.1 has been insufficient, it shall record the occurrence of any unforeseen events and other factors which have had a material bearing on the progress.
 5. In case of occurrence of any unforeseen circumstances like global pandemic, war, geopolitical disruptions, financial crisis or sustained economic underperformance, which have had a material bearing on the progress to achieve the shared objectives, the Parties shall adjust the shared objectives accordingly through an amendment of paragraph 3 of Article 7.1.
 6. Should the shared objectives under paragraph 3 of Article 7.1 not be reached by the final review, and India considers that the EFTA States have not fulfilled the obligations to promote investments from investors of the EFTA States into India as set out in paragraph 1 of Article 7.2, India may request consultations. The Investment Sub-Committee shall be convened within 30 days of receipt of India's written request for such consultations.
 7. The scope of the consultations shall be limited to determining whether the EFTA States have fulfilled their obligations under paragraph 1 of Article 7.2 related to the shared objectives under paragraph 3 of Article 7.1, and where applicable, to finding a mutually satisfactory solution between the Parties.
 8. The Investment Sub-Committee shall endeavour to settle issues within 60 days from convening of the Investment Sub-Committee with due consideration to the final report. This period may be extended by no more than 1 year upon request of a Party.
2. Underkomiteen for investeringer skal evaluere framdriften mot å oppnå de felles målsettingene i artikkel 7.1 nr. 3.
 3. Den første evalueringen til underkomiteen for investeringer skal finne sted senest fem år etter ikrafttredelsen av denne avtalen. Den andre evalueringen til underkomiteen for investeringer skal finne sted senest ti år etter ikrafttredelsen av denne avtalen. Den siste evalueringen til underkomiteen for investeringer skal finne sted senest 15 år etter ikrafttredelsen av denne avtalen. Partene kan bli enige om en annen tidslinje eller ytterligere evalueringer.
 4. Underkomiteen for investeringer skal utarbeide en rapport for hver av evalueringene. Dersom underkomiteen for investeringer finner at framdriften mot oppnåelsen av de felles målsettingene i artikkel 7.1 nr. 3 har vært utilstrekkelig, skal den registrere forekomsten av eventuelle uforutsette hendelser og andre faktorer som kan ha hatt en vesentlig innvirkning på framdriften.
 5. Ved uforutsette omstendigheter som global pandemi, krig, geopolitiske forstyrrelser, finanskriser eller vedvarende svak økonomisk utvikling, som har hatt en vesentlig innvirkning på framdriften mot å oppnå de felles målsettingene, skal partene justere de felles målsettingene tilsvarende gjennom en endring av artikkel 7.1 nr. 3.
 6. Dersom de felles målsettingene i artikkel 7.1 nr. 3 ikke nås før den siste evalueringen, og India anser at EFTA-statene ikke har oppfylt sine forpliktelser om å fremme investeringer i India fra investorer fra EFTA-statene, som angitt i artikkel 7.2 nr. 1, kan India anmode om konsultasjoner. Underkomiteen for investeringer skal innkalles innen 30 dager etter motak av Indias skriftlige anmodning om slike konsultasjoner.
 7. Omfanget av konsultasjonene skal være begrenset til å avgjøre om EFTA-statene har oppfylt sine forpliktelser etter artikkel 7.2 nr. 1 knyttet til de felles formålene i artikkel 7.1 nr. 3, og, der det er relevant, å finne en løsning som alle parter kan godta.
 8. Underkomiteen for investeringer skal bestrebe seg på å avgjøre spørsmål innen 60 dager etter at komiteen er blitt innkalt, og ta behørig hensyn til den endelige rapporten. Denne fristen kan forlenges med høyst ett år på anmodning fra en part.

9. If the Investment Sub-Committee determines that the obligations in paragraph 1 of Article 7.2 have not been fulfilled, the Investment Sub-Committee shall make recommendations to the Joint Committee.
 10. If after the 1 year period from the request of consultations by India, the matter remains unresolved, then the Investment Sub-Committee shall refer the matter to the Joint Committee for consultation, with its recommendations.
 11. The Joint Committee shall begin consultation upon the receipt of the referral from the Investment Sub-Committee under paragraph 10, with a view to reaching a mutually satisfactory solution. If the Joint Committee cannot resolve the matter within 6 months, the same shall be referred to the representatives of the EFTA States and India at the level of Ministers. Such representatives shall be identified in writing.
 12. Such representatives of the EFTA States and India shall begin consultations no later than 30 days from the receipt of the referral from the Joint Committee. The representatives of the Parties shall take no more than 6 months from the of receipt of the referral from the Joint Committee, to arrive at a mutually satisfactory solution to the matter raised by the requesting Party. If the matter is not resolved within 6 months, a grace period of an additional 3 years shall, upon request of a Party, be observed. The request shall state the grounds and may outline possible actions from the EFTA States towards the achievement of the shared objectives under paragraph 3 of Article 7.1.
 13. Nothing in this Chapter shall require the Parties to disclose any information that they consider confidential. The Parties shall treat as confidential any information designated as such by the Party providing the information.
9. Dersom underkomiteen for investeringer fastslår av forpliktelsene i artikkel 7.2 nr. 1 ikke er blitt oppfylt, skal underkomiteen for investeringer gi anbefalinger til Den blandede komité.
 10. Dersom saken ikke er avgjort etter fristen på ett år etter Indias anmodning om konsultasjoner, skal underkomiteen for investeringer henvisе saken til Den blandede komité for konsultasjon, sammen med sine anbefalinger.
 11. Den blandede komité skal igangsette konsultasjoner ved mottak av henvisningen fra underkomiteen for investeringer i henhold til nr. 10, med sikte på å finne frem til en løsning som alle parter kan godta. Dersom Den blandede komité ikke kan avgjøre saken innen seks måneder, skal den henvisе saken til representanter for EFTA-statene og India på ministernivå. Slike representanter skal identifiseres skriftlig.
 12. Representantene for EFTA-statene og India skal igangsette konsultasjoner senest 30 dager etter mottak av henvisningen fra Den blandede komité. Partenes representanter skal bruke høyst seks måneder fra mottak av henvisningen fra Den blandede komité på å komme fram til en gjensidig akseptabel løsning på saken som ble tatt opp av den anmodende parten. Dersom saken ikke er avgjort innen seks måneder, skal en tilleggsperiode på ytterligere tre år gis, på anmodning fra en av partene. Anmodningen skal angi begrunnelsen for anmodningen og kan skissere mulige tiltak fra EFTA-statene for å oppnå de felles målsettingene i artikkel 7.1 nr. 3.
 13. Ingen bestemmelse i dette kapitlet medfører krav om at en part må fremlegge informasjon som den anser som fortrolig. Partene skal behandle som fortrolig alle opplysninger som parten som har fremlagt opplysningene, har betegnet som fortrolige.

Article 7.8

Remedial Measures

1. If no mutually satisfactory solution subsequent to consultations under paragraphs 6 to 12 of Article 7.7 has been found and the grace period has elapsed without having achieved the shared objectives under paragraph 3 of Article 7.1, India may, notwithstanding any other provision under this Agreement, within 1 year, undertake temporary and proportionate remedial measures to rebalance the con-

Artikkel 7.8

Avhjelpende tiltak

1. Dersom ingen gjensidig akseptabel løsning etter konsultasjonene i artikkel 7.7 nr. 6 til 12 og er funnet og fredsperioden har utløpt uten at de felles målsettingene i artikkel 7.1 nr. 3 er nådd, kan India, uten hensyn til andre bestemmelser i denne avtalen, innen ett år treffe midlertidige og forholdsmessige avhjelpende tiltak for å rebalansere konsesjonene gitt til EFTA-statene i bindingsliste over

cessions given to the EFTA States in the Schedule of Commitments under the Chapter on Trade in Goods.

2. India shall notify the EFTA States of the remedial measures it intends to take, the grounds for such remedial measures and when they will commence, no later than 30 days before the date on which the remedial measures are due to take effect.
3. Remedial measures shall be temporary and shall be:
 - (a) terminated once the shared objectives set out in paragraph 3 of Article 7.1 have been achieved; or
 - (b) modified or terminated pursuant to:
 - (i) a mutually agreed solution between the Parties to such effect; or
 - (ii) a decision to such effect pursuant to paragraph 4.
4. If remedial measures continue beyond 3 years, a Party may request the Joint Committee to examine whether the remedial measures should be modified or terminated. Such request shall include the requesting Party's grounds for modification or termination of remedial measures. The Joint Committee shall begin consultations on such a request no later than 30 days from the receipt of such a request. The Joint Committee shall aim to find a mutually agreed solution within 6 months from the request by the Party. If the Joint Committee cannot resolve the matter within 6 months, the same shall be referred to the representatives of the EFTA States and India at the level of Ministers. If the Joint Committee or the representatives at the level of Ministers recommend modification or termination of the remedial measures, the measures necessary to modify or terminate shall be taken within the agreed time period in accordance with the recommendation. Unless the remedial measures are terminated, the Joint Committee shall thereafter examine the continuation or modification of the remedial measures at a 2-year interval, following the same procedure, until the remedial measures have ceased to apply.

forpliktelser under kapitlet om handel med varer.

2. India skal underrette EFTA-statene om de avhjelpende tiltakene det har til hensikt å treffe, begrunnelsen for slike avhjelpende tiltak og når de vil tre i kraft, senest 30 dager før datoen da de avhjelpende tiltakene skal tre i kraft.
3. De avhjelpende tiltakene skal være midlertidige og skal
 - a) avsluttes når de felles målsettingene fastsatt i artikkel 7.1 nr. 3 er oppnådd, eller
 - b) endres eller avsluttes i henhold til:
 - i) en omforent løsning mellom partene om dette, eller
 - ii) en beslutning om dette i henhold til nr. 4.
4. Dersom avhjelpende tiltak fortsetter utover tre år, kan en part anmode Den blandede komité om å undersøke hvorvidt de avhjelpende tiltakene bør endres eller avsluttes. En slik anmodning skal inkludere den anmodende partens begrunnelse for endring eller avslutning av avhjelpende tiltak. Den blandede komité skal igangsette konsultasjoner om en slik anmodning senest 30 dager etter mottak av en slik anmodning. Den blandede komité skal sikte på å finne en omforent løsning innen seks måneder etter mottak av partens anmodning. Dersom Den blandede komité ikke finner en løsning på saken innen seks måneder, skal den henvises til representanter for EFTA-statene og India på ministernivå. Dersom Den blandede komité eller representantene på ministernivå anbefaler å endre eller avslutte de avhjelpende tiltakene, skal de tiltak som er nødvendig for å endre eller avslutte de avhjelpende tiltakene treffes innen den avtalte tidsperioden i tråd med anbefalingen. Med mindre de avhjelpende tiltakene avsluttes, skal Den blandede komité deretter vurdere tiltakenes videreføring eller endringen av de avhjelpende tiltakene med to års mellomrom, etter samme prosedyre, fram til de avhjelpende tiltakene har opphørt å gjelde.

Chapter 8

Protection of Intellectual Property

Article 8.1

Protection of Intellectual Property

1. The Parties shall provide for adequate, effective and non-discriminatory protection of intel-

Kapittel 8

Immateriellrettslig vern

Artikkel 8.1

Immateriellrettslig vern

1. Partene skal sørge for at immateriell rettigheter vernes på en tilfredsstillende, effektiv og

lectual property rights, and enforcement of such rights against infringement, counterfeiting and piracy, in accordance with the provisions of this Article, and Annex 8.A (Protection of Intellectual Property) to this Agreement, including the objectives specified under Article 7 of the *Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, set out in Annex 1C to the WTO Agreement* (hereinafter referred to as the “TRIPS Agreement”).

2. The Parties shall accord to each other’s nationals, treatment no less favourable than that they accord to their own nationals. Exemptions from this obligation must be in accordance with the substantive provisions of Articles 3 and 5 of the TRIPS Agreement.
3. The Parties shall grant to each other’s nationals, treatment no less favourable than that accorded to nationals of any other State. Exemptions from this obligation must be in accordance with the substantive provisions of the TRIPS Agreement, in particular Articles 4 and 5 thereof.
4. The Parties agree to discuss and aim to resolve, within the mandate of the Joint Committee set out in Article 13.1, issues relating to the implementation or application of this Chapter and Annex 8.A, with a view to avoiding or remedying trade distortions.

Chapter 9

Government Procurement

Article 9.1

Government Procurement

1. Recognising the importance of government procurement in furthering the expansion of production and trade so as to promote growth and employment, the Parties shall enhance mutual understanding of their government procurement laws, regulations, and agreements.
2. The following contact point shall serve to facilitate communication between the Parties on any matter regarding government procurement:
 - (a) for India: FT (Europe) Division, Department of Commerce, Ministry of Commerce and Industry; and
 - (b) for the EFTA States: the EFTA Secretariat.
3. The Parties shall review this Article in the Joint Committee within 3 years from the entry into force of this Agreement, and examine the

ikke-diskriminerende måte, og at slike rettigheter sikres mot inngrep, etterligning og piratkopiering, i samsvar med bestemmelsene i denne artikkelen og vedlegg 8.A (Immaterialrettslig vern) til denne avtalen, herunder formålene som er angitt i artikkel 7 i *avtalen om handelsrelaterte sider ved immaterialrettigheter*, fastsatt i vedlegg 1C til WTO-avtalen (heretter kalt «TRIPS-avtalen»).

2. Partene skal gi hverandres borgere en behandling som ikke er mindre gunstig enn den de gir sine egne borgere. Unntak fra denne forpliktelsen må være i samsvar med de materielle bestemmelsene i artikkel 3 og 5 i TRIPS-avtalen.
3. Partene skal gi hverandres borgere en behandling som ikke er mindre gunstig enn den de gir borgere fra en hvilken som helst annen stat. Unntak fra denne forpliktelsen må være i samsvar med de materielle bestemmelsene i TRIPS-avtalen, særlig artikkel 4 og 5.
4. Partene er enige om å diskutere og sikte på å løse, innenfor mandatet til Den blandede komité fastsatt i artikkel 13.1, saker som gjelder gjennomføringen eller anvendelsen av dette kapitlet og vedlegg 8.A, med sikte på å unngå eller rette opp handelsvridninger.

Kapittel 9

Offentlige anskaffelser

Artikkel 9.1

Offentlige anskaffelser

1. Idet de anerkjenner at offentlige anskaffelser er viktig for å videreføre utvidelsen av produksjon og handel for å fremme vekst og sysselsetting, skal partene styrke den gjensidige forståelsen av sine lover, forskrifter og avtaler om offentlige anskaffelser.
2. Følgende kontaktpunkter skal tjene til å legge til rette for kommunikasjon mellom partene som saker som gjelder offentlige anskaffelser:
 - a) for India: FT (Europe) Division, Department of Commerce, Ministry of Commerce and Industry, og
 - b) for EFTA-statene: EFTA-sekretariatet.
3. Partene skal gjennomgå denne artikkelen i Den blandede komité innen tre år etter ikrafttreddelsen av denne avtalen og undersøke

possibility of developing and deepening their cooperation under this Agreement.

muligheten for å utvikle og styrke samarbeidet etter denne avtalen.

Chapter 10

Competition

Article 10.1

Anticompetitive Behaviour Affecting Trade

1. The following practices of enterprises are incompatible with the proper functioning of this Agreement in so far as they may adversely affect trade between an EFTA State and India:
 - (a) agreements between enterprises, decisions by associations of enterprises and concerted practices between enterprises which have as their object or effect the prevention, restriction or distortion of competition; and
 - (b) abuse by one or more enterprises of a dominant position in the territory of a Party.
2. The provisions of paragraph 1 shall also apply to the activities of public enterprises, and enterprises to which the Parties grant special or exclusive rights, in so far as the application of these provisions does not obstruct the performance, in law or in fact, of the particular public tasks assigned to them.
3. The provisions of paragraphs 1 and 2 shall not be construed so as to create any direct obligations for enterprises.

Article 10.2

Cooperation

1. The Parties involved may, through their competent authorities, cooperate in their dealings with anticompetitive practices as outlined in paragraph 1 of Article 10.1, with the aim of putting an end to such practices or their adverse effects on trade. Cooperation may include exchange of non-confidential information that is available to the Parties.
2. The Parties may engage in cooperation activities on general matters of competition law and policy. Upon request of a Party, the requested Party may make available to the requesting Party public information concerning its competition laws and related enforcement activities.

Kapittel 10

Konkurransen

Artikkel 10.1

Konkurransbegrensende atferd som påvirker handel

1. Følgende atferd hos foretak er uforenlig med denne avtalens virkemåte i den grad den kan ha negativ virkning på samhandelen mellom en EFTA-stat og India:
 - a) avtaler mellom foretak, beslutninger truffet av sammenslutninger av foretak og samordnet opptreden mellom foretak, som har som formål eller virkning å hindre, innskrenke eller vri konkurransen, og
 - b) ett eller flere foretaks utilbørlige utnyttelse av sin dominerende stilling på en parts territorium.
2. Bestemmelsene i nr. 1 får anvendelse også på virksomheten til offentlige foretak og foretak som partene har gitt sær- eller eneretter, i den grad anvendelsen av disse bestemmelsene verken faktisk eller juridisk hindrer foretakene i å utføre de særlige offentlige oppgavene som er tillagt dem.
3. Bestemmelsene i nr. 1 og 2 skal ikke tolkes slik at de skaper noen direkte forpliktelser for foretak.

Artikkel 10.2

Samarbeid

1. De berørte partene kan samarbeide, gjennom sine vedkommende myndigheter, om håndteringen av konkurransbegrensende atferd som nevnt i artikkel 10.1 nr. 1, med mål om å bringe slik atferd eller den negative virkningen den har på handelen, til opphør. Samarbeidet kan omfatte utveksling av ikke-fortrolig informasjon som partene har tilgang til.
2. Partene kan delta i samarbeid om generelle spørsmål om konkurranserett og -politikk. På anmodning fra en part kan den anmodende parten gjøre tilgjengelig for den anmodende parten offentlig informasjon om sin konkurranselovgivning og tilknyttede håndhevingsvirksomhet.

*Article 10.3***Consultations**

1. Upon request of a Party, the Parties may enter into consultations regarding any matter arising under this Chapter, including the effects of the practices outlined in paragraph 1 of Article 10.1 on trade. In its request, the Party shall submit all relevant non-confidential information to discuss this matter, and if relevant, how such a practice affects trade between the Parties.
2. To facilitate discussion of the matter that is the subject of the consultations, each Party may provide relevant non-confidential information to the Joint Committee.

*Article 10.4***Non-Application of Dispute Settlement**

No Party shall have recourse to Chapter 12 (Dispute Settlement) for any matter arising under this Chapter.

*Article 10.5***Review**

The Parties may review the provisions of this Chapter 2 years from the entry into force of this Agreement.

*Chapter 11***Trade and Sustainable Development***Article 11.1***Scope, Context and Objectives**

1. Recalling the *Rio Declaration on Environment and Development* and the *Agenda 21* adopted by the United Nations Conference on Environment and Development in Rio de Janeiro on 14 June 1992, the *Johannesburg Declaration on Sustainable Development* and its *Plan of Implementation* adopted in Johannesburg on 4 September 2002, the International Labour Organization (hereinafter referred to as “ILO”) *Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work (1998)* adopted by the International Labour Conference at its 86th Session in Geneva on 18 June 1998, as amended in 2022 (hereinafter referred to as “ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work”), the *Ministerial Declaration on Generating Full and Productive Employment and*

*Artikkel 10.3***Konsultasjoner**

1. På anmodning fra en part kan partene innlede konsultasjoner om ethvert spørsmål som oppstår innenfor rammen av dette kapitlet, herunder effektene som atferden beskrevet i artikkel 10.1 nr. 1 har på handelen. I sin anmodning skal parten sende inn alle ikke-fortrolig opplysninger som er relevante for å diskutere spørsmålet, og dersom det er relevant, hvordan en slik atferd påvirker handelen mellom partene.
2. For å lette diskusjoner om spørsmålet som er tema for konsultasjonene, kan hver part gi Den blandede komité relevant ikke-fortrolig informasjon.

*Artikkel 10.4***Ikke-anvendelse av tvisteløsning**

Ingen part kan benytte tvisteløsning i henhold til kapittel 12 (Tvisteløsning) i noen sak som oppstår innenfor rammen av dette kapitlet.

*Artikkel 10.5***Gjennomgang**

Partene kan gjennomgå bestemmelsene i dette kapitlet to år etter ikrafttreddelsen av denne avtalen.

*Kapittel 11***Handel og bærekraftig utvikling***Artikkel 11.1***Virkeområde, kontekst og formål**

1. Partene minner om *Rio-erklæringen om miljø og utvikling* og *Agenda 21* vedtatt under FNs konferanse om miljø og utvikling i Rio de Janeiro 14 juni 1992, *Johannesburg-erklæringen om bærekraftig utvikling* og dens *gjennomføringsplan* vedtatt i Johannesburg 4. september 2002, Den internasjonale arbeidsorganisasjonens (heretter kalt «ILO») *erklæring om grunnleggende prinsipper og rettigheter i arbeidslivet (1998)* vedtatt av den internasjonale arbeidskonferansen på dens 86. sesjon i Genève 18. juni 1998, som endret i 2022 (heretter kalt «ILOs erklæring om grunnleggende prinsipper og rettigheter i arbeidslivet») *ministererklæringen om å skape full og produktiv sysselsetting og anstendig arbeid for alle, og dens innvirkning på bærekraftig utvikling ved-*

Decent work for all and its Impact on Sustainable Development adopted by the United Nations Economic and Social Council of 2006, in Geneva on 5 July 2006, the *ILO Declaration on Social Justice for a Fair Globalization (2008)* adopted by the International Labour Conference at its 97th Session in Geneva on 10 June 2008, as amended in 2022, the *Outcome Document of the UN Conference on Sustainable Development of 2012 entitled “The Future We Want”* endorsed by the UN General Assembly Resolution 66/288 adopted on 27 July 2012 (hereinafter referred to as “the RIO+20 Outcome Document “The Future We Want”), the *UN 2030 Agenda for Sustainable Development*, adopted by the UN General Assembly Resolution 70/1 on 25 September 2015 and its Sustainable Development Goals and the multilateral environmental agreements to which the Parties are party, the Parties reaffirm their commitment to pursue the objective of sustainable development, whose pillars, economic development, social development and environmental protection are mutually supportive, interdependent and essential requirements of sustainable development.

2. The Parties agree to promote international trade in such a way as to contribute towards sustainable development for eradicating poverty and hunger, including towards broad-based, sustained and inclusive economic growth, social development and environmental protection, and to work to integrate and reflect this objective in their trade relationship.
3. Accordingly, the Parties emphasise that it is their aim to strengthen their trade relations and cooperation in ways that promote sustainable development, and it is not their intention in this Chapter to harmonise the labour or environment standards of the Parties.
4. For the purposes of this Chapter, for India, “*laws and regulations*” mean an Act of the Parliament of India or delegated legislation framed pursuant to an Act of the Parliament of India, which is enforceable by action of the Central or Union level of Government.

Article 11.2

Right to Regulate and Upholding Levels of Protection

1. Recognising the right of each Party, in a manner consistent with the provisions of this Chapter, to set its domestic sustainable development policies and priorities, to establish its

tatt av De forente nasjoners økonomiske og sosiale råd av 2006 5. juli 2006, *ILOs erklæring om sosial rettferdighet for en rettferdig globalisering (2008)* vedtatt av den internasjonale arbeidskonferansen på dens 97. sesjon i Genève 10. juni 2008, som endret i 2022, *sluttdokumentet fra FN-konferansen om bærekraftig utvikling i 2012 med tittelen «The Future We Want»*, godkjent av FNs generalforsamling i FN-resolusjon 66/288 vedtatt 27. juli 2012 (heretter kalt «sluttdokumentet fra Rio+20 ‘The Future We Want’»), *FNs Agenda 2030 for bærekraftig utvikling* vedtatt av FNs generalforsamling i FN-resolusjon 70/1 25. september 2015 og dens bærekraftsmål og de multilaterale miljøavtalene som partene er part i, og bekrefter på nytt at de forplikter seg til å søke å nå målet om bærekraftig utvikling, hvis tre pilarer økonomisk utvikling, sosial utvikling og miljøvern er gjensidig støttende, gjensidig avhengige og vesentlige vilkår for bærekraftig utvikling.

2. Partene er enige om å fremme internasjonal handel på en slik måte at det bidrar til bærekraftig utvikling for å utrydde fattigdom og sult, herunder til vidstrakt, vedvarende og inkluderende økonomisk vekst, sosial utvikling og miljøvern, og om å arbeide for å integrere og gjenspeile dette målet i deres handelsforbindelser.
3. I overensstemmelse med dette understreker partene at de har som mål å styrke handelsforbindelsene og -samarbeidet på måter som fremmer bærekraftig utvikling, og at de i dette kapitlet ikke har til hensikt å harmonisere partenes arbeids- og miljøstandarder.
4. I dette kapitlet menes med, for India, «lover og forskrifter» en lov vedtatt av Indias parlament eller delegert lovgivning utferdiget med hjemmel i en lov vedtatt av Indias parlament, som kan håndheves ved søksmål fra myndigheter på sentralt nivå eller unionsnivå.

Artikkel 11.2

Rett til å regulere og opprettholde vernnivå

1. Idet de anerkjenner hver parts rett, på en måte som er i samsvar med bestemmelsene i dette kapitlet, til selv å fastsette nasjonal politikk for og prioritering av bærekraftig utvikling, å

own levels of labour and environmental protection, and to adopt or modify accordingly its relevant laws and policies, each Party shall seek to ensure that its laws, policies and practices provide for and encourage achieving sustainable development objectives.

2. The Parties are committed not to derogate from or, through a sustained or recurring course of action or inaction, fail to effectively enforce their respective environmental and labour laws in a manner affecting trade between the Parties.
3. The Parties stress that environmental and labour measures shall not be applied in a manner that would constitute a means of arbitrary or unjustifiable discrimination between the Parties or a disguised restriction on trade.
4. The Parties recognise the value of international agreements on labour and the environment as means to address global and regional environmental and social challenges. In this context, the Parties stress that neither labour nor environmental issues shall be used for protectionist trade purposes. The Parties note that their comparative advantage should in no way be called into question.

Article 11.3

Promoting Environmentally Sustainable and Inclusive Growth

1. The Parties recognise that trade should contribute towards broad-based, sustainable and inclusive growth, which is necessary to alleviate poverty, raise standards of living, ensure full employment and a large and steadily growing volume of real income and effective demand, and expand the production of and trade in goods and services.
2. The Parties acknowledge the importance of incorporating a gender perspective in the promotion of inclusive economic development and that gender-responsive policies are key elements to enhance the participation of all in the economy and international trade in order to achieve sustainable economic growth.
3. The Parties reaffirm their commitment to implement the international agreements pertaining to gender equality or non-discrimination to which they are a party.
4. The Parties further recognise that in accordance with the objective of sustainable development, they shall allow for the optimal use of the world's resources, seeking both to protect

fastsette nivået for sitt arbeider- og miljøvern og i tråd med dette å vedta ny eller andre relevant lovgivning og politikk, skal partene arbeide for å sikre at deres respektive lovgivning, politikk og praksis tilrettelegger for og fremmer oppnåelsen av mål knyttet til bærekraftig utvikling.

2. Partene er forpliktet til ikke å gi avkall på eller, gjennom en vedvarende eller gjentatt handling eller manglende handling, unnlate å håndheve sine miljø- og arbeidslivslover på en måte som påvirker handelen mellom partene.
3. Partene understreker at miljø- og arbeidslivstiltak ikke skal anvendes på en måte som vil utgjøre et middel til vilkårlig eller uberettiget forskjellsbehandling mellom partene eller en skjult begrensning av handelen.
4. Partene anerkjenner verdien av internasjonale avtaler om arbeidsliv og miljø som et middel for å håndtere globale og regionale utfordringer knyttet til miljø og sosiale forhold. I denne konteksten understreker partene at verken arbeidslivs- eller miljøspørsmål skal benyttes til handelspolitisk proteksjonisme. Partene bemerker at deres komparative fortrinn på ingen måte bør trekkes i tvil.

Artikkel 11.3

Fremming av miljømessig bærekraftig og inkluderende vekst

1. Partnere anerkjenner at handel bør bidra til vidstrakt, vedvarende og inkluderende vekst, som er nødvendig for å redusere fattigdom, bedre levestandarden, sikre full sysselsetting og en høy og jevnt stigende realinntekt og effektiv etterspørsel, samt utvide produksjonen av og handelen med varer og tjenester.
2. Partene anerkjenner viktigheten av å innlemme et kjønnsperspektiv i fremmingen av en inkluderende økonomisk utvikling og at kjønnsresponsiv politikk er sentralt for å gi alle en bedre mulighet til å delta i økonomien og internasjonal handel med mål om å oppnå bærekraftig økonomisk vekst.
3. Partene bekrefter på nytt at de forplikter seg til å gjennomføre de internasjonale avtalene om likestilling eller ikke-diskriminering som de er part i.
4. Partene anerkjenner videre at de i samsvar med målsettingen om en bærekraftig utvikling skal gi mulighet for optimal utnyttelse av verdens ressurser, idet de søker å både verne og

and preserve the environment, and to enhance the means for doing so in a manner consistent with their respective needs and concerns at different levels of economic development.

5. In this regard, the Parties recall that the Rio+20 Outcome Document “The Future We Want” provides sufficient flexibility and policy space for the Parties to make their own choices out of a broad menu of options and define their paths towards sustainable development based on each Party’s stage of development, national circumstances and priorities.
6. Recognising the importance of cooperation and supportive measures, the Parties reaffirm their commitment to implement their respective commitments regarding cooperation and supportive measures, such as financial, technological, technical or capacity building support, as relevant, under the international agreements referred to in this Chapter.

Article 11.4

Multilateral Environmental Agreements

1. The Parties reaffirm their adherence to the principles reflected in the international environmental instruments referred to in Article 11.1.
2. The Parties reaffirm their commitment to implement the multilateral environmental agreements to which they are a party.

Article. 11.5

Climate Change

1. The Parties recognise the importance of achieving the objectives and goals of the *United Nations Framework Convention on Climate Change*, done at New York on 09 May 1992 (hereinafter referred to as “UNFCCC”) and the *Paris Agreement*, done at Paris on 12 December 2015, in order to address the urgent threat of climate change, based on best available science and reflecting the principles of the UNFCCC and the Paris Agreement, including equity and the principle of common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in light of different national circumstances.
2. The Parties reaffirm their commitment to implement their respective obligations and commitments under the UNFCCC and the Paris Agreement.

bevare miljøet, og å finne bedre virkemidler for å gjennomføre dette på en måte som er forenlig med deres respektive behov og hensyn på ulike nivåer i økonomisk utvikling.

5. I denne forbindelse minner partene om at sluttdokumentet fra Rio+20 «The Future We Want» gir partene tilstrekkelig fleksibilitet og politisk handlingsrom til å gjøre sine egne valg ut fra en bred meny av alternativer og definere deres egen vei mot bærekraftig utvikling basert på hver parts utviklingsnivå, nasjonale forhold og prioriteringer.
6. Idet de anerkjenner viktigheten av samarbeid og støttetiltak bekrefter partene på nytt at de forplikter seg til å gjennomføre sine respektive forpliktelser om samarbeid og støttetiltak, så som finansiell, teknologisk, teknisk eller kapasitetsbyggende støtte, alt etter hva som er relevant, i henhold til de internasjonale avtalene nevnt i dette kapittelet.

Artikkel 11.4

Multilaterale miljøavtaler

1. Partene bekrefter på nytt sin tilslutning til prinsippene som gjenspeiles i de internasjonale miljøinstrumentene nevnt i artikkel 11.1.
2. Partene bekrefter på nytt at de forplikter seg til å gjennomføre de multilaterale miljøavtalene som de er part i.

Artikkel 11.5

Klimaendringer

1. Partene anerkjenner viktigheten av å oppnå formålene og målene i *De forente nasjoners rammekonvensjon om klimaendring*, utferdiget i New York 9. mai 1992 (heretter kalt «klimakonvensjonen») og *Paris-avtalen*, utferdiget i Paris 12. desember 2015, for å håndtere den presserende trusselen som klimaendringer utgjør, på grunnlag av den beste tilgjengelige vitenskapelige kunnskapen og idet prinsippene i klimakonvensjonen og Paris-avalen gjenspeiles, herunder rettferdighet og prinsippet om felles, men differensiert ansvar og respektive muligheter, sett i lys av ulike nasjonale omstendigheter.
2. Partene bekrefter på nytt at de forplikter seg til å gjennomføre sine respektive forpliktelser etter klimakonvensjonen og Paris-avtalen.

3. Pursuant to paragraph 1, the Parties shall endeavour to cooperate bilaterally, and in other fora, as appropriate.

Article 11.6

International Labour Organisation Standards

1. The Parties, in accordance with their obligations as members of the ILO and the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work, commit to respect, promote and realise, in good faith, the fundamental principles and rights at work embodied in the fundamental ILO Conventions, namely:
 - (a) freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining;
 - (b) the elimination of all forms of forced or compulsory labour;
 - (c) the effective abolition of child labour;
 - (d) the elimination of discrimination in respect of employment and occupation; and
 - (e) a safe and healthy working environment.
2. The Parties affirm their commitment to effectively implement in their laws and practices the ILO Conventions which they have respectively ratified. The Parties will make efforts towards ratifying the fundamental ILO Conventions in a promotional and flexible manner without time limits and according to the ILO Declaration on Social Justice for a Fair Globalization of 2008.

Article 11.7

Cooperation, Information Exchange and Experience Sharing on Trade and Sustainable Development

In view of the objectives set out in Article 11.1, the Parties agree to enhance their cooperation in exchanging information and experiences in areas of mutual interest, such as:

- (a) best practices relating to corporate social responsibility;
- (b) relevant aspects of the ILO Decent Work Agenda, such as labour statistics, and labour market developments;
- (c) identifying and addressing skill gaps;
- (d) human resources development, lifelong learning, skilling, upskilling and re-skilling to facilitate a just transition and decent work in accordance with the *ILO Guidelines on a Just Transition towards environmentally sustainable*

3. I henhold til nr. 1 skal partene bestrebe seg på å samarbeide bilateralt og, der det er relevant, i andre fora.

Artikkel 11.6

Internasjonale arbeidslivsstandarder

1. Partene, i samsvar med sine forpliktelser som medlemmer i ILO og ILOs erklæring om grunnleggende prinsipper og rettigheter i arbeidslivet, forplikter seg til å anerkjenne, fremme og realisere, i god tro, de grunnleggende prinsippene og rettighetene i arbeidslivet som er nedfelt i ILOs kjernekonvensjoner, det vil si
 - a) foreningsfrihet og reell anerkjennelse av retten til å føre kollektive forhandlinger,
 - b) avskaffing av alle former for tvangsarbeid,
 - c) effektiv avskaffing av barnarbeid,
 - d) avskaffing av forskjellsbehandling ved ansettelse og i yrke og
 - e) et trygt og sunt arbeidsmiljø.
2. Hver part bekrefter at de forplikter seg til i sine lover og sin praksis å effektivt gjennomføre ILO-konvensjonene som den respektive parten har ratifisert. Partene vil gjøre en innsats for å ratifisere ILOs kjernekonvensjoner på en fremmende og fleksibel måte uten tidsfrister og i henhold til ILOs erklæring fra 2008 om sosial rettferdighet for en rettferdig globalisering.

Artikkel 11.7

Samarbeid, informasjonsutveksling og erfaringsdeling om handel og bærekraftig utvikling

I lys av formålene fastsatt i artikkel 11.1 er partene enige om å styrke samarbeidet seg imellom ved å utveksle informasjon om og erfaringer fra områder av felles interesse, så som

- a) beste praksis knyttet til bedrifters samsunnsansvar,
- b) relevante aspekter ved ILOs agenda for anstendig arbeid, som arbeidsmarkedsstatistikk og arbeidsmarkedsutvikling,
- c) identifisering og håndtering av kompetanse-gap,
- d) personalutvikling, livslang læring, kompetanseutvikling, kompetanseheving og omskolering for å legge til rette for en rettferdig omstilling og anstendig arbeid i samsvar med ILOs *retningslinjer for en rettferdig omstilling til*

economies and societies for all adopted by the Tripartite Meeting of Experts in Geneva on 5 to 9 October 2015;

- (e) best practices in promoting integrated and sustainable management of natural resources and ecosystems, including conservation and sustainable use of biodiversity;
- (f) best practices to promote sustainable consumption and production patterns;
- (g) cooperation between enterprises in relation to goods, services and technologies that contribute to sustainable development;
- (h) policy frameworks conducive to the deployment of best available technologies for sustainable development, including with regard to the promotion of eco-innovation, research activities, dissemination of results, and efforts to ensure that such technologies are available in public domain and are accessible at affordable prices; or
- (i) regulatory frameworks to promote sustainable renewable energy and resource and energy efficient products and services.

Article 11.8

Cooperation in International Fora

The Parties shall strive to strengthen their cooperation on labour and environmental issues of mutual interest in relevant bilateral, regional and multilateral fora in which they participate.

Article 11.9

Contact Points

1. Each Party shall designate a contact point responsible for coordinating implementation of this Chapter.
2. Each Party shall provide the other Parties with the contact details of its contact points and shall promptly notify the other Parties of any change in contact point.

Article 11.10

Security Exception

Nothing in this Chapter shall be construed to prevent the Parties from taking any action or not disclosing any information that it considers necessary for the protection of its essential domestic security interests.

miljømessig bærekraftige økonomier og samfunn for alle, som ble vedtatt på trepartsmøtet mellom eksperter i Genève 5.–9. oktober 2015,

- e) beste praksis for å fremme integrert og bærekraftig forvaltning av naturressurser og økosystemer, herunder bevaring og bærekraftig bruk av biodiversitet,
- f) beste praksis for å fremme bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre,
- g) samarbeid mellom foretak i forbindelse med varer, tjenester og teknologi som bidrar til en bærekraftig utvikling,
- h) politiske rammer som bidrar til utrulling av beste tilgjengelige teknologier for bærekraftig utvikling, herunder med hensyn til fremming av økoinnovasjon, forskning, spredning av resultater samt arbeid for å sikre at slike teknologier er tilgjengelige i det offentlige rom og til rimelige priser, eller
- i) regulatoriske rammer for å fremme bærekraftig fornybar energi og ressurs- og energieffektive produkter og tjenester.

Artikkel 11.8

Samarbeid i internasjonale fora

Partene skal bestrebe seg på å styrke sitt samarbeid om arbeidslivs- og miljøsaker av felles interesse i relevante bilaterale, regionale og multilaterale fora som de deltar i.

Artikkel 11.9

Kontaktpunkter

1. Hver part skal utpeke et kontaktpunkt som er ansvarlig for å koordinere gjennomføringen av dette kapitlet.
2. Hver part skal gi de øvrige partene kontaktopplysningene for kontaktpunktene sine og skal omgående underrette de øvrige partene om eventuelle endringer i disse kontaktopplysningene.

Artikkel 11.10

Sikkerhetsunntak

Ingenting i dette kapitlet skal tolkes slik at det hindrer en part i å treffe tiltak eller ikke å gi videre informasjon som den anser som nødvendig for å trygge sine grunnleggende nasjonale sikkerhetsinteresser.

*Article 11.11***Non-Application of Dispute Settlement**

No Party shall have recourse to Chapter 12 (Dispute Settlement) for any matter arising under this chapter.

*Article 11.12***Sub-Committee on Sustainability**

1. The Parties hereby establish a Sub-Committee on Sustainability (hereinafter referred to as “Sustainability Sub-Committee”), composed of government representatives of the Parties.
2. The Sustainability Sub-Committee shall meet within one year of the entry into force of this Agreement, and thereafter as mutually agreed.
3. The Sustainability Sub-Committee shall:
 - (a) monitor and review the implementation and operation of this Chapter;
 - (b) discuss, facilitate, and monitor areas and means of cooperation and supportive measures, as appropriate, under this Chapter;
 - (c) report to the Joint Committee with respect to its activities, as mutually agreed; and
 - (d) perform any other functions the Parties may decide.
4. The Sustainability Sub-Committee shall be chaired jointly by an EFTA State and India and may make recommendations, or refer matters, by consensus, to the Joint Committee.

*Article 11.13***Consultations**

1. The Parties shall at all times endeavour to make every effort through cooperation, dialogue, consultations and exchange of information to address any matter arising under this Chapter.
2. A Party may request consultations (hereinafter referred to as the “requesting party”) with another Party (hereinafter referred to as the “responding party”) regarding any matter arising under this Chapter by delivering a written request to the responding party’s contact point. The requesting party shall set out the reasons for the request and state the matter at issue, to enable the responding party to respond. The other Parties shall be informed that a request for consultations has been submitted.

*Artikkel 11.11***Ikke-anvendelse av tvisteløsning**

Ingen part kan benytte tvisteløsning i henhold til kapittel 12 (Tvisteløsning) i noen sak som oppstår innenfor rammen av dette kapitlet.

*Artikkel 11.12***Underkomité for bærekraft**

1. Partene nedsetter herved en underkomité for bærekraft (heretter kalt «underkomité for bærekraft»), som er sammensatt av representanter fra partenes myndigheter.
2. Underkomiteen for bærekraft skal møtes innen ett år etter ikrafttreddelsen av denne avtalen, og deretter som avtalt mellom partene.
3. Underkomiteen for bærekraft skal
 - a) overvåke og gjennomgå gjennomføringen av og funksjonen til dette kapitlet,
 - b) diskutere, legge til rette for og overvåke områder og metoder for samarbeid og støttetiltak, alt etter hva som er relevant, etter dette kapitlet,
 - c) rapportere til Den blandede komité om sine aktiviteter, alt etter hva partene har blitt enige om, og
 - d) utføre eventuelle andre funksjoner som partene beslutter.
4. Underkomiteen for bærekraft skal ledes i fellesskap av en EFTA-stat og India og kan ved enighet gi anbefalinger eller henwise saker til Den blandede komité.

*Artikkel 11.13***Konsultasjoner**

1. Partene skal til enhver tid bestrebe seg på å gjøre sitt ytterste gjennom samarbeid, dialog, konsultasjoner og informasjonsutveksling for å håndtere eventuelle spørsmål som oppstår innenfor rammen av dette kapitlet.
2. En part kan anmode om konsultasjoner (heretter kalt «den anmodende parten») med en annen part (heretter kalt «den svarende parten») om ethvert spørsmål som oppstår innenfor rammen av dette kapitlet, ved å levere en skriftlig anmodning til den svarende partens kontaktpunkt. Den anmodende parten skal angi begrunnelsen for anmodningen og hva saken gjelder, for å gjøre det mulig for den svarende parten å svare. De andre partene skal underrettes om at en anmodning om konsultasjoner har blitt framlagt.

3. The responding party shall respond to the request in writing no later than 90 days after the receipt of the request. The period for responding to the request may be extended by a further period of 30 days from the request of the responding party.
 4. The requesting party and the responding party (hereinafter referred to as the “consulting parties”) shall enter into consultations in good faith. Such consultations shall be held between the appropriate government representatives, as respectively designated by the consulting parties.
 5. Unless the consulting parties agree otherwise, the consulting parties shall enter into consultations promptly, and no later than 150 days after the receipt of the request by the responding party.
 6. Consultations shall take place in the Joint Committee, unless the consulting parties agree otherwise.
 7. The consulting parties may agree to seek advice from any expert or body they deem appropriate, to assist them in the consultations.
 8. The consulting parties shall make every effort to arrive at a mutually agreed solution to the matter, which may include appropriate cooperative activities.
 9. Consultations may be held in person or by other technological means available.
 10. Consultations under this Article, the outcomes, and the positions taken by the Parties during such consultations, shall be confidential. Notwithstanding the preceding sentence, the outcome of these consultations shall be made public unless the consulting parties agree otherwise. Where the outcome of consultations is made public, this shall be through a jointly agreed report.
 11. Each Parties shall treat as confidential any information exchanged in the consultations which another Party has designated as confidential.
 12. Notwithstanding paragraphs 1 to 11, where the matter arising under this Chapter regards compliance with obligations under a multilateral environmental agreement to which the consulting parties are a party, the requesting party should, where appropriate, address the matter through the consultative procedure or other procedures under that multilateral environmental agreement.
3. Den svarende parten skal svare skriftlig på anmodningen senest 90 dager etter mottak av anmodningen. Fristen for å svare på anmodningen kan forskyves med ytterligere 30 dager på anmodning fra den svarende parten.
 4. Den anmodende parten og den svarende parten (heretter kalt «konsultasjonspartene») skal innlede konsultasjoner i god tro. Slike konsultasjoner skal holdes mellom de relevante myndighetsrepresentantene som hver konsultasjonspart har utpekt.
 5. Med mindre konsultasjonspartene blir enige om noe annet, skal konsultasjonspartene innlede konsultasjoner omgående og senest 150 dager etter at den svarende parten har mottatt anmodningen.
 6. Konsultasjoner skal finne sted i Den blandede komité, med mindre konsultasjonspartene blir enige om noe annet.
 7. Konsultasjonspartene kan bli enige om å innhente råd fra enhver ekspert eller ethvert organ som de anser som hensiktsmessig, for å bistå dem i konsultasjonene.
 8. Konsultasjonspartene skal gjøre sitt ytterste for å finne en omforent løsning på saken, som kan inkludere hensiktsmessige samarbeidsaktiviteter.
 9. Konsultasjoner kan holdes ved personlig oppmøte eller ved hjelp av andre tilgjengelige kommunikasjonsmidler.
 10. Konsultasjoner etter denne artikkelen, resultatet av slike konsultasjoner og standpunktene som partene inntar under slike konsultasjoner, skal være fortrolige. Uten hensyn til forrige punktum skal resultatet av konsultasjonene offentliggjøres, med mindre konsultasjonspartene blir enige om noe annet. Når resultatet av konsultasjonene offentliggjøres, skal dette gjøres gjennom en omforent rapport.
 11. Hver part skal behandle som fortrolige alle opplysninger utvekslet i konsultasjonene som en annen part har betegnet som fortrolige.
 12. Uten hensyn til nr. 1 til 11, når spørsmålet som oppstår innenfor rammen av dette kapitlet, gjelder oppfyllelsen av forpliktelser etter en multilateral miljøavtale som konsultasjonspartene er part i, bør den anmodende parten, der det er hensiktsmessig, ta opp spørsmålet gjennom konsultasjonsprosedyrene eller andre prosedyrer i den multilaterale miljøavtalen.

*Article 11.14***Review**

The Parties shall periodically review this Chapter. Each Party may, as appropriate, take into account views expressed by its relevant stakeholders in relation to such review.

*Chapter 12***Dispute Settlement***Article 12.1***Scope and Coverage**

1. Unless otherwise specified in this Agreement, the provisions of this Chapter shall apply with respect to the avoidance or settlement of disputes between the Parties¹⁰ concerning their rights and obligations under this Agreement.
2. The rules and procedures set out in this Chapter may be waived, varied or modified by mutual agreement between the parties to the dispute.
3. An arbitration panel shall interpret the provisions of this Agreement in accordance with customary rules of interpretation of public international law.
4. The rulings of an arbitration panel cannot add to or diminish the rights and obligations provided for in this Agreement.
5. In a situation where a dispute regarding the same matter is covered within the scope of this Agreement and under the WTO Agreement, the complaining Party may select the forum in which to settle the dispute and such forum selected by the complaining Party shall be used to the exclusion of any other forum for settlement of such a dispute. The complaining Party shall be deemed to have selected a forum when it has requested the constitution of an arbitration panel in accordance with Article 12.4 of this Agreement or by a Party's request for the establishment of a panel under Article 6 of the WTO Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes. Before a Party initiates dispute settlement proceedings under the WTO Agreement against another Party, that Party shall notify all other Parties of its intention.

¹⁰ For the purposes of this Chapter, the terms «Party», «party to the dispute», «complaining Party» and «Party complained against» can denote one or more Parties.

*Artikkel 11.14***Gjennomgang**

Partene skal jevnlig gjennomgå dette kapitlet. Hver part kan, alt etter hva som er hensiktsmessig, ta i betraktning synspunktene til relevante berørte parter med hensyn til en slik gjennomgang.

*Kapittel 12***Tvisteløsning***Artikkel 12.1***Virkeområde og dekning**

1. Med mindre noe annet er fastsatt i denne avtalen, får bestemmelsene i dette kapitlet anvendelse med sikte på å hindre eller løse tvister mellom partene¹⁰ om deres rettigheter og forpliktelser etter denne avtalen.
2. Reglene og prosedyrene fastsatt i dette kapitlet kan ses bort fra, varieres eller endres ved en omforent avtale mellom partene i tvisten.
3. Et voldgiftspanel skal fortolke bestemmelsene i denne avtalen i samsvar med sedvanerettslige fortolkningsregler i folkeretten.
4. Avgjørelsene til et voldgiftspanel kan ikke utvide eller innskrenke rettighetene eller forpliktelsene fastsatt i denne avtalen.
5. I en situasjon der en tvist om samme spørsmål er omfattet av virkeområdet til denne avtalen og av WTO-avtalen, kan den klagende parten velge hvilken instans tvisten skal løses i, og når en instans er valgt av den klagende parten, utelukkes bruk av andre instanser for å løse tvisten. Den klagende parten skal anses å ha valgt en instans når den har anmodet om opprettelse av et voldgiftspanel i samsvar med artikkel 12.4 i denne avtalen, eller når en part anmoder om at det opprettes et panel i henhold til artikkel 6 i WTO-avtalen om regler og prosedyrer ved tvisteløsning. Før en part innleder en tvisteløsningsbehandling etter WTO-avtalen mot en annen part, skal den parten underrette alle de øvrige partene om sin intensjon.

¹⁰ I dette kapitlet kan begrepene «part», «part i tvisten», «klagende part» og «innklaget part» vise til en eller flere parter.

*Article 12.2***Good Offices, Conciliation or Mediation**

1. The Parties may at any time agree to good offices, conciliation or mediation. They may begin at any time and be terminated by either Party at any time.
2. If the Parties agree, procedures for good offices, conciliation or mediation may continue while the dispute proceeds for resolution before an arbitration panel appointed under this Chapter.
3. All proceedings under this Article shall be confidential and without prejudice to the rights of either Party in any further proceedings under this Chapter or another fora.

*Article 12.3***Consultations**

1. Each Party shall accord adequate opportunity for consultations regarding any representations made by another Party concerning a dispute referred to in paragraph 1 of Article 12.1.
2. Any request for consultations shall be submitted in writing to the Party complained against and shall give the reasons for the request, including identification of the measures at issue and an indication of the legal basis of the complaint. The complaining Party shall at the same time notify the other Parties in writing thereof.
3. If a request for consultations is made pursuant to this Article, the Party to which the request is made shall reply to the request within 10 days from the receipt and shall enter into consultations within a period of no more than 30 days from the receipt of the request, with a view to reaching a mutually satisfactory solution. Consultations on urgent matters, including those on perishable goods, shall commence within 15 days from the receipt of the request for consultations.
4. The Parties shall make every effort to reach a mutually satisfactory resolution of any matter through consultations. To this end, the Parties shall:
 - (a) provide sufficient information as may be reasonably available at the stage of consultations to enable a full examination of how the measure might affect the operation of this Agreement; and

*Artikkel 12.2***Velvillig mellomkomst, forlik eller megling**

1. Partene kan når som helst bli enige om velvillig mellomkomst, forlik eller megling. De kan innledes når som helst og avsluttes av hver av partene når som helst.
2. Dersom partene er enige om det, kan velvillig mellomkomst, forlik eller megling gå sin gang samtidig som et voldgiftspanel oppnevnt i henhold til dette kapittelet behandler tvisten.
3. Alle forhandlinger etter denne artikkelen skal være fortrolige og skal ikke berøre partenes rettigheter ved en eventuell videre behandling etter dette kapittelet eller i andre instanser.

*Artikkel 12.3***Konsultasjoner**

1. Hver part skal gi tilstrekkelig anledning til konsultasjoner om saksframstillinger fra en annen part som gjelder en tvist nevnt i artikkel 12.1 nr. 1.
2. Enhver anmodning om konsultasjoner skal settes fram skriftlig til den innklagede parten og skal begrunnes, inkludert angivelse av tiltakene det gjelder, og det rettslige grunnlaget for klagen. Den klagende parten skal samtidig skriftlig underrette de øvrige partene om dette.
3. Dersom en anmodning om konsultasjoner settes fram i henhold til denne artikkelen, skal parten som anmodningen er rettet mot, besvare anmodningen innen ti dager etter at anmodningen er mottatt, og innlede konsultasjoner innen høyst 30 dager etter at anmodningen er mottatt, med sikte på å finne en gjensidig tilfredsstillende løsning. Konsultasjoner i hastesaker, herunder saker som gjelder lett bederfelige varer, skal begynne senest 15 dager etter at anmodningen om konsultasjoner er mottatt.
4. Partene skal gjøre sitt ytterste for å finne en gjensidig tilfredsstillende løsning på enhver sak gjennom konsultasjoner. For dette formål skal partene
 - a) gi tilstrekkelig informasjon som med rimelighet kan forventes å være tilgjengelig på tidspunktet for konsultasjonene, for å muliggjøre en fullstendig undersøkelse av hvordan tiltaket kan påvirke virkemåten til denne avtalen, og

- (b) treat as confidential any information exchanged in the consultations which the other Parties have designated as confidential.
5. Consultations shall take place in the Joint Committee, unless the Parties making and receiving the request for consultations agree otherwise. The parties to the dispute shall inform the other Parties of any mutually agreed resolution of the matter.

Article 12.4

Establishment of the Arbitration Panel

1. If the consultations referred to in Article 12.3 fail to settle a dispute within 60 days, or 30 days in relation to urgent matters, including those on perishable goods, or if the Party to which the request is made does not reply within 10 days or does not enter into consultations within 30 days, or within 15 days for urgent matters, from the receipt of the request for consultations by the Party complained against, the dispute may be referred to an arbitration panel by means of a written request from the complaining Party to the Party complained against. A copy of this request shall be communicated to the other Parties so that they may determine whether to participate in the dispute.
2. The request for arbitration shall identify the specific measure at issue and provide a brief summary of the legal basis of the complaint.
3. Unless the parties to the dispute otherwise agree within 20 days from the receipt of the request for the establishment of the arbitration panel, the terms of reference for the arbitration panel shall be:

“To examine, in the light of the relevant provisions of this Agreement, the matter referred to in the request for the establishment of an arbitration panel pursuant to Article 12.4 and to make findings of law and fact together with the reasons therefor, as well as recommendations, if any, for the resolution of the dispute and the implementation of the ruling.”
4. Where more than one Party requests the establishment of an arbitration panel relating to the same matter or where the request involves more than one Party complained against, a single arbitration panel should whenever feasible be established to examine complaints relating to the same matter.

- b) behandle som fortrolige alle opplysninger utvekslet i konsultasjonene som de andre partene har betegnet som fortrolige.

5. Konsultasjonene skal finne sted i Den blandede komité, med mindre partene som fremmer og mottar anmodningen om konsultasjoner, blir enige om noe annet. Partene i tvisten skal underrette de øvrige parter om en eventuell omforent løsning av saken.

Artikkel 12.4

Opprettelse av voldgiftspanelet

1. Dersom en tvist ikke løses gjennom konsultasjonene omtalt i artikkel 12.3 innen 60 dager, eller 30 dager i hastesaker, herunder saker som gjelder lett bedervelige varer, eller dersom parten som anmodningen er rettet mot, ikke svarer innen 10 dager eller innleder konsultasjoner innen 30 dager, eller innen 15 dager i hastesaker, etter at anmodningen om konsultasjoner ble mottatt av den innklagede parten, kan tvisten henvises til et voldgiftspanel ved en skriftlig anmodning fra den klagende parten til den innklagede parten. En kopi av anmodningen skal sendes de øvrige parter, slik at de kan avgjøre om de vil delta i tvisten.
2. Anmodningen om voldgift skal angi det konkrete tiltaket det gjelder, og inneholde et kort sammendrag av det rettslige grunnlaget for klagen.
3. Med mindre partene i tvisten blir enige om noe annet innen 20 dager etter at anmodningen om opprettelse av voldgiftspanelet er mottatt, skal voldgiftspanelet mandat være

«å undersøke, i lys av relevante bestemmelser i denne avtalen, saken det vises til i anmodningen om opprettelse av et voldgiftspanel i henhold til artikkel 12.4, og trekke en konklusjon om juridiske og faktiske forhold samt grunngi den og eventuelt gi anbefalinger med hensyn til løsning av tvisten og gjennomføring av avgjørelsen».
4. Dersom flere enn én part ber om at det opprettes et voldgiftspanel i tilknytning til samme sak, eller dersom anmodningen omfatter flere enn én innklaget part, bør det, såfremt det lar seg gjøre, opprettes ett enkelt voldgiftspanel for å behandle klager som gjelder samme sak.

5. A Party which is not a party to the dispute shall be entitled, on delivery of a written notice to the parties to the dispute, to make written submissions to the arbitration panel, receive written submissions, including annexes, from the parties to the dispute, attend hearings and make oral statements.

Article 12.5

Appointment of Members of the Arbitration Panel

1. The arbitration panel shall comprise three members.
2. Within 30 days from the receipt of the request pursuant to Article 12.4, each party to the dispute shall appoint one member of the arbitration panel.
3. The two appointed members shall agree on the appointment of the third member within 30 days of the appointment of the second member. The third member, who shall serve as the chair of the arbitration panel, shall not be a national or permanent resident of, nor be employed or previously have been employed by, either party to the dispute. The date of establishment of the arbitration panel shall be the date on which the chair of the arbitration panel is appointed.
4. If all three members have not been appointed within 60 days from the receipt of the notification referred to in paragraph 2, then within a further period of 30 days, the necessary appointments shall be made by the Director-General of the WTO at the request of any party to the dispute. Where the appointment of the members of the arbitration panel by the Director-General of the WTO is not made within the specified period, the parties to the dispute shall within the next 10 days exchange lists comprising four nominees each, in case the chair of the arbitration panel needs to be selected and a list of four nominees for the selection of their member of the arbitration panel, in case a party to the dispute fails to appoint its member of the arbitration panel.
5. The members of the arbitration panel shall then be appointed in the presence of the parties to the dispute by draw of lot from the lists within 10 days from the exchange of their respective lists. If a party to the dispute fails to submit its list of nominees, the members of the arbitration panel shall be appointed by draw of lot from the list already submitted by the other party to the dispute.

5. En part som ikke er part i tvisten, skal ved skriftlig underretning til partene i tvisten ha rett til å legge fram skriftlige innlegg for voldgiftspanelet, motta skriftlige innlegg, herunder vedlegg, fra partene i tvisten, møte i forhandlinger og avgi muntlige innlegg.

Artikkel 12.5

Oppnevning av medlemmer i voldgiftspanelet

1. Voldgiftspanelet skal bestå av tre medlemmer.
2. Innen 30 dager etter at anmodningen i henhold til artikkel 12.4 er mottatt, skal hver part i tvisten oppnevne ett medlem til voldgiftspanelet.
3. De to oppnevnte medlemmene skal bli enige om oppnevningen av det tredje medlemmet innen 30 dager etter oppnevningen av det andre medlemmet. Det tredje medlemmet, som skal inneha vervet som leder av voldgiftspanelet, skal ikke være borger av eller ha fast opphold i, eller være ansatt eller tidligere ansatt av noen av partene i tvisten. Voldgiftspanelet skal regnes som opprettet samme dag som lederen oppnevnes.
4. Dersom alle tre medlemmene ikke er blitt oppnevnt innen 60 dager etter at underretningen nevnt i nr. 2 er mottatt, skal, innen en ytterligere periode på 30 dager, de nødvendige oppnevningene gjøres av generaldirektøren i WTO på anmodning fra enhver part i tvisten. Dersom generaldirektøren i WTO ikke oppnevner medlemmene av voldgiftspanelet innenfor den fastsatte tiden, skal partene i tvisten innen de neste ti dagene utveksle lister med fire kandidater hver, i tilfelle lederen av voldgiftspanelet må velges, og en liste over fire kandidater for valg av sitt medlem i voldgiftspanelet, i tilfelle en part i tvisten ikke lykkes med å oppnevne sitt medlem til voldgiftspanelet.
5. Medlemmene av voldgiftspanelet skal deretter oppnevnes i nærvær av partene i tvisten ved loddtrekning fra listene innen ti dager etter utvekslingen av deres respektive lister. Dersom en part i tvisten unnlater å legge fram sin liste over kandidater, skal medlemmene av voldgiftspanelet oppnevnes ved loddtrekning fra listen som allerede er lagt fram av den andre parten i tvisten.

6. All members of the arbitration panel shall have expertise or experience in law, international trade, other matters covered by this Agreement or the resolution of disputes arising under international trade agreements, and shall be chosen strictly on the basis of objectivity, reliability and sound judgment. All members shall be independent of, and not be affiliated with or take instructions from, any Party, nor have dealt with the case in any capacity.
 7. Any member of the arbitration panel may be challenged if circumstances give rise to justifiable doubts as to the member's objectivity, reliability, sound judgment or independence. If a party to the dispute does not agree with the challenge or the challenged member of the arbitration panel does not withdraw, the party making the challenge may request the Director-General of the WTO to decide on the challenge. If the Director-General of the WTO is unable to act or is a national or permanent resident of a Party, the Party making the challenge may request the Deputy Director-General of the WTO, or the next person in line who is not a national or permanent resident of a Party, to make a decision on the challenge.
 8. If a member of the arbitration panel resigns, is removed or becomes unable to act, a successor shall be appointed in the same manner as prescribed for the appointment of the original member. The work of the arbitration panel shall be suspended pending appointment of the successor.
6. Alle medlemmene av voldgiftspanelet skal ha ekspertise eller erfaring innen jus, internasjonal handel og andre områder som er dekket av denne avtalen, eller fra løsning av tvister som oppstår innenfor rammen av internasjonale handelsavtaler, og skal velges utelukkende på grunnlag av objektivitet, pålitelighet og sunn dømmekraft. Alle medlemmene skal være uavhengige av partene, skal ikke være tilsluttet eller motta instruksjoner fra noen av partene og skal ikke ha vært involvert i saken på noen måte.
 7. Det kan gjøres innsigelse mot ethvert medlem av voldgiftspanelet dersom omstendighetene gir grunn til berettiget tvil om medlemmets objektivitet, pålitelighet, sunne dømmekraft eller uavhengighet. Dersom en part i tvisten ikke er enig i innsigelsen, eller dersom medlemmet som innsigelsen er rettet mot, ikke trekker seg, kan parten som gjør innsigelsen, be generaldirektøren i WTO om å treffe beslutning om innsigelsen. Dersom generaldirektøren i WTO ikke er i stand til å utøve sine oppgaver eller er en borger av eller har permanent opphold i en part, kan parten som gjør innsigelsen, anmode visegeneraldirektøren i WTO, eller den neste personen i rekken som ikke er en borger av eller har permanent opphold i en part, om å treffe beslutning om innsigelsen.
 8. Dersom et medlem av voldgiftspanelet fratrer, avsettes eller blir ute av stand til å utøve sine oppgaver, skal en etterfølger oppnevnes på samme måte som fastsatt for oppnevningen av det opprinnelige medlemmet. Arbeidet til voldgiftspanelet skal stilles i bero i påvente av at etterfølgeren oppnevnes.

*Article 12.6***Procedures of the Arbitration Panel**

1. Unless the parties to the dispute otherwise agree, the procedure of the arbitration panel shall be conducted in accordance with the Rules of Procedure set out in Annex 12.A (Rules of Procedure for the Arbitration Panel Proceedings).
2. The arbitration panel shall examine the matter referred to it in the request for the establishment of an arbitration panel in the light of the relevant provisions of this Agreement, interpreted in accordance with the rules of interpretation of public international law.
3. The venue for the proceedings of the arbitration panel shall be decided by mutual agreement between the parties to the dispute. If

*Artikkel 12.6***Voldgiftspanelets forhandlinger**

1. Med mindre partene i tvisten blir enige om noe annet, skal voldgiftspanelet forhandlinger føres i samsvar med prosedyrereglene fastsatt i vedlegg 12.A (Prosedyreregler for voldgiftspanelet forhandlinger).
2. Voldgiftspanelet skal undersøke saken det har fått seg forelagt i forbindelse med anmodningen om opprettelse av et voldgiftspanel, i lys av relevante bestemmelser i denne avtalen fortolket i samsvar med sedvanerettslige fortolkningsregler i folkeretten.
3. Stedet for voldgiftspanelet forhandlinger skal avtales mellom partene i tvisten. Dersom ingen avtale nås, skal stedet for voldgifts-

there is no agreement, the venue for the proceedings of the arbitration shall be in the EFTA State complained against, if the complaining Party is India, and in India, if the complaining Party is an EFTA State.

4. The language of any proceeding shall be English.
5. The hearings of the arbitration panel shall be open to the public, if the parties to the dispute mutually agree.
6. There shall be no *ex parte* communications with the arbitration panel concerning matters under its consideration.
7. A Party's written submissions, written versions of oral statements and responses to questions put by an arbitration panel, shall, at the same time as they are submitted to the arbitration panel, be transmitted by that Party to the other party to the dispute.
8. The Parties shall treat as confidential the information submitted by any other Party to the arbitration panel which that Party has designated as confidential.
9. Decisions of the arbitration panel shall be taken by a majority of its members. Any member may furnish separate opinions on matters not unanimously agreed. The arbitration panel may not disclose which members are associated with majority or minority opinions.

Article 12.7

Panel Reports

1. The arbitration panel should, as a general rule, submit an initial report containing its findings and rulings to the parties to the dispute not later than 90 days from the establishment of the arbitration panel. In no case should it do so later than five months from this date. A party to the dispute may submit written comments to the arbitration panel on its initial report within 14 days from the receipt of the report. The arbitration panel shall take due regard of these comments and present to the parties to the dispute a final report within 30 days from their receipt of the initial report.
2. In cases of urgency, including those involving perishable goods, the arbitration panel shall make every effort to notify its ruling within 60 days from its establishment. Under no circumstances should it take longer than 75 days from its establishment.

panelets forhandlinger være i den innklagede EFTA-staten dersom den klagende parten er India, og i India dersom den klagende parten er en EFTA-stat.

4. Alle forhandlinger skal føres på engelsk.
5. Voldgiftspanelets møter skal være åpne for allmennheten, dersom partene i tvisten enes om det.
6. Det skal ikke være kontakt mellom en av partene alene og voldgiftspanelet om spørsmål som er under behandling.
7. En parts skriftlige innlegg, skriftlige versjoner av muntlige innlegg og svar på spørsmål stilt av et voldgiftspanel, skal, samtidig som de legges fram for voldgiftspanelet, sendes av parten til den andre parten i tvisten.
8. Opplysninger som en part har lagt frem for et voldgiftspanel og betegnet som fortrolige, skal behandles som fortrolige av partene.
9. Voldgiftspanelets avgjørelser skal treffes ved stemmeflertall blant medlemmene. Ethvert medlem kan avgi separate uttalelser i saker der det ikke foreligger enstemmighet. Et voldgiftspanel kan ikke gjøre kjent hvilke medlemmer som står bak flertalls- eller mindretallsuttalelser.

Artikkel 12.7

Voldgiftspanelets rapporter

1. Voldgiftspanelet bør som en hovedregel legge fram for partene i tvisten en foreløpig rapport som inneholder panelets konklusjoner og avgjørelser, senest 90 dager etter at voldgiftspanelet er opprettet. Ikke under noen omstendighet skal dette skje senere enn fem måneder fra denne datoen. En part i tvisten kan legge fram skriftlige kommentarer for voldgiftspanelet om den foreløpige rapporten innen 14 dager etter at den har mottatt rapporten. Voldgiftspanelet skal ta behørig hensyn til disse kommentarene og legge fram en sluttrapport for partene i tvisten innen 30 dager etter at de mottok den foreløpige rapporten.
2. I hastesaker, herunder saker som gjelder lett bederlige varer, skal voldgiftspanelet gjøre sitt ytterste for å underrette partene om sin avgjørelse innen 60 dager etter opprettelsen av panelet. Ikke under noen omstendighet bør det ta lenger enn 75 dager fra opprettelsen av panelet.

3. The final report, as well as any report under Articles 12.9 and 12.10, shall be communicated to the Parties. The reports shall be made public, unless the parties to the dispute decide otherwise.
4. Any decision or ruling of the arbitration panel under any provision of this Chapter shall be final and binding upon the parties to the dispute.
3. Sluttrapporten, samt eventuelle rapporter etter artikkel 12.9 og 12.10, skal meddeles partene. Rapportene skal offentliggjøres, med mindre partene i tvisten beslutter noe annet.
4. Enhver beslutning eller avgjørelse som voldgiftspanelet treffer etter en bestemmelse i dette kapittelet, skal være endelig og bindende for partene i tvisten.

*Article 12.8***Suspension or Termination of Arbitration Panel Proceedings**

1. Where the parties to the dispute agree, the arbitration panel may suspend its work at any time for a period not exceeding 12 months from the date of such agreement. If the work of the arbitration panel has been suspended for more than 12 months, the authority of the arbitration panel shall lapse unless the parties to the dispute agree otherwise.
2. The parties to the dispute may agree to terminate the proceedings of an arbitration panel established under this Agreement, in the event that a mutually satisfactory solution to the dispute has been found by jointly notifying the chair of that arbitration panel.
3. Before the arbitration panel submits its final report, it may at any stage of the proceedings propose to the parties to the dispute that the dispute be settled amicably.
4. A complaining Party may withdraw its complaint at any time before the final report is issued. Such withdrawal is without prejudice to its right to introduce a new complaint regarding the same issue at a later point in time.

*Article 12.9***Implementation of Final Panel Report**

1. The Party concerned shall promptly comply with the ruling in the final report. If it is impracticable to comply immediately, the parties to the dispute shall endeavour to agree on a reasonable period of time to do so. In the absence of such agreement within 45 days from the issuance of the final report, either party to the dispute may request the original arbitration panel to determine the length of the reasonable period of time, in light of the particular circumstances of the case.¹¹ The ruling of the arbitration panel should be given within 30 days from that request.

*Artikkel 12.8***Utsettelse eller avslutning av voldgiftspanelets forhandlinger**

1. Dersom partene i tvisten er enige om det, kan voldgiftspanelet når som helst utsette sitt arbeid for et tidsrom som ikke overstiger tolv måneder fra datoen for en slik enighet. Dersom voldgiftspanelets arbeid blir utsatt i mer enn tolv måneder, bortfaller voldgiftspanelets myndighet, med mindre partene i tvisten blir enige om noe annet.
2. Partene i tvisten kan når som helst bli enige om å avslutte forhandlingene i voldgiftspanelet opprettet i henhold til denne avtalen, i tilfelle det er funnet en gjensidig tilfredsstillende løsning på tvisten, ved skriftlig å underrette voldgiftspanelets leder i fellesskap.
3. Før voldgiftspanelet avgir sin sluttrapport, kan det på et hvilket som helst tidspunkt i forhandlingene foreslå for partene i tvisten å avgjøre tvisten på minnelig vis.
4. En klagende part kan trekke klagen på et hvilket som helst tidspunkt før sluttrapporten legges fram. En slik tilbaketrekking berører ikke partens rett til å inngi ny klage om samme saksforhold på et senere tidspunkt.

*Artikkel 12.9***Gjennomføring av panelets sluttrapport**

1. Den berørte parten skal omgående etterkomme avgjørelsen i sluttrapporten. Dersom det ikke er praktisk mulig å etterkomme den umiddelbart, skal partene i tvisten bestrebe seg på å bli enige om en rimelig frist for å gjøre dette. Dersom det ikke er oppnådd enighet innen 45 dager etter at sluttrapporten er lagt fram, kan en part i tvisten be det opprinnelige voldgiftspanelet om å fastsette en rimelig frist i lys av de spesielle omstendighetene i saken.¹¹ Voldgiftspanelet bør treffe avgjørelse innen 30 dager fra anmodningen.

2. The Party concerned shall notify the other party to the dispute of the measure adopted in order to comply with the ruling in the final report, as well as provide a detailed description of how the measure ensures compliance sufficient to allow the other party to the dispute to assess the measure.
3. In case of disagreement as to the existence of a measure complying with the ruling in the final report or to the consistency of that measure with the ruling, such dispute shall be decided by the arbitration panel before compensation can be sought or suspension of benefits can be applied in accordance with Article 12.10. The ruling of the arbitration panel shall normally be rendered within 60 days.

Article 12.10

Compensation and Suspension of Benefits

1. If the Party complained against does not comply with either of the rulings of the arbitration panel referred to in Article 12.9, or notifies the complaining Party that it does not intend to comply with the final report, that Party shall, upon request by the complaining Party, enter into consultations with a view to agreeing on mutually acceptable compensation. If no such agreement has been reached within 20 days from the date of the request, the complaining Party shall be entitled to suspend the application of benefits granted under this Agreement but only equivalent to those affected by the measure that the arbitration panel has found to be inconsistent with this Agreement.
2. In considering what benefits to suspend, the complaining Party should first seek to suspend benefits in the same sector or sectors as that affected by the measure that the arbitration panel has found to be inconsistent with this Agreement. The complaining Party that considers it is not practicable or effective to suspend benefits in the same sector or sectors may suspend benefits in other sectors.
3. The complaining Party shall notify the other party to the dispute of the benefits which it intends to suspend, the grounds for such sus-

¹¹ A guideline for the arbitration panel should be that the reasonable period of time to comply with its ruling should not exceed 15 months from the date of notification of the ruling.

2. Den berørte parten skal underrette den andre parten i tvisten om tiltaket som er truffet for å etterkomme avgjørelsen i sluttrapporten, og gi en detaljert beskrivelse av hvordan tiltaket sikrer at avgjørelsen etterlevs, som skal være tilstrekkelig til at den andre parten i tvisten kan vurdere tiltaket.
3. Dersom det foreligger uenighet med hensyn til om det er gjennomført tiltak for å etterkomme avgjørelsen i sluttrapporten, eller om det gjennomførte tiltaket er i samsvar med avgjørelsen, skal uenigheten avgjøres av voldgiftspanelet før det kan søkes om kompensasjon eller fordeler kan oppheves i samsvar med artikkel 12.10. Voldgiftspanelet skal normalt treffe avgjørelse innen 60 dager.

Artikkel 12.10

Kompensasjon og oppheving av fordeler

1. Dersom den innklagede parten unnlater å etterkomme en av avgjørelsene fra voldgiftspanelet som omtalt i artikkel 12.9 eller underretter den klagende parten om at den ikke har til hensikt å etterkomme sluttrapporten, skal denne parten, på anmodning fra den klagende parten, innlede konsultasjoner med sikte på å bli enige om en kompensasjon som begge parter kan godta. Dersom det ikke er oppnådd enighet innen 20 dager etter datoen for anmodningen, skal den klagende parten ha rett til å oppheve anvendelsen av fordeler som er gitt etter denne avtalen, men bare i samme omfang som fordelene som berøres av tiltaket som voldgiftspanelet mener er uforenlig med denne avtalen.
2. Ved vurderingen av hvilke fordeler som skal oppheves, bør den klagende parten først søke å oppheve anvendelsen av fordeler i samme sektor eller sektorer som berøres av tiltaket som voldgiftspanelet mener er uforenlig med denne avtalen. Dersom den klagende parten mener det ikke er praktisk mulig eller ikke har den tiltenkte virkning å oppheve fordeler i samme sektor eller sektorer, kan vedkommende part oppheve fordeler i andre sektorer.
3. Den klagende parten skal senest 30 dager før opphevingen får virkning, underrette den andre parten i tvisten om hvilke fordeler den

¹¹ En retningslinje for voldgiftspanelet bør være at en rimelig frist for å etterkomme avgjørelsen ikke bør overstige 15 måneder fra datoen for underretning av avgjørelsen.

pension and when suspension will commence, no later than 30 days before the date on which the suspension is due to take effect. Within 15 days from that notification, the Party complained against may request the original arbitration panel to rule on whether the benefits which the complaining Party intends to suspend are equivalent to those affected by the measure found to be inconsistent with this Agreement, and whether the proposed suspension is in accordance with paragraphs 1 and 2. The ruling of the arbitration panel shall be given within 45 days from that request. Benefits shall not be suspended until the arbitration panel has issued its ruling.

4. Compensation and suspension of benefits shall be temporary measures and shall only be applied by the complaining Party until the measure found to be inconsistent with this Agreement has been withdrawn or amended so as to bring it into conformity with this Agreement, or until the parties to the dispute have resolved the dispute otherwise.
5. Upon request of a party to the dispute, the original arbitration panel shall rule on the conformity with the final report of any implementing measures adopted after the suspension of benefits and, in light of such ruling, whether the suspension of benefits should be terminated or modified. The ruling of the arbitration panel shall be given within 30 days from that request.
6. Unless otherwise specified in this Agreement, the dispute settlement chapter may be invoked in respect of measures affecting the observance of this Agreement taken by the regional and local governments or authorities of the Parties. When the arbitration panel has ruled that a provision of this Agreement has not been observed, the responsible Party shall take such reasonable measures as may be available to it to ensure its observance. The provisions relating to compensation and suspension of benefits apply in cases where it has not been possible to secure such observance.

Article 12.11

Other Provisions

1. Whenever possible, the arbitration panel referred to in Articles 12.9 and 12.10 shall comprise the same arbitrators who issued the final report. If a member of the original arbitration panel is unavailable, the appointment of a replacement arbitrator shall be conducted in

har til hensikt å oppheve, om grunnene til opphevingen og om når opphevingen blir iverksatt. Den innklagede parten kan innen 15 dager fra nevnte underretning anmode det opprinnelige voldgiftspanelet om å avgjøre om de fordelene som den klagende parten har til hensikt å oppheve, har samme omfang som de som berøres av tiltaket som anses å være uforenlig med denne avtalen, og om den foreslåtte opphevingen er i samsvar med nr. 1 og 2. Voldgiftspanelet skal treffe avgjørelse innen 45 dager fra anmodningen. Ingen fordeler skal oppheves før voldgiftspanelets avgjørelse foreligger.

4. Kompensasjon og oppheving av fordeler skal være midlertidige tiltak og skal anvendes av den klagende parten bare inntil tiltaket som anses å være uforenlig med denne avtalen, er trukket tilbake eller er endret slik at det er brakt i samsvar med denne avtalen, eller inntil partene i tvisten har løst tvisten på annet vis.
5. På anmodning fra en av partene i tvisten skal det opprinnelige voldgiftspanelet avgjøre om eventuelle gjennomføringstiltak truffet etter opphevingen av fordeler er i samsvar med sluttrapporten og, på bakgrunn av en slik avgjørelse, om opphevingen av fordeler bør avsluttes eller endres. Voldgiftspanelet skal treffe avgjørelse innen 30 dager fra anmodningen.
6. Med mindre annet er fastsatt i denne avtalen, kan tvisteløsningskapittelet påberopes med hensyn til tiltak som berører overholdelsen av denne avtalen, og som treffes av partenes regionale og lokale administrative enheter eller myndigheter. Når voldgiftspanelet har avgjort at en bestemmelse i denne avtalen ikke er overholdt, skal den ansvarlige parten treffe de rimelige tiltak som står til dens rådighet, for å sikre at bestemmelsen overholdes. Bestemmelsene om kompensasjon og oppheving av fordeler får anvendelse i tilfeller der det ikke har vært mulig å sikre en slik overholdelse.

Artikkel 12.11

Andre bestemmelser

1. Når det er mulig, skal voldgiftspanelet nevnt i artikkel 12.9 og 12.10 bestå av de samme panelmedlemmene som la fram sluttrapporten. Dersom et medlem av det opprinnelige voldgiftspanelet ikke er tilgjengelig, skal det oppnevnes en erstatter i samsvar med utvelg-

accordance with the selection procedure for the original arbitrators.

2. Each party to the dispute shall bear the costs of its appointed arbitrator and its own expenses and legal costs. The costs of the chair of the arbitration panel and other expenses associated with the conduct of its proceedings shall be borne in equal parts by the parties to the dispute.
3. All time frames stipulated in this Chapter may be reduced, waived or extended by mutual agreement of the parties to the dispute.

Article 12.12

Contact Points

Each Party shall designate contact points in order to facilitate communications between the Parties on matters covered by this Chapter and the rules contained in Annex 12.A (Rules of Procedure for the Arbitration Panel Proceedings) and shall provide details of such contact points to the other Parties. The Parties shall notify each other promptly of any changes.

Chapter 13

Institutional Provisions

Article 13.1

The Joint Committee

1. The Parties hereby establish the Joint EFTA-India Committee comprising representatives of each Party. The Parties shall be represented by senior government officials delegated by them for this purpose.
2. The Joint Committee shall:
 - (a) supervise and review the implementation of this Agreement;
 - (b) consider the possibility of further removal of barriers to trade and other restrictive measures concerning trade between the EFTA States and India;
 - (c) oversee the further elaboration of this Agreement;
 - (d) supervise the work of all sub-committees and working groups established under this Agreement;
 - (e) endeavour to resolve disputes that may arise regarding the interpretation or application of this Agreement; and
 - (f) consider any other matter that may affect the operation of this Agreement.

ingsprosedyren som ble fulgt ved oppnevningen av de opprinnelige medlemmene.

2. Hver part i tvisten skal bære kostnadene for sitt oppnevnte panelmedlem og for sine egne utgifter og sakskostnader. Kostnadene for lederen av voldgiftspanelet og andre utgifter knyttet til gjennomføringen av forhandlingene skal fordeles likt mellom partene i tvisten.
3. Alle tidsfrister som er fastsatt i dette kapitlet, kan reduseres, fravikes eller forlenges hvis partene i tvisten blir enige om det.

Artikkel 12.12

Kontaktpunkter

Hver part skal utpeke kontaktpunkter for å lette kommunikasjonen mellom partene om forhold dekket av dette kapitlet og reglene i vedlegg 12.A (Prosedyreregler for voldgiftspanelets forhandlinger) og skal gi de øvrige partene kontaktopplysningene for slike kontaktpunkter. Partene skal underrette hverandre omgående om eventuelle endringer.

Kapittel 13

Institusjonelle bestemmelser

Artikkel 13.1

Den blandede komité

1. Partene oppretter med dette Den blandede komité EFTA-India, som skal bestå av representanter for hver part. Partene skal representeres av høytstående myndighetspersoner som er utpekt av dem for dette formålet.
2. Den blandede komité skal
 - a) overvåke og gjennomgå gjennomføringen av denne avtalen,
 - b) vurdere muligheten for en ytterligere avvikling av handelshindringer og andre restriktive tiltak som berører samhandelen mellom EFTA-statene og India,
 - c) ha oppsyn med den videre utviklingen av denne avtalen,
 - d) føre tilsyn med arbeidet til alle underkomiteer og arbeidsgrupper som er opprettet i henhold til denne avtalen,
 - e) bestrebe seg på å løse tvister som kan oppstå i forbindelse med fortolkningen eller anvendelsen av denne avtalen, og
 - f) behandle eventuelle andre spørsmål som kan ha betydning for hvordan denne avtalen virker.

3. The Joint Committee may decide to set up such sub-committees and working groups as it considers necessary to assist it in accomplishing its tasks. Except where specifically provided for in this Agreement, the sub-committees and working groups shall work under a mandate established by the Joint Committee.
 4. The Joint Committee may take decisions as provided for in this Agreement. On all matters related to this Agreement the Joint Committee may make recommendations.
 5. The Joint Committee shall take decisions and make recommendations by consensus.
 6. The Joint Committee shall meet within one year from the entry into force of this Agreement. Thereafter, it shall meet whenever necessary but normally once every two years. The regular meetings of the Joint Committee shall be chaired jointly by one of the EFTA States and India. The Joint Committee shall establish its rules of procedure.
 7. A Party may request at any time, through a notice in writing to the other Parties, that a special meeting of the Joint Committee be held. Such a meeting shall take place within 30 days from receipt of the request, unless the Parties agree otherwise.
3. Den blandede komité kan beslutte å nedsette slike underkomiteer eller arbeidsgrupper som den anser som nødvendige for å bistå komiteen i utførelsen av dens oppgaver. Med mindre annet er fastsatt i denne avtalen, skal underkomiteene og arbeidsgruppene arbeide på grunnlag av et mandat fastsatt av Den blandede komité.
 4. Den blandede komité kan treffe beslutninger som fastsatt i denne avtalen. Den blandede komité kan gi anbefalinger om alle forhold knyttet til denne avtalen.
 5. Den blandede komité skal treffe beslutninger og gi anbefalinger ved enighet.
 6. Den blandede komité skal komme sammen innen ett år etter at denne avtalen er trådt i kraft. Deretter skal den komme sammen ved behov, men vanligvis en gang hvert annet år. De regelmessige møtene til Den blandede komité skal ledes i fellesskap av én av EFTA-statene og India. Den blandede komité skal fastsette sin egen forretningsorden.
 7. En part kan på et hvilket som helst tidspunkt, ved skriftlig underretning til de øvrige parter, be om at det holdes et ekstraordinært møte i Den blandede komité. Et slikt møte skal finne sted innen 30 dager etter at anmodningen er mottatt, med mindre partene blir enige om noe annet.

*Article 13.2***Contact Points**

Upon entry into force of this Agreement, each Party shall designate a contact point to facilitate communications between the Parties on any matter relating to this Agreement and shall promptly notify the other Parties of any change in contact point.

*Chapter 14***Final Provisions***Article 14.1***Fulfilment of Obligations**

The Parties shall take any general or specific measures required to fulfil their obligations under this Agreement.

*Article 14.2***Annexes, Appendices and footnotes**

The Annexes to this Agreement, including their Appendices, and footnotes are an integral part thereof.

*Artikkel 13.2***Kontaktpunkter**

Ved ikrafttredelsen av denne avtalen skal hver part utpeke et kontaktpunkt for å lette kommunikasjonen mellom partene om alle forhold knyttet til denne avtalen og skal omgående underrette de øvrige partene om eventuelle endringer i kontaktpunktet.

*Kapittel 14***Endelige bestemmelser***Artikkel 14.1***Oppfyllelse av forpliktelser**

Partene skal treffe alle generelle eller særlige tiltak som er nødvendige for å oppfylle sine forpliktelser etter denne avtalen.

*Artikkel 14.2***Vedlegg, tillegg og fotnoter**

Vedleggene til denne avtalen, herunder deres tillegg, og fotnoter er en integrert del av den.

*Article 14.3***Review Clause**

1. Two years after the entry into force of this Agreement, the Parties shall review this Agreement with a view to furthering its objectives. Thereafter, the Parties shall conduct biennial reviews as considered mutually appropriate.
2. If after the date of entry into force of this Agreement a Party concludes an agreement notified under Article XXIV of the GATT 1994 or Article V of the GATS, it shall, upon request from another Party, enter into negotiations to consider further developing and deepening the cooperation under this Agreement. Any such incorporation shall be based on the principle of reciprocity, and maintain the overall balance of commitments undertaken by each Party under this Agreement.

*Article 14.4***Amendments**

1. Any Party may submit proposals for amendments to this Agreement. Any such proposal shall be submitted to the Joint Committee for consideration and recommendation.
2. Amendments to this Agreement, as recommended by the Joint Committee, shall be submitted to the Parties for ratification, acceptance or approval in accordance with their domestic legal requirements.
3. Unless otherwise agreed by the Parties, amendments shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of the last instrument of ratification, acceptance or approval.
4. Notwithstanding paragraphs 2 and 3, amendments relating only to the following Annexes, Appendices and Articles may be made by the Joint Committee through adoption of a decision:
 - (a) paragraph 2 of Article 2.12;
 - (b) paragraph 2 of Article 4.15;
 - (c) paragraph 2 of Article 5.14;
 - (d) paragraph 3 of Article 11.12;
 - (e) paragraph 2 of Article 23 in Annex 2.A (Rules of Origin);
 - (f) Appendix 2.A.1 (Product Specific Rules of Origin) to Appendix 2.A (Rules of Origin);
 - (g) Appendix 2.A.2 (Origin Declaration) to Appendix 2.A (Rules of Origin);

*Artikkel 14.3***Gjennomgangsklausul**

1. To år etter ikrafttreddelsen av denne avtalen skal partene gjennomgå avtalen med sikte på å fremme avtalens mål. Deretter skal partene foreta gjennomganger annethvert år når de anser det som gjensidig hensiktsmessig.
2. Dersom en part, etter ikrafttreddelsen av denne avtalen, inngår en avtale som det er gitt underretning om i henhold til artikkel XXIV i GATT 1994 eller artikkel V i GATS, skal den på anmodning fra en annen part innlede forhandlinger for å vurdere å videreutvikle og utvide samarbeidet etter denne avtalen. Enhver slik innarbeiding skal være basert på gjensidighetsprinsippet og opprettholde den overordnede balansen av forpliktelser som hver part påtar seg etter denne avtalen.

*Artikkel 14.4***Endringer**

1. Enhver part kan legge fram forslag til endring av denne avtalen. Ethvert slikt forslag skal legges fram for Den blandede komité slik at den kan vurdere det og gi anbefalinger.
2. Endringer i denne avtalen, som anbefalt av Den blandede komité, skal forelegges partene for ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning i samsvar med deres internrettslige krav.
3. Med mindre partene blir enige om noe annet, skal endringer tre i kraft på den første dagen i den tredje måneden etter at det siste ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokumentet er deponert.
4. Uten hensyn til nr. 2 og 3 skal endringer som kun gjelder følgende vedlegg, tillegg og artikler, gjøres av Den blandede komité gjennom vedtak av en beslutning:
 - a) artikkel 2.12 nr. 2,
 - b) artikkel 4.15 nr. 2,
 - c) artikkel 5.14 nr. 2,
 - d) artikkel 11.12 nr. 3,
 - e) artikkel 23 nr. 2 i vedlegg 2.A (Opprinnelsesregler),
 - f) tillegg 2.A.1 (Produktspesifikke opprinnelsesregler) til tillegg 2.A (Opprinnelsesregler),
 - g) tillegg 2.A.2 (Opprinnelseserklæring) til tillegg 2.A (Opprinnelsesregler),

- (h) Appendix 2.A.3 (Origin Certificate) to Appendix 2.A (Rules of Origin);
 - (i) Appendix 2.A.4 (Movement Certificate EUR.1) to Appendix 2.A (Rules of Origin);
 - (j) paragraph 2 of Article 19 in Annex 2.B (Trade Facilitation); and
 - (k) Annex 12.A (Rules of Procedures for the Arbitration Panel Proceedings).
5. The text of the amendments, the instruments of ratification, acceptance or approval, and decision of the Joint Committee referred to in paragraph 4 shall be deposited with the Depository.
- h) tillegg 2.A.3 (Opprinnelsessertifikat) til tillegg 2.A (Opprinnelsesregler),
 - i) tillegg 2.A.4 (Varesertifikat EUR.1) til tillegg 2.A (Opprinnelsesregler),
 - j) artikkel 19 nr. 2 i vedlegg 2.B (Handelsfasilitering),
 - k) vedlegg 12.A (Prosedyreregler for voldgiftspanelets forhandlinger).
5. Endringstekstene, ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokumentene samt beslutningen til Den blandede komité nevnt i nr. 4 skal deponeres hos depositaren.

Article 14.5

Accession

1. Any state becoming a member of the European Free Trade Association may accede to this Agreement on terms and conditions to be agreed upon by the Parties and the acceding state. The instrument of accession shall be submitted to the Parties and the acceding state for ratification, acceptance or approval in accordance with their respective legal requirements. The instrument of accession and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Depository.
2. In relation to an acceding state, this Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of its instrument of accession, or the approval of the terms of accession by the existing Parties, whichever is later.

Article 14.6

Withdrawal and Expiration

1. Each Party may withdraw from this Agreement by means of a written notification to the Depository. The withdrawal shall take effect six months after the date on which the notification is received by the Depository.
2. If India withdraws, this Agreement shall expire when its withdrawal becomes effective.
3. Any EFTA State which withdraws from the Convention establishing the European Free Trade Association shall *ipso facto* on the same day as the withdrawal takes effect cease to be a Party to this Agreement. A copy of the notification of withdrawal from the Convention shall promptly be submitted to the other Parties.

Artikkel 14.5

Tiltredelse

1. Enhver stat som blir medlem av Det europeiske frihandelsforbund, kan tiltre denne avtalen på de vilkårene som partene og den tiltredende staten blir enige om. Tiltredelsesdokumentet skal forelegges partene og den tiltredende staten for ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning i samsvar med deres respektive rettslige krav. Tiltredelsesdokumentet samt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokumentene skal deponeres hos depositaren.
2. For en tiltredende stat skal denne avtalen tre i kraft den første dagen i den tredje måneden etter at staten har deponert sitt tiltredelsesdokument eller de eksisterende partene har godkjent tiltredelsesvilkårene, avhengig av hva som inntreffer sist.

Artikkel 14.6

Oppsigelse og opphør

1. Hver part kan si opp denne avtalen ved skriftlig underretning til depositaren. Oppsigelsen får virkning seks måneder etter at depositaren har mottatt underretningen.
2. Dersom India sier opp denne avtalen, opphører avtalen å gjelde samme dag oppsigelsen trer i kraft.
3. Enhver EFTA-stat som trer ut av konvensjonen om opprettelse av Det europeiske frihandelsforbund, skal *ipso facto* opphøre å være part i denne avtalen samme dag som uttredelsen trer i kraft. En kopi av underretningen om uttredelse fra konvensjonen skal omgående legges fram for de andre partene.

4. If one of the EFTA States withdraws from this Agreement, a meeting of the remaining Parties shall be convened to discuss the issue of the continued existence of this Agreement.

Article 14.7

Entry into Force

1. This Agreement is subject to ratification, acceptance or approval in accordance with the respective legal requirements of the Parties. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Depository.
2. If its respective legal requirements permit, any EFTA State or India may apply this Agreement provisionally, pending its entry into force. Provisional application of this Agreement under this paragraph shall be notified to the Depository.
3. This Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the date on which India and all EFTA States have deposited their instrument of ratification, acceptance or approval with, or notified provisional application to, the Depository.

Article 14.8

Depository

The Government of Norway shall act as Depository.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Agreement.

Done at New Delhi, India this 10th day of March in 2024, in two originals in the English language. One original shall be deposited with the Government of Norway. The Depository shall transmit certified copies to all the Parties.

4. Dersom én av EFTA-statene sier opp avtalen, skal de gjenværende parter innkalles til et møte for å diskutere denne avtalens videre eksistens.

Artikkel 14.7

Ikrafttredelse

1. Denne avtalen skal ratifiseres, godtas eller godkjennes i samsvar med partenes respektive rettslige krav. Ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokumentene skal deponeres hos depositaren.
2. Enhver EFTA-stat eller India kan, dersom dens respektive rettslige krav tillater det, gi denne avtalen midlertidig anvendelse i påvente av ikrafttredelsen av avtalen. Depositaren skal underrettes om midlertidig anvendelse av denne avtalen etter dette nummeret.
3. Denne avtalen trer i kraft den første dagen i den tredje måneden etter at India og alle EFTA-statene har deponert sine ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokumenter hos depositaren eller underrettet depositaren om midlertidig anvendelse.

Artikkel 14.8

Depositar

Norges regjering skal fungere som depositar.

SOM BEKREFTELSE PÅ DETTE har de undertegnede, som er gitt behørig fullmakt til det, undertegnet denne avtalen.

Utferdiget i New Delhi i India 10. mars 2024, i to originaleksemplarer på engelsk. Ett originaleksemplar skal deponeres hos Norges regjering. Depositaren skal oversende bekreftede kopier til alle parter.

*For the Government
of Iceland*

.....
Bjarni Benediktsson
Minister for Foreign
Affairs

*For the Government of
the Republic of India*

.....
Piyush Goyal
Minister of Commerce
and Industry

*For Islands
regjering*

.....
Bjarni Benediktsson
utenriksminister

*For regjeringen
i Republikken India*

.....
Piyush Goyal
handelsminister

*For the Government
of the Principality of
Liechtenstein*

.....
Dominique Hasler
Minister of Foreign
Affairs, Education
and Sport

*For regjeringen i
Fyrstedømmet
Liechtenstein*

.....
Dominique Hasler
utenriks-, utdannings-
og sportsminister

*For the Government of
the Kingdom of Norway*

.....
Jan Christian Vestre
Minister of Trade and
Industry

*For regjeringen i
Kongeriket Norge*

.....
Jan Christian Vestre
næringsminister

*For the Government of
the Swiss Confederation*

.....
Guy Parmelin
Federal Councillor,
Head of the Federal
Department of
Economic Affairs,
Education and Research

*For regjeringen i
Det sveitsiske edsforbund*

.....
Guy Parmelin
medlem av forbunds-
rådet, leder av det
føderale departementet
for økonomi, utdanning
og forskning

=====

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på
www.regjeringen.no

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon – 11/2024

